

Utgiftsområde 4

Rättsväsendet

Utgiftsområde 4 – Rättsväsendet

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagförslag.....	5
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:419) om brottsofferfond	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll	6
3	Rättsväsendet	7
3.1	Utgiftsområdets omfattning.....	7
3.2	Utgiftsutveckling.....	8
3.3	Mål för utgiftsområdet.....	9
3.4	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	9
3.5	Resultatredovisning	10
3.5.1	Utveckling av brottsligheten, tryggheten och förtroendet för rättsväsendet.....	10
3.5.2	Flödet i brottmålsprocessen.....	18
3.5.3	Dömningens verksamhet, exklusive migrationsmål och brottmål.....	28
3.5.4	Brottsförebyggande arbete	29
3.5.5	Stöd till brottsoffer.....	32
3.5.6	Utveckling av rättsväsendets kostnader	35
3.6	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	37
3.6.1	Brottsutvecklingen och flödet i brottmålsprocessen	37
3.6.2	Dömningens verksamhet, exklusive migrationsmål och brottmål.....	38
3.6.3	Brottsförebyggande verksamhet	39
3.6.4	Stöd till brottsoffer.....	39
3.7	Återrapportering av vissa tillkännagivanden som gäller rättsväsendet.....	40
3.8	Politikens inriktning	51
3.8.1	Fortsatta förstärkningar av rättsväsendet	51
3.8.2	Åtgärder för att förebygga brott och stödja brottsutsatta.....	53
3.8.3	Åtgärder mot mäns våld mot kvinnor och våld mot barn.....	54
3.8.4	Fortsatt utveckling av straffrätten.....	55
3.8.5	Effektivare verktyg för de brottsbekämpande myndigheterna	55
3.9	En stärkt brottsofferfond.....	56
3.9.1	Ärendet och dess beredning	56
3.9.2	Allmänt om brottsofferfonden.....	57
3.9.3	En stärkt brottsofferfond.....	58
3.9.4	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	62
3.9.5	Konsekvenser av förslagen	63
3.9.6	Författningskommentar.....	65
3.10	Budgetförslag.....	66
3.10.1	1:1 Polismyndigheten.....	66
3.10.2	1:2 Säkerhetspolisen.....	70
3.10.3	1:3 Åklagarmyndigheten	71
3.10.4	1:4 Ekobrottsmyndigheten.....	73
3.10.5	1:5 Sveriges Domstolar.....	74
3.10.6	1:6 Kriminalvården.....	76
3.10.7	1:7 Brottsförebyggande rådet	78
3.10.8	1:8 Rättsmedicinalverket.....	80
3.10.9	1:9 Brottsoffermyndigheten.....	81
3.10.10	1:10 Ersättning för skador på grund av brott	82
3.10.11	1:11 Rättsliga biträden m.m.	83
3.10.12	1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.....	85
3.10.13	1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar.....	86

3.10.14 1:14 Bidrag till lokalt brottsförebyggandet arbete	87
3.10.15 1:15 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden	88
3.10.16 1:16 Domarnämnden	89
3.10.17 1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering.....	90

Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian En stärkt brottsofferfond
Bilaga 2	Promemorians lagförslag
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna
Bilaga 4	Lagrådets yttrande

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (1994:419) om brottsofferfond (avsnitt 2.1).
2. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll (avsnitt 2.2).
3. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2023 inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt tabell 1.1.
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2023 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	
1:1 Polismyndigheten	37 043 384
1:2 Säkerhetspolisen	2 060 983
1:3 Åklagarmyndigheten	2 302 661
1:4 Ekobrottsmyndigheten	952 757
1:5 Sveriges Domstolar	7 051 168
1:6 Kriminalvården	13 383 310
1:7 Brottförebyggande rådet	231 644
1:8 Rättsmedicinalverket	587 265
1:9 Brottsoffermyndigheten	53 390
1:10 Ersättning för skador på grund av brott	221 953
1:11 Rättsliga biträden m.m.	3 961 357
1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	94 987
1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	19 174
1:14 Bidrag till lokalt brottförebyggande arbete	100 157
1:15 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden	28 231
1:16 Domarnämnden	11 433
1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering	202 000
Summa anslag inom utgiftsområdet	68 305 854

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

Anslag	Beställningsbemyndigande	Tidsperiod
1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering	353 000	2024–2027
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	353 000	

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:419) om brottsofferfond

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1994:419) om brottsofferfond ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Den som döms för ett eller flera brott ska, om *fängelse* ingår i straffskalan för något av brotten, i domen åläggas att betala en avgift på 800 kronor. Detsamma gäller när fråga om ansvar för brott tas upp av åklagare genom strafföreläggande.

1 §¹

Den som döms för ett eller flera brott ska, om *svårare straff än penningböter* ingår i straffskalan för något av brotten, i domen åläggas att betala en avgift på 1 000 kronor. Detsamma gäller när fråga om ansvar för brott tas upp av åklagare genom strafföreläggande.

Avgift ska inte tas ut om påföljdseftergift meddelas.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för brott som har begåtts före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2014:1571.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §²

Den dömda ska betala en avgift, om det är motiverat med hänsyn till hans eller hennes möjligheter att få inkomst under verkställigheten utanför anstalt.

Avgiften uppgår till 80 kronor per dag som verkställigheten ska pågå, dock högst 9 600 kronor för hela verkställighetsperioden. Avgiften ska betalas i förskott och tillföras brottsofferfonden.

Avgiften uppgår till 100 kronor per dag som verkställigheten ska pågå, dock högst 12 000 kronor för hela verkställighetsperioden. Avgiften ska betalas i förskott och tillföras brottsofferfonden.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för brott som har begåtts före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1998:618.

² Senaste lydelse 2014:1572.

3 Rättsväsendet

Efter ett val som inneburit ett regeringskifte ska budgetpropositionen överlämnas till riksdagen inom tre veckor efter det att en ny regering har tillträtt. Denna budgetproposition omfattar, trots den korta tid som stått till förfogande, många viktiga reformer. Det har dock inte varit möjligt för regeringen att föreslå nya mål för utgiftsområden eller ge den redovisning av resultat som enligt budgetlagen (2011:203) ska ingå i budgetpropositionen ett innehåll som fullt ut återspeglar regeringens politik.

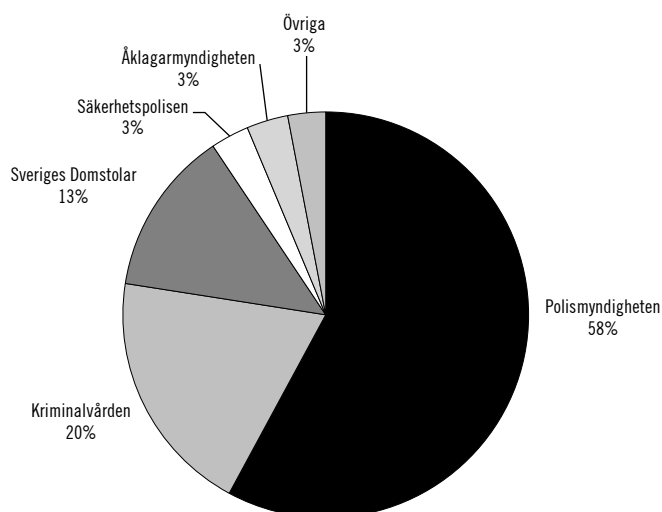
3.1 Utgiftsområdets omfattning

Huvuddelen av resurserna inom utgiftsområdet avser kriminalpolitiskt inriktad verksamhet. I övrigt är rättsväsendets verksamhet inriktad på att avgöra rättsliga tvister mellan enskilda och mellan enskilda och det allmänna samt att handlägga olika typer av ärenden. Den kriminalpolitiskt inriktade verksamheten syftar till att öka tryggheten, upprätthålla allmän ordning och säkerhet, förebygga brott, utreda brott, se till att den som begått brott lagförs, verkställa påföljder och rättsliga anspråk och ge stöd till dem som drabbats av brott. Utgiftsområdet innefattar myndigheter inom polisen och åklagarväsendet, Sveriges Domstolar samt Kriminalvården. Dessutom ingår Rättsmedicinalverket, Brottsförebyggande rådet (Brå), Brottsoffermyndigheten, Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden och Domarnämnden.

Under 2021 fördelade sig kostnaderna mellan myndigheterna inom rättsväsendet enligt diagram 3.1.

Diagram 3.1 Kostnad per myndighet inom rättsväsendet 2021

Procentuell fördelning

Källa: Årsredovisningarna för rättsväsendets myndigheter 2021.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 04 Rättsväsendet

Miljoner kronor

	Utfall 2021	Budget 2022 ¹	Prognos 2022	Förslag 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025
1:1 Polismyndigheten	30 978	33 838	33 369	37 043	40 420	41 150
1:2 Säkerhetspolisen	1 731	1 898	1 902	2 061	2 252	2 360
1:3 Åklagarmyndigheten	1 831	2 073	2 090	2 303	2 562	2 678
1:4 Ekobrottsmyndigheten	779	856	835	953	1 069	1 098
1:5 Sveriges Domstolar	6 463	6 684	6 699	7 051	7 442	7 671
1:6 Kriminalvården	10 612	12 363	11 766	13 383	14 549	17 697
1:7 Brottsförebyggande rådet	173	177	176	232	242	277
1:8 Rättsmedicinalverket	499	553	554	587	602	614
1:9 Brottsoffermyndigheten	43	44	45	53	55	56
1:10 Ersättning för skador på grund av brott	105	201	173	222	222	222
1:11 Rättsliga biträden m.m.	3 669	3 916	3 779	3 961	2 457	2 457
1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	73	95	93	95	95	95
1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	15	19	19	19	19	19
1:14 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete	62	70	69	100	121	121
1:15 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden	22	25	25	28	33	33
1:16 Domarnämnden	9	10	10	11	12	12
1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering	102	227	236	202	266	304
Totalt för utgiftsområde 04 Rättsväsendet	57 168	63 049	61 839	68 306	72 419	76 865

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Tabell 3.2 Förändringar av utgiftsramen 2023–2025 för utgiftsområde 04 Rättsväsendet

Miljoner kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	62 919	62 919	62 919
Pris- och löneomräkning ²	665	2 066	3 261
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	4 722	7 433	10 685
<i>varav BP23³</i>	<i>3 080</i>	<i>2 408</i>	<i>5 016</i>
Överföring till/från andra utgiftsområden			
Övrigt			
Ny utgiftsram	68 306	72 419	76 865

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Tabell 3.3 Utgiftsram 2023 realekonomiskt fördelad för utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Miljoner kronor

	2023
Transfereringar ¹	4 233
Verksamhetsutgifter ²	63 527
Investeringar ³	545
Summa utgiftsram	68 306

Anm.: Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2021 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

3.3 Mål för utgiftsområdet

Målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och att öka människors trygghet. Målet för rättsväsendet är den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet. Rättssäkerhet innebär att rättsskipning och annan myndighetsutövning ska vara förutsebar och enhetlig samt bedrivs med hög kvalitet. Med rättstrygghet avses att enskilda personer och andra rättssubjekt ska vara skyddade mot brottsliga angrepp på liv, hälsa, frihet, integritet och egendom.

Målen är beslutade av riksdagen (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:JuU1, rskr. 1997/98:87).

Regeringens arbete ska även främja målen om jämställda, fredliga och inkluderande samhällen i linje med Agenda 2030.

3.4 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

För att bedöma måluppfyllelsen avseende riksdagens mål för kriminalpolitiken – minskad brottslighet och ökad trygghet – används följande indikatorer:

- upplevelse av trygghet enligt Nationella trygghetsundersökningen
- antal anmälda brott inom olika brottskategorier
- självrapporterad utsatthet för brott enligt Nationella trygghetsundersökningen.

Rättsväsendets mål, den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet, rör komplexa begrepp som är svåra att fånga i enskilda indikatorer. Såväl rättssäkerheten som rättstryggheten förutsätter dock ett välutvecklat och välfungerande rättsväsende, vilket kan belysas med information som mäter kvaliteten och effektiviteten i rättsväsendet. Sådan information redovisas också i resultatredovisningen. En viktig del av rättsväsendets resultat är att följa upp hur de brott som anmäls hanteras av rättsväsendets myndigheter. Sådan information, tillsammans med information om brottsförebyggande arbete och stöd till brottsoffer, redovisas också. Rättssäkerheten och rättstryggheten är beroende av människors förtroende för rättsväsendet. Förtroendet är en viktig förutsättning för att människor ska anmäla brott, delta i brottutredningar och ställa upp som vittnen. För att mäta förtroendet för rättsväsendet används följande indikator:

- förtroende för rättsväsendet enligt Nationella trygghetsundersökningen.

Nationella trygghetsundersökningen (NTU) är en frågeundersökning som sedan 2006 genomförs årligen av Brottsförebyggande rådet (Brå). Undersökningen riktar frågor om utsatthet för brott, upplevelse av trygghet samt förtroende för och erfarenheter av rättsväsendet till ett slumpmässigt urval av personer mellan 16 och 84 år i befolkningen. År 2017 reviderades undersökningens metod, flera nya brottstyper infördes och urvalet utökades från 20 000 till 200 000 personer. För att möjliggöra jämförelser över tid har Brå genomfört nya beräkningar av resultat som publicerats före 2017. För motsvarande resultat före omräkningen, se tidigare NTU-publikationer. Den statistik som är individbaserad redovisas uppdelat på kön när sådan statistik finns och det inte finns särskilda skäl som talar emot det. Uppgifter från NTU 2022, som publicerades den 11 oktober 2022, kommer att redovisas i budgetpropositionen för 2024.

3.5 Resultatredovisning

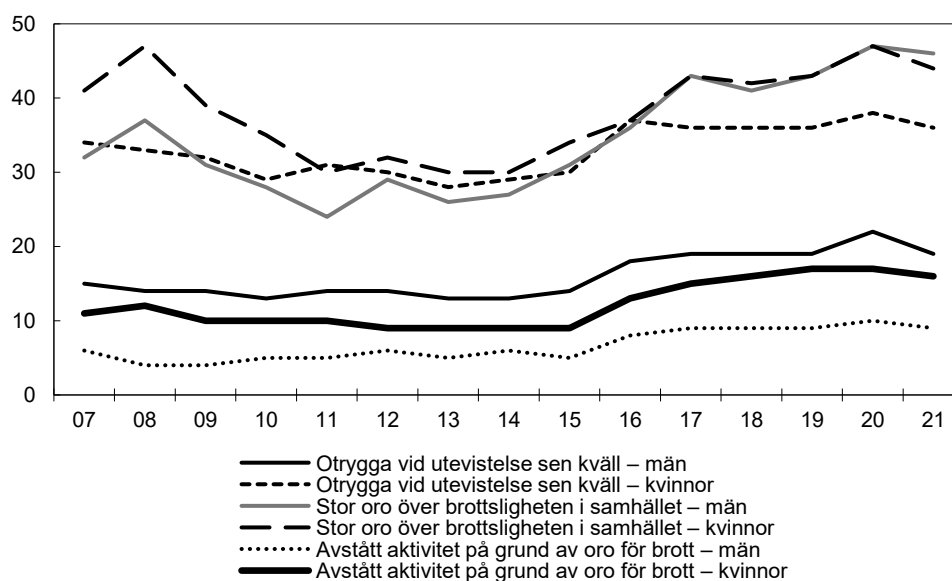
3.5.1 Utveckling av brottsligheten, tryggheten och förtroendet för rättsväsendet

Otryggheten är fortsatt på höga nivåer, kvinnor är betydligt mer otrygga än män och otryggheten är särskilt utbredd i socialt utsatta områden

Att öka tryggheten är ett kriminalpolitiskt mål som rättsväsendets myndigheter och även andra samhällsaktörer bidrar till. NTU mäter flera olika aspekter av otrygghet, exempelvis otrygghet vid utevistelse en sen kväll i det egna bostadsområdet, oro över brottsligheten i samhället och om man avstått från någon aktivitet på grund av oro för att utsättas för brott. En majoritet av befolkningen uppger att de är trygga, men sedan 2016 har nivåerna av otrygghet varit något högre än åren dessförinnan. År 2021 uppgav 28 procent av befolkningen att de var otrygga vid utevistelse sent på kvällen. Det är en minskning med 2 procentenheter jämfört med 2020 och en återgång till 2016–2019 års nivåer. Som framgår av diagram 3.2 upplever kvinnor generellt sett betydligt större otrygghet än män.

Diagram 3.2 Indikatorer på otrygghetens utveckling

Procent

Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

År 2021 uppgav 36 procent av kvinnorna att de känner sig otrygga vid utevistelse en sen kväll i det egna bostadsområdet, att jämföra med 19 procent av männen. Bland kvinnorna upplever 16 procent att oron för att utsättas för brott ofta påverkat dem att avstå från någon aktivitet, exempelvis gå på en promenad eller besöka en restaurang, jämfört med 9 procent av männen. Det finns därför skäl att särskilt uppmärksamma kvinnors otrygghet. Otryggheten i samhället är ojämnt fördelad även på andra sätt. Exempelvis visar resultaten att betydligt fler äldre än yngre oroar sig för brottsligheten i samhället. Även faktorer som utbildningsnivå, familjetyp och bostadstyp påverkar oron över brottsligheten och även otryggheten över lag.

Otryggheten är särskilt utbredd i socialt utsatta områden (Brå 2018:6). Efter revideringen av metoden i NTU 2017 och den nya regionala indelning som Statistiska Centralbyrån (SCB) inrättade 2018 är det inte längre möjligt att på samma sätt som tidigare redovisa uppgifter om brott och otrygghet i socialt utsatta områden. Brå har därför haft i uppdrag att föreslå hur man kan fortsätta att ta fram dessa uppgifter (Ju2019/01031). Brå har därefter fått i uppdrag att ta fram sådan statistik både utifrån indelningen av områden med socioekonomiska utmaningar som tagits fram av Delegationen mot segregation (Delmos) och SCB, och utifrån Polismyndighetens lägesbild över utsatta områden (Ju2021/03185). Brå har även fått i uppdrag att analysera möjligheterna att komplettera bakgrundsinformation i NTU i syfte att inhämta uppgifter om hbtqi-personers utsatthet för brott, samt deras trygghet och förtroende för rättsväsendet (Ju2021/01227). I samband med det har Brå även analyserat möjligheten att på samma sätt komplettera bakgrundsinformation i NTU vad gäller övriga diskrimineringsgrunder som inte redan ingår i NTU.

Minskning av anmälda bedrägeri- och skadegörelsebrott och ökning av anmälda sexualbrott

Efter en tydlig ökning av antalet anmälda brott under åren 2006–2009 stabiliserades nivån på omkring 1,4 miljoner anmälda brott per år under några år, för att fr.o.m. 2014 återigen öka fram t.o.m. 2020. År 2021 anmäldes ungefär 1,48 miljoner brott i Sverige, vilket är en minskning med 86 300 brott eller 6 procent jämfört med 2020. Ökningen av antalet anmälda brott över tid behöver inte betyda att fler brott begås men ställer stora krav på rättsväsendet, som fått allt fler ärenden att hantera.

Brås bedömning är att konsekvenser av covid-19-pandemin, med restriktioner, under 2021 har haft en inverkan på åtminstone antalet anmälningar om misshandel av en person som är obekant för offret, stöldbrott, personrån och rattfyllerier, framför allt under våren. Pandemins påverkan på utvecklingen av det totala antalet anmälda brott under 2021 bedöms dock vara begränsad.

Utvecklingen av antalet anmälda brott över tid har i hög grad påverkats av att antalet anmälda bedrägerier ökat kraftigt. Ökningen av anmälda bedrägeribrott beror enligt Brå sannolikt i hög grad på ökad internetanvändning i samhället och den tekniska utvecklingen, som bidrar till nya metoder och möjligheter att begå bedrägeribrott. Antalet anmälda bedrägerier har ökat stadigt fr.o.m. 2006 t.o.m. 2018, varefter en viss minskning skedde 2019 (-4 procent). Under 2020 och 2021 minskade antalet anmälda bedrägeribrott tydligt (-11 procent per år, se tabell 3.4). I likhet med 2020 förklaras i princip hela minskningen 2021 av att anmälda kortbedrägerier minskade kraftigt (-32 procent eller ca 30 700 brott). Även identitetsbedrägerier minskade (-22 procent eller ca 6 100 brott), medan bedrägeri genom social manipulation och annonsbedrägeri ökade (+34 procent eller ca 6 200 brott respektive +51 procent eller ca 9 700 brott). Kortbedrägeri var dock fortfarande den bedrägerityp med flest anmälningar 2021 (ca 66 500 anmälda brott), följt av annonsbedrägeri (ca 28 500) och bedrägeri genom social manipulation (ca 24 400).

De anmälda tillgreppsbrotten (stöld, rån m.m.) utgör en antalsmässigt stor del av samtliga anmälda brott – 388 200 brott av totalt 1,48 miljoner anmälda brott 2021, vilket utgör 26 procent. Antalet anmälda tillgreppsbrott har minskat under en längre tidsperiod, och dessa brott minskade även i föl (-8 procent eller ca 33 300 brott). Minskningen 2021 avsåg ett flertal olika brott, bl.a. cykelstölder, fickstölder och stölder från skolor, idrottsanläggningar och liknande. Antalet anmälda bostadsinbrott minskade tydligt efter att ha varit oförändrat 2020 jämfört med 2019. Sedan 2017 har de anmälda bostadsinbrotten minskat kraftigt. Personrån mot unga, som ökade kraftigt mellan 2016 och 2019 men minskade 2020, fortsatte att minska även 2021. Minskningen motsvarade 26 procent jämfört med 2020. Enligt Brås statistik över målsägare i brottsanmälan är det betydligt vanligare att pojkar än flickor är målsägare i personrån mot unga.

Skadegörelsebrotten utgör också en betydande andel av de anmälda brotten, 15 procent 2021. Mängden skadegörelsebrott som registreras varierar beroende på berörda aktörers rutiner vid rapportering och registrering av brott. Ett exempel är att skadegörelsebrott som har skett vid olika tidpunkter ofta anmäls vid ett och samma tillfälle, vilket innebär att brotten i dessa fall kan härröra från tidigare år. Antalet anmälda skadegörelsebrott har varierat kraftigt över åren utan någon tydlig trend, men med betydande påverkan på det totala antalet anmälda brott enskilda år. År 2021 minskade antalet anmälda skadegörelsebrott med 12 600 brott jämfört med 2020, vilket motsvarar 5,4 procent.

Narkotikabrott är ett ingripandebrott där myndigheternas arbete har stor betydelse för hur många brott som anmäls. Antalet anmälda narkotikabrott minskade med 5 procent 2021 jämfört med 2020, efter att ha ökat med 10 procent 2020 jämfört med 2019.

De anmälda sexualbrotten fortsatte att öka 2021. Under året anmäldes drygt 10 procent fler sexualbrott än 2020. Majoriteten av anmälningarna rör våldtäkt eller sexuellt ofredande och ökningen avser framför allt sexuellt ofredande (+1 200 brott eller 12 procent) men även anmälda våldtäkter ökade något (+300 brott eller 3 procent). När det gäller våldtäkt avser ökningen i huvudsak våldtäkt mot vuxna kvinnor medan exempelvis våldtäkt mot flickor under 15 år minskade. Gällande sexuellt ofredande avser ökningen främst brott mot vuxna kvinnor och flickor under 15 år, men även anmälningarna om sexuellt ofredande mot män och pojkar ökade jämfört med 2020. Antalet anmälda sexualbrott har länge ökat i Sverige. Enligt Brå (2017:5, 2019:5 och 2020:6) kan denna utveckling delvis förklaras av en ökad uppmärksamhet kring sexualbrott, som sannolikt har resulterat i en högre benägenhet att anmäla sådana brott. Ökad tillgång till internet och smarta mobiltelefoner kan enligt Brå i viss mån även ha bidragit till att öka förutsättningarna för förövare att begå vissa typer av sexualbrott. Över tid har antalet anmälda våldtäkter också påverkats av lagändringar (2005, 2013 och 2018) som innebär att våldtäktsbegreppet har utvidgats. Brå har under 2021 utvärderat införandet av Sexualbrottsgruppen i Stockholm Nord på uppdrag av Polismyndigheten (Brå 2021:7) och bedömer att specialiseringen ledde till högre kvalitet i ärendena samtidigt som utredningstiderna kortades. Antalet ärenden som redovisades till åklagare ökade dock bara marginellt vilket enligt Brå delvis beror på att det ofta saknas tillräcklig bevisning i våldtäktsärenden.

Antalet anmälda fall av misshandel 2021 var i princip oförändrat i jämförelse med året innan (-1 procent). Inga större skillnader finns beroende på om den som utsatts var en kvinna eller man och inte heller mellan åldersgrupper.

Tabell 3.4 Anmälda brott och procentuell utveckling

	Antal anmälda brott 2021	Procentuell förändring sedan 2012	Procentuell förändring sedan 2020
Misshandel	82 391	- 5,4	-1,0
Sexualbrott	27 639	63,3	10,4
Tillgrepp	388 198	-27,3	-7,9
Bedrägeri	195 902	51,8	-10,3
Skadegörelsebrott	221 039	45,1	-5,4
Brott mot trafikbrottslagen	75 973	5,7	-10,0
Brott mot narkotikastrafflagen	118 105	24,8	-4,8
Samtliga brott	1 480 557	5,6	-5,5

Källa: Officiell kriminalstatistik.

Långt ifrån alla brott anmäls och benägenheten att anmäla kan variera över tid och mellan olika brottskategorier. Antalet anmälda brott är följaktligen ingen tillförlitlig indikator på brottslighetens utveckling. Exempelvis är nivån på antalet anmälda trafik- och narkotikabrott i stor utsträckning ett resultat av polisens spanings- och ingripandeverksamhet. Frågeundersökningar som NTU är därför ett viktigt komplement för att kunna bedöma brottsutvecklingen.

Utsatthet för brott har minskat något enligt Nationella trygghetsundersökningen

Nationella trygghetsundersökningen (NTU) omfattar tretton vanliga brottstyper som drabbar enskilda personer och hushåll. Vid jämförelser över tid bör det påpekas att halva datainsamlingsperioden till NTU 2020 och hela datainsamlingsperioden till NTU 2021 ägde rum under covid-19-pandemin. Det innebär enligt Brå att resultaten för samtliga frågeområden som inkluderas i undersökningen sannolikt har påverkats av de förändrade livsstilmönster som pandemin medfört. Sannolikheten är därför stor att skillnader jämfört med tidigare år är av mer tillfällig karaktär, till följd av en tillfällig samhällelig förändring, och inte nödvändigtvis tecken på trendbrott. Begränsade möjligheter till socialt umgänge på många platser utanför hemmet kan enligt Brå exempelvis leda till en minskning av utsatthet för brott som ofta begås genom fysisk interaktion av en okänd gärningsperson, såsom personrån och misshandel. Samtidigt bedömer Brå att samma begränsningar kan leda till en ökning av brott som ofta sker via internet, såsom försäljningsbedrägeri, om mer tid i stället tillbringas på internet.

Resultaten i 2021 års undersökning visar att den självrapporterade utsattheten för brott mot enskild person har minskat 2020 för majoriteten av de brottstyper som ingår i undersökningen. Det indikerar enligt Brå att de förändrade livsstilmönster som pandemin medfört har haft en inverkan på resultaten i NTU. När det gäller exempelvis sexualbrott är dock minskningen 2020 en fortsättning på en nedåtgående trend som syntes även innan pandemin. Precis som för brott mot enskild person, visar resultaten att den självrapporterade utsattheten för egendomsbrott har minskat 2020. Egendomsbrott mot hushåll har dock även minskat över tid, vilket framför allt förklaras av att allt färre utsätts för stöld ur eller från fordon. När det gäller minskningen av egendomsbrott mellan 2019 och 2020 kan den ökade tid som tillbringas hemma enligt Brå ha lett till en minskning av bostadsinbrott. Det är också enligt Brå tänkbart att det kan ha lett till minskade stölder av fortskaffningsmedel (som bil eller cykel), om fordonet i allt större utsträckning står parkerat i nära anslutning till ett hem eller bostadsområde där många arbetar hemifrån.

I NTU 2021, som avser utsatthet för brott under 2020, uppgav 20,2 procent av de svarande att de utsatts för något brott mot enskild person. Det är något lägre än 2019, då andelen var 22,6 procent. Bland kvinnor är det 20,8 procent som uppger att de

utsattes för brott mot enskild person under 2020 jämfört med 23,6 procent 2019, medan motsvarande andelar för män är 19,7 procent 2020 och 21,5 procent 2019. I undersökningen är utsattheten störst för hot, trakasserier och försäljningsbedrägeri. Män uppger i större utsträckning än kvinnor att de har utsatts för misshandel, personrån, hot, bedrägerier, fickstöld och nätkränkning, medan en betydligt större andel kvinnor än män uppger att de har utsatts för sexualbrott och trakasserier. Det är också vanligare att kvinnor uppger att de har utsatts för brott av en partner eller före detta partner. I NTU 2020, som avser utsatthet för brott 2019, uppgav de kvinnor som utsatts för misshandel att gärningspersonen i 29 procent av fallen var en partner eller före detta partner. Motsvarande andel bland män var så liten att andelen är avrundad till 0 procent.

Ökningen av anmälda bedrägeribrott har under åren också återspeglats i NTU, om än inte lika tydligt. En förklaring till detta kan vara att undersökningen inte omfattar brott som riktas mot företag. Att anmälda kortbedrägerier minskade kraftigt 2020 syns i den självrapporterade utsattheten för kort- och kreditbedrägeri, som minskade från 5,3 procent 2019 till 4,1 procent 2020. Utsattheten för försäljningsbedrägeri ökade däremot något från 5,1 procent till 5,5 procent. Från och med NTU 2017 redovisas utsattheten för bedrägerier uppdelat på försäljningsbedrägerier och kort- eller kreditbedrägerier. Sedan 2017 har även brottstyperna nätkränkning och fickstöld tillkommit i undersökningen. Som framgår av tabell 3.5 nedan var utsattheten för dessa brott ungefär densamma för både män och kvinnor 2020.

Tabell 3.5 Andel utsatta för brott mot person 2020

Procent

	Samtliga	Män	Kvinnor
Misshandel	2,8	3,5	2,2
Hot	8,4	8,8	8,1
Sexualbrott	4,6	1,2	7,7
Personrån	1,3	2,1	0,5
Fickstöld	1,7	1,8	1,6
Försäljningsbedrägeri	5,5	6,4	4,6
Kort-/kreditbedrägeri	4,1	4,6	3,6
Nätkränkning	2,5	2,6	2,4
Något brott mot enskild person	20,2	19,7	20,8

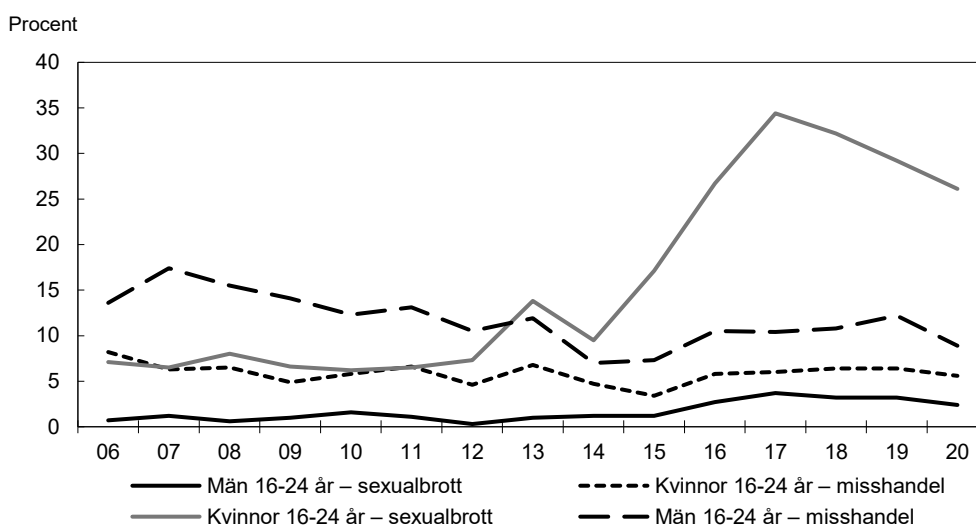
Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

Efter några år på lägre nivåer ökade utsattheten för misshandel i NTU mellan 2016 och 2019, från 3,1 procent till 3,6 procent. År 2020 minskade dock utsattheten för misshandel till 2,8 procent. Minskningen är tydligast bland unga män (16–24 år), som också är den grupp med högst andel utsatta. I denna grupp minskade utsattheten från 12,2 till 8,9 procent mellan 2019 och 2020. Som tidigare konstaterats kan pandemin ha bidragit till minskningen. Uppgifter från Socialstyrelsens patientregister visar också att allt färre personer det senaste decenniet har intagits i slutenvård och öppen specialistvård på grund av misshandel, en nedgång som är än mer tydlig i relation till den växande befolkningen.

Sexualbrott i NTU innefattar ett brett spektrum av brott – från straffrättsligt lindrigare händelser såsom kränkande sexuella kommentarer, till mycket allvarliga brott såsom våldtäkt. Mellan 2014 och 2017 ökade den självrapporterade utsattheten för sexualbrott påtagligt, särskilt bland kvinnor men även bland män. Utsattheten har dock minskat 2018–2020. Mest utsatta är yngre kvinnor (se diagram 3.3). Utsattheten

för allvarliga sexualbrott är betydligt mindre och har också legat på en relativt stabil nivå.

Diagram 3.3 Andel unga kvinnor och män (16–24 år) utsatta för misshandel och sexualbrott

Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

NTU mäter också egendomsbrott mot hushåll. Dessa har minskat sedan mätningarna började 2006, vilket beror på att de fordonsrelaterade brotten har blivit färre. Andelen utsatta för egendomsbrott minskade från 14,6 procent till 13,2 procent mellan 2019 och 2020. Utsattheten har minskat för samtliga brottstyper. Det vanligaste egendomsbrottet mot hushåll är cykelstöld. Under 2020 uppgav 10,5 procent att de utsattes för cykelstöld, en nivå som legat relativt stabilt under hela mätperioden. Även andelen som uppger att de utsatts för bostadsinbrott har varit relativt stabil mellan åren. Mellan 2019 och 2020 minskade utsattheten från 1,7 procent till 1,3 procent.

Utsattheten för brott är ojämnt fördelad i befolkningen. NTU 2021 visar att 4,5 procent hade drabbats av drygt 70 procent av de brott mot person som rapporterades i undersökningen. Särskilt utsatta grupper är ensamstående föräldrar och inrikes födda personer med två utrikes födda föräldrar. I dessa grupper är andelen utsatta något högre bland kvinnor än bland män. Yngre är mer utsatta för brott än äldre: de senaste åren har utsattheten varit högst i den näst yngsta åldersgruppen (20–24 år) men 2020 var utsattheten högst i den yngsta åldersgruppen (16–19 år). Många äldre är dock enligt Brå särskilt sårbara för exempelvis vissa typer av bedrägerier och stölder i hemmet av åldersrelaterade skäl (Brå 2018:7).

Som tidigare nämnts är otryggheten enligt NTU tydligt högre i vissa socialt utsatta områden än i övriga urbana områden. I dessa områden är även utsattheten för brott högre men skillnaden är relativt liten och har minskat över tid (Brå 2018:9). En möjlig förklaring till att otryggheten ändå är väsentligt mer utbredd i dessa områden kan enligt Brå vara att det där i högre grad förekommer brottslighet som inte fångas upp av NTU, såsom skjutningar och öppen narkotikahandel. Brå har visat att ordningsproblem som nedskräpning, buskörningar och skadegörelse i betydligt högre utsträckning upplevs som ett problem i dessa områden (2018:6). Det finns även i olika grad en tystnadskultur mot rättsväsendet i socialt utsatta områden. Orsakerna till tystnadskulturen uppges vara rädsla för hot och våld, att en polisanmälan inte leder till något och bristande förtroende för polis och andra myndigheter (Brå 2019:10).

Dödligt våld på fortsatt höga nivåer

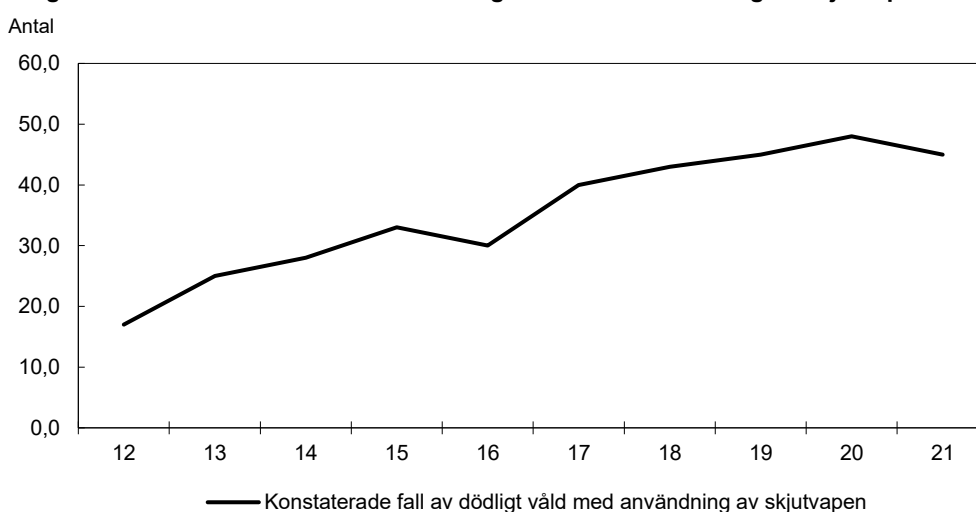
Det går varken utifrån kriminalstatistik eller NTU att få en heltäckande bild av den brottslighet som begås av kriminella nätverk. Enligt Brå (2016:12) finns en bredd av aktörer och nätverk inom organiserad brottslighet med delvis olika sammansättning och karaktär och som ägnar sig åt många olika typer av brott. De tolv myndigheter som ingår i satsningen mot organiserad brottslighet lämnar varje år en rapport till regeringen. Enligt den myndighetsgemensamma rapporten som avser arbetet under 2021 (Polismyndigheten dnr A562.287/2021) utgörs de allvarligaste hoten från den brottslighet som de samverkande myndigheterna möter av angrepp på utbetalande system och undandragande av skatter och avgifter, narkotikabrottslighet och det grova våldet som följer i dess spår samt de parallella samhällsstrukturer som vuxit fram i utsatta områden.

Antalet skjutningar med dödlig utgång har ökat kraftigt

Enligt statistik från Polismyndigheten har antalet skjutningar med dödlig utgång ökat kraftigt, från ca 10 fall per år i början av 2000-talet, till omkring 45 fall per år de senaste fem åren. En kartläggning från Brå som omfattar perioden 2005–2017 visar att de inblandade var yngre i slutet av perioden än i början (Brå 2020:4). Enligt uppgifter från Socialstyrelsens patientregister har även antalet personer som vårdats i slutet eller specialiserad öppenvård till följd av skottskada ökat de senaste tio åren, från 63 personer 2012 till 116 personer 2021, och av dessa är en majoritet män. Enligt Polismyndigheten uppgick det totala antalet skjutningar 2021 till 344, vilket var en minskning i förhållande till 2020 då 379 skjutningar bekräftades. Antalet skadade till följd av skjutningar var 115 personer under 2021, vilket kan jämföras med 119 personer under 2020. Antalet avlidna till följd av skjutningar var 45 personer under 2021, vilket kan jämföras med 47 personer under 2020.

Enligt Brås statistik över konstaterade fall av dödligt våld med skjutvapen var den absoluta merparten av brottsoffren pojkar eller män. Antalet sprängningar minskade något 2021 jämfört med 2020. Under 2021 anmäldes 175 fall av allmänfarlig ödeläggelse genom sprängning enligt officiell kriminalstatistik, motsvarande siffra för 2020 var 215 fall.

Diagram 3.4 Konstaterade fall av dödligt våld med användning av skjutvapen

Källa: Officiell kriminalstatistik

Narkotikabrottsligheten är en central del av den brottslighet som har koppling till kriminella nätverk. Den är också nära kopplad till våldsbrottsligheten. Under senare år

har narkotikasmugglingen professionaliserats och distributionsleden blivit färre, samtidigt som tillgängligheten av narkotika för köparna har ökat till följd av att fler digitala och fysiska marknadsplatser etablerats och serviceinriktade leveransmetoder blivit vanligare (Brå 2021:10).

Sverige ligger mycket högt bland europeiska länder när det gäller dödligt våld med skjutvapen

Skjutvapenvåldet har ofta sin grund i konflikter med koppling till narkotikamarknaden eller personliga relationer (Brå 2019:3 och Polismyndigheten A193.902/2021). Användning av skjutvapen kan även vara ett sätt att bygga upp, stärka och upprätthålla en position i den kriminella miljön, samtidigt som våldet kan öka behovet av att skydda sig från andra individer som agerar på samma sätt. Det dödliga skjutvapenvåldet i Sverige har ökat sedan mitten av 00-talet. Från och med 2013 tilltog ökningen och återspeglas även i det dödliga våldet generellt. Brå har i en studie jämfört den svenska utvecklingen med nivåer och trender i dödligt våld i 22 andra länder i Europa, med fokus på perioden efter millennieskiftet (Brå 2021:8). Studien visar att i många andra länder i Europa har det dödliga våldet, både generellt och med skjutvapen, minskat. Det har lett till att Sverige ligger mycket högt bland europeiska länder när det gäller dödligt våld med skjutvapen per capita. Under perioden 2014–2017 låg Sverige tvåa efter Kroatien bland de 22 studerade länderna i Europa vad gäller dödligt skjutvapenvåld per capita. Den svenska ökningen av dödligt skjutvapenvåld är enligt Brå kopplad till en kraftig ökning av skjutvapenvåldet i den kriminella miljön.

År 2021 konstaterades 24 fall av dödligt våld mot flickor eller kvinnor och 89 fall mot pojkar eller män, totalt 113 fall. Det är 11 färre fall än året innan, som hade den högsta siffran sedan mätningens start 2002. Över tid har vissa typer av dödligt våld minskat, medan andra har ökat. Antalet fall av dödligt våld med skjutvapen har ökat betydligt, medan dödligt våld mot barn och alkoholrelaterat dödligt våld mellan vuxna män har minskat. Det dödliga våldet mot kvinnor har också minskat under de senaste decennierna. Särskilt tydligt är detta i förhållande till befolkningsutvecklingen. År 2021 uppgick antalet fall av dödligt våld mot kvinnor till 24, vilket är en minskning med ett fall jämfört med 2020. Av dessa avsåg 15 fall situationer där offer och förövare var eller hade varit närstående genom en parrelation (två fall fler än 2020). Den långsiktiga trenden är att dödligt våld mot kvinnor inom ramen för nära relation har minskat något.

Sprängningar

Antalet sprängningar har fluktuerat över åren. År 2018, det första året för vilket det finns officiell kriminalstatistik, anmäldes totalt 162 fall av allmänfarlig ödeläggelse genom sprängning (försöksbrott och fullbordade brott). År 2019 anmäldes 257 brott, 2020 anmäldes 215 brott och förra året anmäldes 175 brott av vilka 83 utgjordes av fullbordade brott.

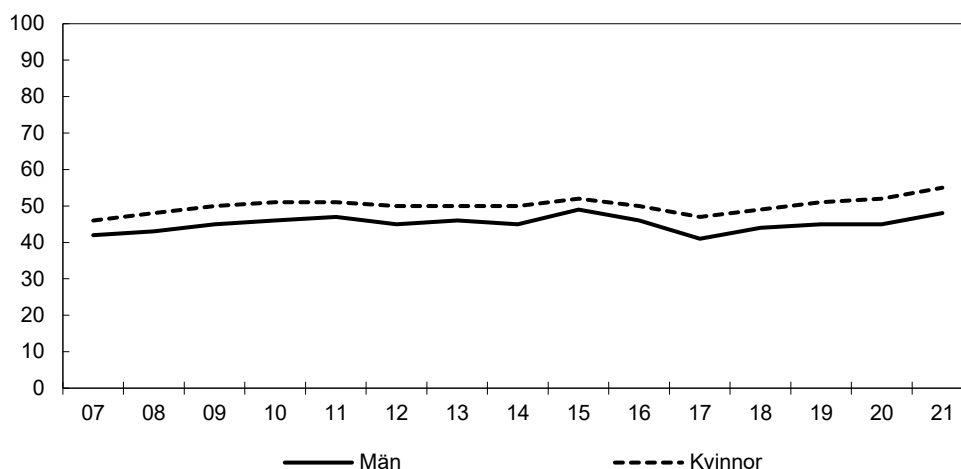
Fortsatt högt och något ökande förtroende för rättsväsendet

Förtroendet för rättsväsendet fortsatte att öka 2021, då 52 procent uppgav att de hade ganska eller mycket stort förtroende för rättsväsendet som helhet. Motsvarande andel 2020 var 49 procent. Kvinnor har något högre förtroende för rättsväsendet än vad män har (se diagram 3.5). Det är också något vanligare att personer i medelåldern har högt förtroende för rättsväsendet än yngre och äldre. Personer med minst en inrikes född förälder har ett högre förtroende för rättsväsendet som helhet än utrikes födda

personer, som i sin tur har ett högre förtroende än personer som är inrikes födda med två utrikes födda föräldrar.

Diagram 3.5 Förtroende för rättsväsendet

Andel med mycket eller ganska stort förtroende

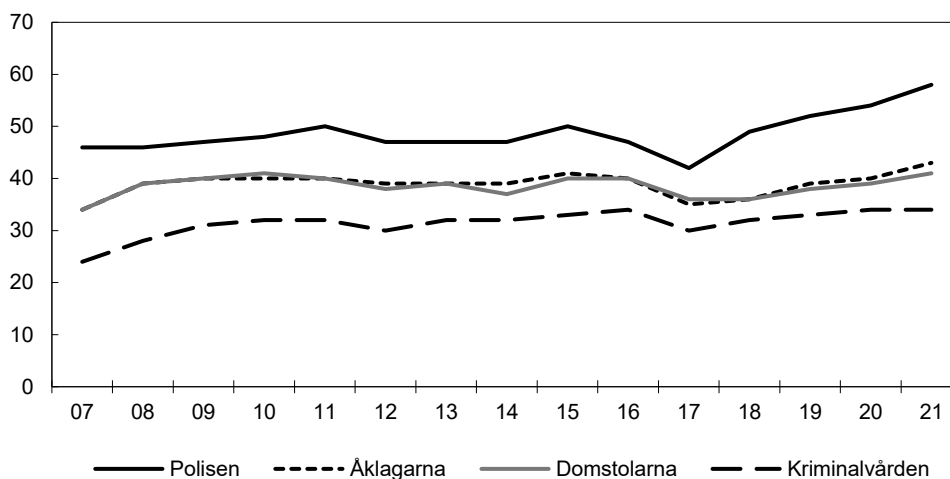

Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

Nivån på förtroendet skiljer sig åt mellan olika myndigheter i rättsväsendet, vilket delvis kan bero på deras olika uppgifter och roller. År 2021 ökade förtroendet för alla myndigheter i rättsväsendet jämfört med 2020, förutom för Kriminalvården där förtroendet var oförändrat (se diagram 3.6). För samtliga myndigheter är förtroendet högre än vid den första undersökningen 2007 även om nivåerna har varierat något under perioden. För Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten är förtroendet också det högst uppmätta sedan mätningarna startade. De skillnader i förtroende för rättsväsendet som helhet mellan kön, bakgrund och ålder som beskrivits ovan gäller på det stora hela även för de enskilda myndigheterna.

Diagram 3.5 Förtroende för myndigheter i rättsväsendet

Andel med mycket eller ganska stort förtroende

Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

3.5.2 Flödet i brottmålsprocessen

En viktig del i bedömningen av rättsväsendets resultat är att följa upp hur de brott som anmäls hanteras av rättsväsendets myndigheter. I detta avsnitt redovisas statistik över anmälda brott, utredning, lagföring, antalet inkomna, avgjorda och balanserade brottmål till domstolarna samt verkställighet av utdömda påföljder. Verksamhet som

inte rör ärendeflödet i brottmålsprocessen, exempelvis brottsförebyggande arbete och stöd och information till brottsoffer, ingår inte i denna beskrivning utan redogörs för separat.

Pandemins påverkan på rättsväsendets myndigheter har minskat jämfört med 2020

Brå har tidigare visat att åtgärder kopplade till pandemin ledde till ökad handläggningsproduktion inom Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och domstolarna under 2020 (Brå 2021:4). Antalet ärenden som Polismyndigheten redovisade till åklagare för åtal och antalet brottsmisstankar som Åklagarmyndigheten lagförde ökade med ungefär 6 procent vardera. I båda fallen inleddes ökningen först våren 2020, när pandemin började. Även antalet avgöranden i domstol ökade (+10 procent), men där syns ökningen främst under hösten 2020.

En förklaring till den ökade produktionen, som syntes inom alla tre myndighetsslag, var enligt Brå att i stort sett all fortbildning ställdes in på grund av risken för smitta. För Polismyndighetens del ledde pandemin också till att vissa arbetsuppgifter i princip försvann, såsom kommenderingar på större idrottsevenemang, demonstrationer, statsbesök m.m.

År 2021 gick i princip hela uppgången av antalet ärenden som Polismyndigheten redovisade till Åklagarmyndigheten tillbaka, vilket kan tyda på att effekten av pandemin avtog 2021. Polismyndigheten har även pekat på att inflödet av ärenden minskade under 2021 och att detta i kombination med låga balanser kan ha inneburit en minskning av mängden ärenden med förutsättning att nå lagföring. Under 2021 minskade antalet brottsmisstankar som Åklagarmyndigheten lagförde med knappt 9 procent jämfört med 2020. Pandemin har haft till följd att Åklagarmyndigheten har behövt anpassa sig till nya arbetssätt och att en hel del utbildningar och projekt inte har kunnat genomföras i samma omfattning som planerats. Åklagarmyndigheten uppger däremot att pandemin inte haft någon negativ inverkan på Åklagarmyndighetens resultat i stort. Många domstolar ställde in planerade rättegångar även under 2021, om än inte i samma omfattning som under 2020. Domstolarna har i större utsträckning använt sig av video och möjligheten att avgöra mål på handlingarna, dvs. utan huvudförhandling, för att effektivisera processerna.

Minskat inflöde till rättsväsendets myndigheter

Enligt den officiella kriminalstatistiken anmäldes ca 1,48 miljoner brott i Sverige 2021, vilket är 6 procent eller 86 300 brott färre än 2020 (ordningsböter som utfärdas av polis ingår inte i denna statistik). Ett ärende som inkommer till en brottsbekämpande myndighet innehåller ett eller flera anmälda brott. Under 2021 minskade antalet inkomna ärenden till Polismyndigheten medan antalet inkomna ärenden till Åklagarmyndigheten ökade något. Till Polismyndigheten inkom 1,24 miljoner brottsärenden, exklusive ärenden från kamerabevakning med trafiksäkerhetskameror. Det är en minskning med 3,2 procent i förhållande till 2020. Antalet inkomna ärenden till Åklagarmyndigheten uppgick till 182 700, vilket är en ökning med 0,7 procent jämfört med föregående år. Vid Ekobrottsmyndigheten minskade antalet registrerade inkomna ärenden. Antalet inkomna ärenden till Ekobrottsmyndigheten uppgick till 7 473, vilket är en minskning med 21 procent jämfört med föregående år. Den stora minskningen mellan åren förklaras i huvudsak av ett minskat antal anmälningar från allmänheten avseende försenade eller uteblivna årsredovisningar.

Rättsväsendets förutsättningar att hantera och klara upp de anmälda brotten är i stor utsträckning beroende av vilken typ av brott som anmäls. För att tolka utredningsresultatet krävs därför kunskap om de anmälda brotternas karaktär och

sammansättning. Den anmälda brottsligheten kan grovt delas in i tre kategorier med olika förutsättningar för utredningsarbetet: ingripandebrott samt offerbrott med eller utan interaktion mellan gärningspersonen och den brottsdrabbade. Ingripandebrott såsom trafik- och narkotikabrott är generellt sett relativt enkla att klara upp medan offerbrott med interaktion, såsom hot och misshandel, i allmänhet bedöms vara medelsvåra att klara upp. Offerbrott utan interaktion, exempelvis skadegörelse samt vissa stölder och bedrägerier, är över lag svåra att klara upp.

Majoriteten av de brott som anmäldes 2021 var offerbrott utan interaktion (ca 53 procent), följt av offerbrott med interaktion (ca 25 procent) och ingripandebrott (ca 22 procent). Andelen offerbrott utan interaktion har minskat något sedan 2020 medan andelen offerbrott med interaktion har ökat något. Andelen ingripandebrott har minskat något under de senaste tio åren, medan andelen offerbrott utan interaktion varit på en stabil nivå. Andelen brott med interaktion mellan brottsoffer och gärningsperson har däremot ökat något. Brå (kortanalys 1/2018) har tidigare konstaterat att förändringar i sammansättningen av anmälda brott har påverkat andelen uppklarade brott över tid. Sådana förändringar kan nästan helt förklara den ökade andelen uppklarade brott under perioden 2001–2010, medan den minskade andelen uppklarade brott under perioden 2010–2016 till en fjärdedel kan förklaras av sådana förändringar i sammansättningen av den anmälda brottsligheten.

Det finns också tecken på att viss brottslighet blivit mer tidskrävande att utreda. Brå (2017:4) har bedömt att antalet omfattande ärenden i rättsväsendet ökade från mitten av 00-talet till mitten av 2010-talet. Det rörde främst ärenden om ekonomisk brottslighet, våldsbrott och narkotikabrott, ofta med ett omfattande analys- och bevismaterial, internationella inslag eller ett stort antal misstänkta, brottsoffer och vittnen. Av Ekobrottsmyndighetens årsredovisning framgår att särskilt krävande ärenden utgör ca 5 procent av det totala antalet avslutade ärenden vid myndigheten, men att hanteringen av dessa ärenden står för ca 42 procent av myndighetens samlade kostnader för utredning och lagföring.

En minskning av ärenden redovisade till åklagare och personuppklarade brott

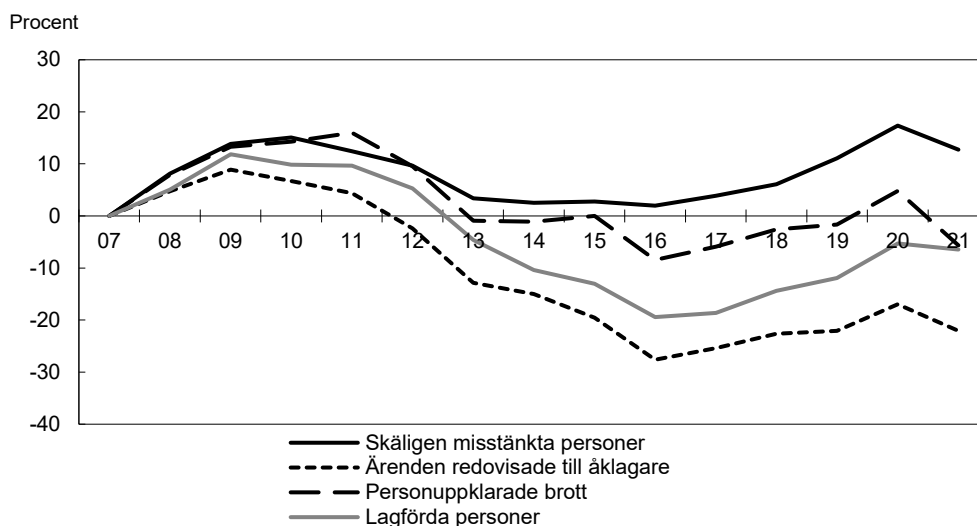
I diagram 3.7 nedan illustreras den procentuella utvecklingen av antalet skäligen misstänkta personer, antalet ärenden som Polismyndigheten redovisat till åklagare, antalet lagförda personer vid Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten samt antalet personuppklarade brott sedan 2007. Ärenden som Polismyndigheten redovisar till åklagare är färdigutredda ärenden som redovisas till åklagare för beslut i åtalsfrågan. Lagförda personer avser personer som åklagare har fattat beslut om att åtala eller på annat sätt lagföra. Med personuppklarade brott avses brott för vilka åklagare har beslutat om åtal, meddelat åtalsunderlåtelse eller utfärdat strafföreläggande, dvs. brott till vilka det har knutits en eller flera gärningspersoner. Huvuddelen av de misstänkta och lagförda personerna är män. År 2021 var andelen kvinnor 23 respektive 18 procent.

Det generella mönstret kännetecknas av tydliga ökningar åren efter 2007 följt av markanta minskningar fram t.o.m. 2016. Särskilt tydligt har antalet ärenden redovisade från Polismyndigheten till åklagare minskat. Mellan 2017 och 2020 ökade dock antalet ärenden redovisade till åklagare och antalet personuppklarade brott. Även antalet misstänkta personer och det totala antalet personer med lagföringsbeslut hos åklagare ökade. År 2021 skedde dock en minskning inom samtliga områden jämfört med 2020.

År 2021 personuppklarades ca 201 700 brott, vilket är en minskning med 10 procent i förhållande till 2020. Antalet personuppklarade brott ökade något för brottskategorin brott mot person och minskade i övriga brottskategorier (skadegörelse och

narkotikabrott, stöld- och tillgreppsbrott, bedrägeribrott och trafikbrott). Antalet ärenden redovisade till åklagare minskade i alla brottskategorier utom brott mot person exklusive våldsbrott samt bedrägeribrott.

Diagram 3.6 Procentuell utveckling sedan 2007 av antalet skäligen misstänkta personer, ärenden redovisade till åklagare, personuppluarade brott och lagförda personer hos Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten

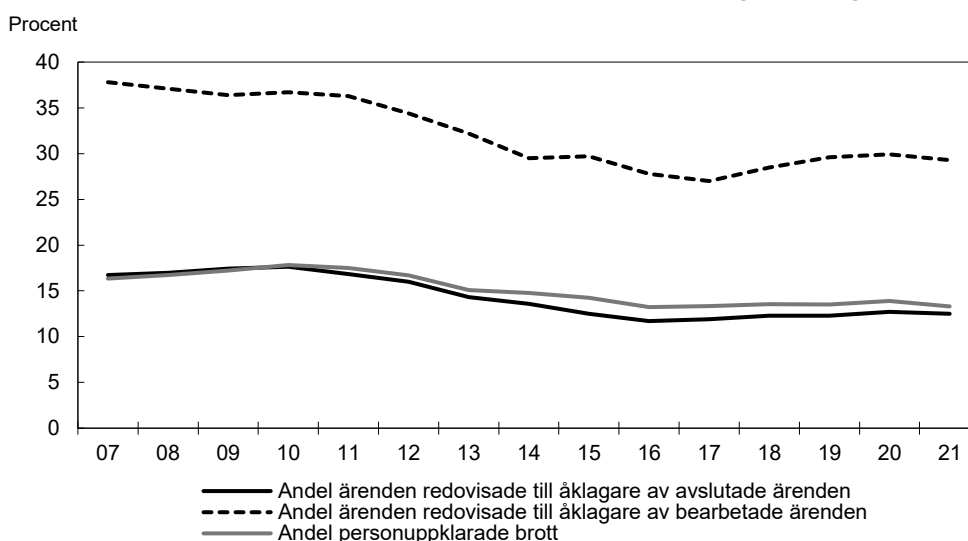
Anm.: Definitionen av personuppluarade brott förändrades något i och med en revidering av statistiken 2014. Detta medförde en generell nivåhöjning av antalet personuppluarade brott. Jämförelser mellan perioden 2007–2013 och perioden 2014–2021 ska därför göras med försiktighet. Observera också att den procentuella ökningen 2014–2021 i diagram 3.7 är i relation till nivån 2007, som är beräknad enligt den tidigare definitionen av personuppluarade brott.

Källor: Officiell kriminalstatistik samt Polismyndighetens, Ekobrottsmyndighetens och Åklagarmyndighetens årsredovisningar.

Som framgår av diagram 3.8 nedan minskade andelen personuppluarade brott, av samtliga handlagda brott, totalt mellan 2010 och 2016. År 2016 var andelen personuppluarade brott den lägsta på flera decennier. Att andelen ärenden som Polismyndigheten redovisar till åklagare av avslutade ärenden minskade på ett liknande sätt indikerar att minskningarna kan härledas redan till detta led. Mellan 2017 och 2020 har dock såväl andelen ärenden redovisade till åklagare som andelen personuppluarade brott, av samtliga handlagda brott, ökat marginellt. År 2021 minskade dock återigen både andelen ärenden redovisade till åklagare av avslutade ärenden och andelen personuppluarade brott något.

Andelen ärenden som redovisas till åklagare av bearbetade ärenden, dvs. av ärenden där Polismyndigheten inlett förundersökning eller annan utredning, uppvisar över tid också en successiv minskning. Mellan 2017 och 2020 har andelen dock ökat något, för att återigen minska något 2021. Andelen är högst i de brottskategorier som helt eller till stor del består av s.k. ingripandebrott – narkotikabrott, trafikbrott och tillgrepp i butik.

Diagram 3.7 Andelen ärenden redovisade till åklagare av avslutade ärenden, andelen ärenden redovisade till åklagare av bearbetade ärenden samt andelen personuppljade brott av samtliga handlagda brott

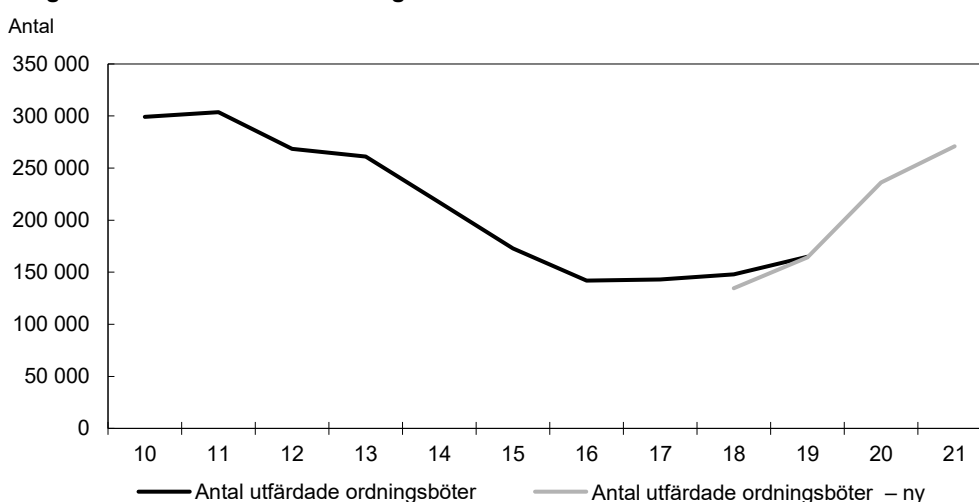

Anm.: Från och med 2014 redovisas en justerad personuppljaringsprocent. Måttet är i princip konstruerat på samma sätt som tidigare, men med den skillnaden att det beräknas på de handlagda brotten i stället för på de anmälda brotten. Justeringen har en marginell påverkan på resultatet. Det är därför möjligt att jämföra den totala personuppljaringsprocenten för att studera utvecklingen över tid. På motsvarande sätt redovisas fr.o.m. 2015 andelen ärenden redovisade till åklagare av avslutade ärenden, i stället för som tidigare andelen ärenden redovisade till åklagare av inkomna ärenden.

Källor: Officiell kriminalstatistik och Polismyndighetens årsredovisningar.

Ordningsbot är en typ av böter som får utfärdas direkt på plats av bl.a. polis. Till följd av pandemin kunde Polismyndigheten under 2020 lägga mer tid på hastighetskontroller, vilket förklarar en del av ökningen av antalet utfärdade ordningsböter mellan 2019 och 2020. Den stora ökningen kan dock framför allt tillskrivas införandet av digital ordningsbot, vilket har effektiviserat utfärdandet av ordningsböter. Under 2021 har antalet utfärdade ordningsböter fortsatt att öka.

Diagram 3.8 Utfärdade ordningsböter

Anm.: Från och med 2020 hämtas statistiken för ordningsbot från en ny statistikkälla där även digitala ordningsböter ingår. Den nya statistikkällan omfattar data fr.o.m. oktober 2017 och redovisas därför fr.o.m. 2018 (se grafen antal utfärdade ordningsböter – ny). En skillnad mellan de två graferna är också att statistiken för 2018–2021 avser antalet unika ordningsböter medan uppgifterna för 2010–2020 återger antalet förseelser som bestraffats med ordningsbot (en ordningsbot kan innehålla flera förseelser).

Källa: Polismyndigheten.

Möjligheterna till ekonomisk vinning är en av de främsta drivkrafterna för en stor del av brottsligheten i samhället. Genom att kombinera arbetet med utredning och

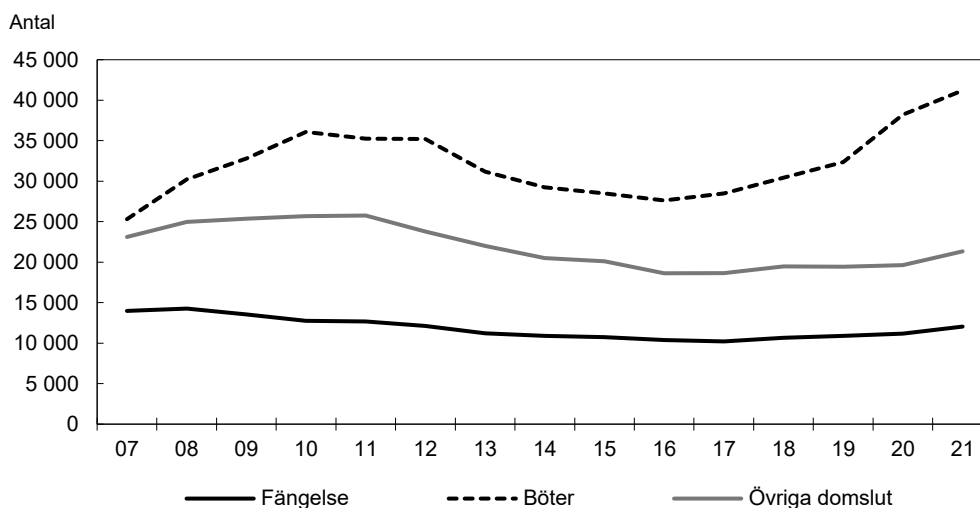
lagföring med insatser för att ta brottsvinster från kriminella genom förverkande kan rättsväsendet minska incitamenten att begå brott. Under 2021 framställdes t.ex. 1 600 förverkandeyrkanden genom åklagare till ett belopp om totalt drygt 1,7 miljarder kronor. Det var en ökning med 1 miljard kronor jämfört med föregående år. Det kan förklaras av ett yrkande om förverkande på ca 1,4 miljarder kronor i ett av Åklagarmyndighetens ärenden. Beloppen kan variera betydligt mellan åren beroende på enskilda ärenden som omfattar stora belopp. Vidare lagfördes 1 971 personer för penningtvättsbrott, vilket är en ökning med 315 personer jämfört med året innan. Med lagföring avses här beslut om åtal, strafföreläggande, åtalsunderlåtelse och företagsbot.

Antalet lagföringsbeslut och domslut har ökat

I linje med utvecklingen av antalet ärenden redovisade till åklagare och antalet personupplästa brott ökade antalet lagföringsbeslut fram t.o.m. 2009 varefter utvecklingen vände. Med lagföringsbeslut avses här fällande dom i tingsrätt, godkänt strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse. Under perioden 2009–2017 minskade antalet lagföringsbeslut varje år. År 2018–2020 ökade antalet lagföringsbeslut igen och ökningen fortsatte under 2021. Under 2021 fattades drygt 112 000 lagföringsbeslut, vilket är ca 2 700 fler beslut än 2020. Av samtliga lagföringsbeslut 2021 avsåg 18 procent kvinnor och 82 procent män, en fördelning som varit likartad de senaste tio åren.

Antalet sakprövade brottmål i tingsrätt och antalet fällande domslut i sådana mål följer en liknande utveckling. Efter att ha ökat tydligt mellan 2007 och 2010 minskade dessa fram t.o.m. 2016. Sedan 2017 ökar dock antalet domslut i tingsrätt igen. År 2021 ökade antalet domslut med 8 procent jämfört med 2020, till ca 75 000 domslut. Som framgår av diagram 3.10 nedan utgjordes ökningen i antalet domslut fram till början på 2010 huvudsakligen av enklare mål där påföljden bestämdes till böter. Ökningen 2021 utgörs också främst av domslut med påföljden böter men även domslut med påföljden fängelse och övriga domslut ökade något under året.

Diagram 3.9 Domslut i tingsrätt fördelat på påföljderna fängelse, böter och övriga domslut

Källa: Officiell kriminalstatistik.

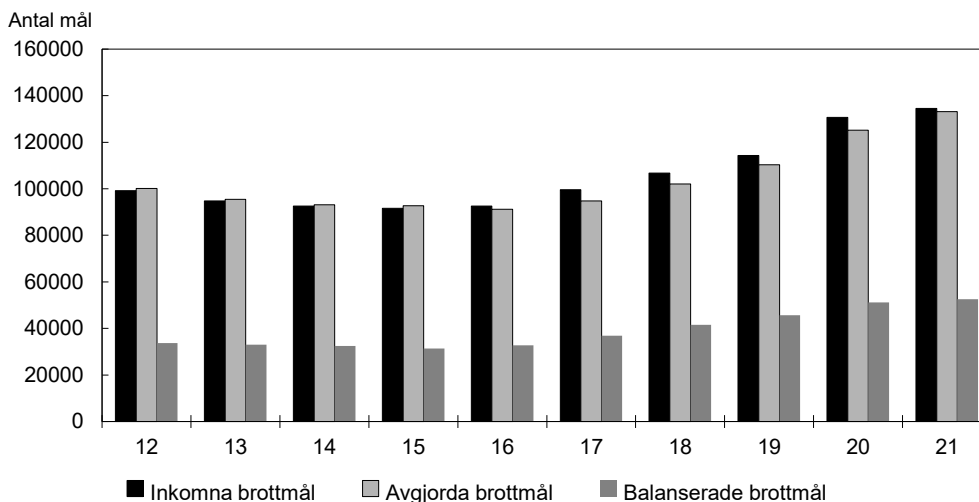
Antalet inkomna, avgjorda och balanserade brottmål i domstol

Antalet inkomna brottmål i tingsrätt har ökat varje år de senaste fem åren och gjorde så även under 2021, även om ökningen mattades av. Antalet inkomna brottmål vid tingsrätt ökade med 2 procent. Antalet avgjorda brottmål vid tingsrätterna ökade med

6 procent. Antalet balanserade brottmål i tingsrätt låg i princip på samma nivå som under 2020, drygt 47 000 mål. En tydlig trend från 2009 är att andelen brottmål som avgörs genom dom minskat. Denna trend bröts under 2021 och en förklaring till detta kan vara att fler tingsrätter anslöt till snabbare lagföring och att dessa mål i stor utsträckning avgörs genom dom.

Antalet inkomna brottmål i hovrätt har också ökat de senaste fyra åren och gjorde så även 2021. Antalet inkomna brottmål ökade med 12 procent från 2020 till 2021 och även antalet avgjorda brottmål ökade med 12 procent. Trots ökningen av avgjorda mål ökade antalet balanserade brottmål med 21 procent.

Diagram 3.11 Inkomna, avgjorda och balanserade brottmål i tingsrätt och hovrätt

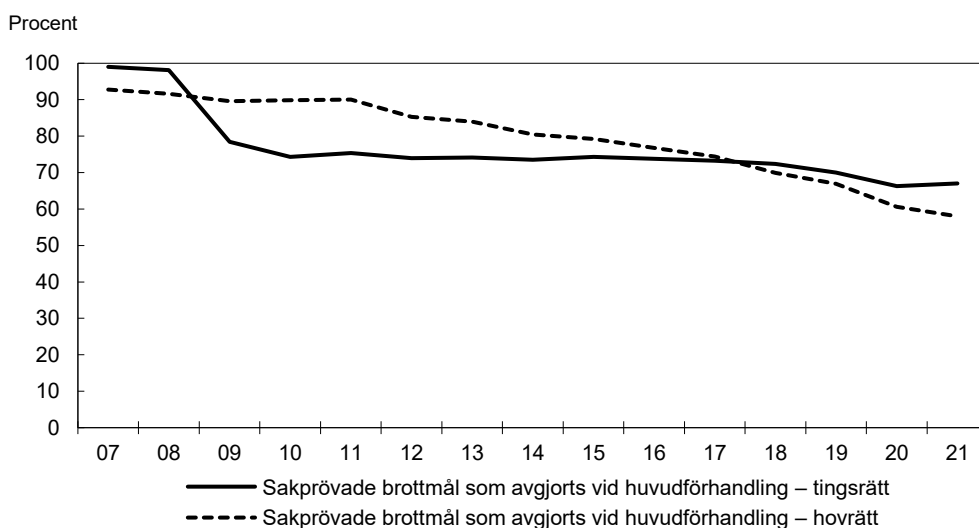

Anm.: I diagrammet exkluderas brottmål från Högsta domstolen.

Källa: Källa: Domstolsverket.

En del av de enklare brottmålen avgörs på handlingarna och är därmed generellt sett mindre resurskrävande än mål som avgörs efter huvudförhandling. År 2008 genomfördes en regelförändring vilket innebar utvidgade möjligheter att avgöra brottmål på handlingarna. Över tid har allt fler brottmål kommit att avgöras utan huvudförhandling, en trend som planade ut mellan 2020 och 2021 (se diagram 3.12 nedan).

Diagram 3.12 Andel sakprövade mål i tingsrätt och hovrätt som avgjorts efter huvudförhandling

Källa: Domstolsverket.

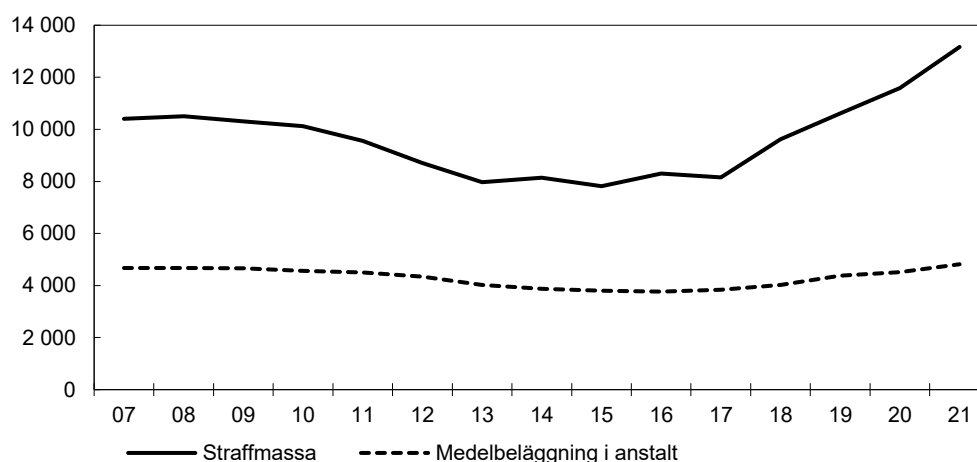
Domstolarnas och Åklagarmyndighetens belastning avseende brottmål har dock ökat genom att tiderna för huvudförhandling har blivit längre. År 2021 upptog en genomsnittlig huvudförhandling i tingsrätt ca 2,1 timmar, jämfört med 1,5 timmar 2007. I hovrätt har den genomsnittliga tiden för huvudförhandling ökat från 3,5 till 4,3 timmar under samma period. En viktig bidragande orsak till detta är den ovan nämnda reformen 2008; med fler mål som avgörs på handlingarna ökar den genomsnittliga förhandlingstiden för de brottmål som fortfarande går till huvudförhandling (Brå 2017:4). Emellertid har också mer komplicerade brottmål, som kräver särskilt långa förhandlingstider, blivit fler och tar alltmer resurser i anspråk. Enligt uppgifter från Domstolsverket utgjorde huvudförhandlingar som pågick över 18 timmar ca 16 procent av den totala förhandlingstiden för brottmål i tingsrätt och hovrätt 2017. År 2021 hade denna andel ökat till drygt 18 procent. Avgjorda större mål, de med huvudförhandling över 18 respektive 30 timmar, har fluktuerat över tid men har på totalen ökat i både antal och huvudförhandlingstid jämfört med 2012. Detta kan vara ett tecken på att rättsväsendet i allt större utsträckning hanterar komplex brottslighet som är tidskrävande att utreda och lagföra.

Fler utdömda fängelseår och ökad beläggning i Kriminalvården

Sett ur ett längre tidsperspektiv har antalet domslut med påföljden fängelse minskat. Antalet domslut med påföljden fängelse ökade 2018 för första gången på tio år, en ökning som fortsatte under 2019–2021. År 2021 utdömdes ca 12 100 påföljder med fängelse som huvudpåföljd, vilket är ca 900 fler än året innan men samtidigt ungefär 20 procent färre än i mitten av 00-talet. De flesta intagna i anstalt är män – andelen kvinnor som är nyintagna i fängelse uppgick 2021 till 7 procent, en andel som är relativt stabil över tid. Straffmassan, dvs. den totala utdömda fängelse tiden under ett kalenderår, har också minskat under samma period men ökade tydligt 2018–2021. Medelbeläggningen i häkte, anstalt och medelantalet klienter i frivård ökar också sedan 2017 efter flera år av tydliga minskningar. Mellan 2017 och 2021 har medelbeläggningen i anstalt och häkte ökat med sammanlagt ca 1 600 intagna, vilket är en ökning med 29 procent. I frivården har medelantalet klienter ökat med drygt 2 200 sedan 2017, vilket är en ökning med 22 procent. Utvecklingen förklaras framför allt av ett ökat antal villkorligt frigivna.

Diagram 3.13 Utdömd straffmassa i antal fängelseår samt medelbeläggning i anstalt

Straffmassa (antal fängelseår) samt medelbeläggning (antal personer)

Källor: Officiell kriminalstatistik samt Kriminalvård och statistik.

Kriminalvården analyserade 2019 orsakerna till den ökade beläggningen i häkte och anstalt (Ju2019/03999). Kriminalvården konstaterade då att den ökade beläggningen i

häkte mellan hösten 2018 och början av 2019 främst berodde på längre häktningsstider och inte fler häktade. Enligt Kriminalvården minskade inflödet av häktade under året. Häktningsstiderna fortsatte samtidigt att öka från i genomsnitt 69 dagar 2020 till 78 dagar 2021, vilket är den huvudsakliga orsaken till den ökade beläggningen.

Den ökade beläggningen i anstalt beror enligt analysen på både ett ökat inflöde av klienter och längre strafftider. Som delförklaring pekar Kriminalvården på de senaste årens straffskärpningar, som kan ha bidragit till längre strafftider och ändrade prioriteringar inom myndigheterna. Man ser även ett ökat inflöde av klienter som begått brott som träffas av det myndighetsgemensamma uppdraget för att bekämpa den organiserade brottsligheten, vilket troligen också bidragit till ökningarna. Enligt de tolv myndigheternas redovisning av arbetet inom satsningen mot organiserad brottslighet under 2021 så visar resultaten bl.a. 448 utdömda fängelseår, genom domar i tingsrätten, vilket är det högsta antalet utdömda år sedan det gemensamma arbetet startade 2009. En bidragande orsak till det höga antalet fängelseår är enligt myndigheternas rapport att flera personer under 2021 dömdes för brott med högt straffvärde, t.ex. grova narkotikabrott och grova våldsbrott. Därtill utreddes flera ärenden som ledde till långa fängelsestraff för ekonomisk brottslighet. Beläggningen i anstalt har fortsatt att öka under 2021. Enligt Kriminalvården har både inflödet och strafftiderna ökat, vilket har drivit på beläggningsutvecklingen och det växande platsbehovet. I genomsnitt har strafftiderna blivit drygt 10 dagar längre under 2021 jämfört med 2020. I jämförelse med 2017 har strafftiderna ökat med strax över 100 dagar i genomsnitt.

Med hjälp av personalförstärkningar, tillskapande av tillfälliga platser och överbeläggningar, t.ex. genom att placera två intagna i samma rum, har myndigheten kunnat ta emot fler intagna än verksamheten normalt är dimensionerad för. Ett intensivt expansionsarbete pågår inom myndigheten. Antalet platser ökade med drygt 600 mellan 2020 och 2021. Trots den ansträngda beläggningsituationen har antalet rapporterade incidenter som innebär våld mot medarbetare eller mellan intagna varit oförändrat eller minskat. Däremot har en ökning skett av rapporteringen av hot både mot medarbetare och mellan klienter, något som myndigheten bedömer bl.a. hänger samman med den höga beläggningen, men även med besluten om att begränsa besöks- och permissionsmöjligheter till följd av pandemin. Inte heller under 2021 skedde någon direkttrymning från häkten eller från anstalter i de högre säkerhetsklasserna. Däremot fortsatte ökningen av direktavvikelser från anstalter i den lägsta säkerhetsklassen, dock inte lika kraftigt som under 2020. En delförklaring till ökningen av antalet direktavvikelser är de senaste årens ökning av medelbeläggningen. Andelen intagna i häkte som har fått del av isoleringsbrytande åtgärder minst två timmar per dygn var i nivå med föregående år. Kriminalvården bedömer att den kraftiga begränsningen av möjligheten att ta emot besök från anhöriga och civilsamhällets organisationer till följd av pandemin har påverkat möjligheterna att öka andelen intagna som får del av isoleringsbrytande åtgärder i minst två timmar.

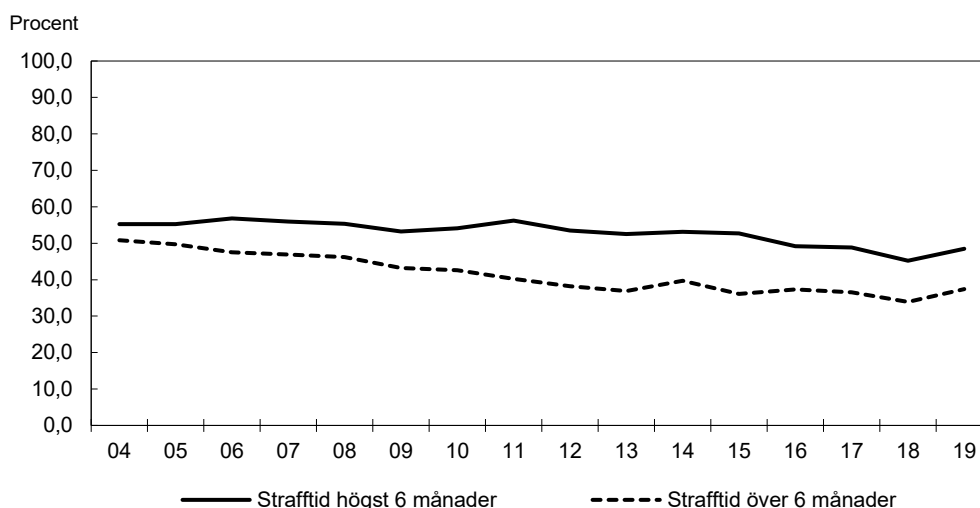
Över tid återfaller färre fängelsedömda i brott

Statistiken över återfall i brott visar hur vanligt det är att personer lagförs på nytt efter frigivning eller annan tidigare lagföring. Den senaste slutliga statistik från Brå som finns tillgänglig är från 2015 medan preliminär statistik finns från 2019.

Återfallsproblematiken är särskilt tydlig bland män, ca 26 procent av männen återfaller i något nytt brott inom ett år. Motsvarande andel för kvinnor ligger på 17 procent, enligt preliminär statistik från 2019. Störst är risken för återfall bland dem som är mest brottsbelastade sedan tidigare. Bland dem som frigives efter en fängelsepåföljd återfaller 43 procent inom ett år, enligt preliminär statistik från 2019. Detta kan jämföras med 40 procent 2018. Över tid är trenden dock positiv. Enligt preliminär statistik återföll

54 procent av dem som frigavs från fängelse 2003 inom ett år, jämfört med 43 procent bland dem som frigavs 2019. En jämförelse mellan 2009 och 2018 visar att minskningen är särskilt tydlig bland dem som dömts till fängelsestraff på mellan fyra månader och två år (en minskning med ca 10 procentenheter). Enligt både Kriminalvården (2018) och Brå (kortanalys 4/2017) kan den minskande andelen återfall i brott efter frigivning från anstalt delvis förklaras av en förändrad klientsammansättning vad gäller exempelvis ålder, tidigare brottsbelastning och typ av brott.

Diagram 3.14 Andel frigivna från anstalt som återfaller i brott inom ett år

Källa: Officiell kriminalstatistik (preliminära siffror).

Det är svårt att med säkerhet säga i vilken utsträckning Kriminalvårdens återfallsförebyggande insatser har påverkat utvecklingen. Den återfallsförebyggande verksamheten inom myndigheten utgår från den forskning som finns i dag om vad som påverkar risken för återfall. Ett välfungerande arbete med att bedöma risker och behov och planera dömdas verkställigheter är en förutsättning för att kunna erbjuda adekvata insatser på individnivå. Kriminalvården har därför under året fortsatt att bedriva ett utvecklingsarbete på området för att ytterligare öka kvaliteten. Möjligheten för Kriminalvården att erbjuda alla intagna full sysselsättning har, i likhet med föregående år, varit en extra utmaning till följd av den höga beläggningen i kombination med pandemin. Trots detta har sysselsättningsgraden varit i nivå med föregående år. Andelen intagna som påbörjade studier under tiden i anstalt var 22 procent, men något högre för kvinnor. Totalt sett är det en liten minskning i jämförelse med föregående år. Alla intagna som har sökt till vuxenutbildningen har inte kunnat tas emot. Det förklaras bl.a. av brist på lokalytor och lärare. En dryg femtedel av målgruppen för behandlingsprogram har fullföljt ett sådant under verkställighet i anstalt och ca 12 procent under verkställighet i frivård. Det är i nivå med föregående år men en nominell ökning eftersom antalet klienter har ökat under året. Sysselsättningsgraden är likt tidigare år högre för kvinnor än för män. Kvinnor i anstalt har dock deltagit i behandlingsprogram i lägre utsträckning än män. Andelen intagna som frigetts med någon av de i fängelselagen (2010:610) reglerade särskilda utslussningsåtgärderna uppgick till totalt 15 procent. För gruppen intagna i anstalter i de lägre säkerhetsklasserna med en strafftid på minst sex månader var andelen ca 40 procent. Båda utfallen är en ökning i förhållande till föregående år.

Något kortare genomströmningstider i brottmålsprocessen

Brå har under senare år utvecklat statistik över genomströmningstider i brottmålsprocessen för handläggningen av skäligen brottsmisstankar från registrering till beslut i

åtalsfrågan. Den statistik som finns tillgänglig avser genomströmningstider under 2015–2020. För samtliga brottsmisstankar registrerade under 2020 var mediantiden från registrering till beslut i åtalsfrågan 63 dagar. Det är fyra respektive tre dagar mindre än 2019 och 2015, vilket är det första året som det finns statistik för. Mediantiderna skiljer sig åt mellan olika brottsmisstankar. Kortast mediantid från registrering till beslut i åtalsfrågan 2020 hade tillgreppsbrott (34 dagar) och längst mediantid hade brott mot liv och hälsa (113 dagar). Genomströmningstiderna 2020 var generellt sett längre för brottsmisstankar mot ungdomar 15–17 år än för vuxna (84 respektive 61 dagar). Det motsvarar en minskning med sex dagar för ungdomar och en minskning med fyra dagar för vuxna jämfört med 2019.

Arbetet med civilt försvar och krisberedskap fortsätter

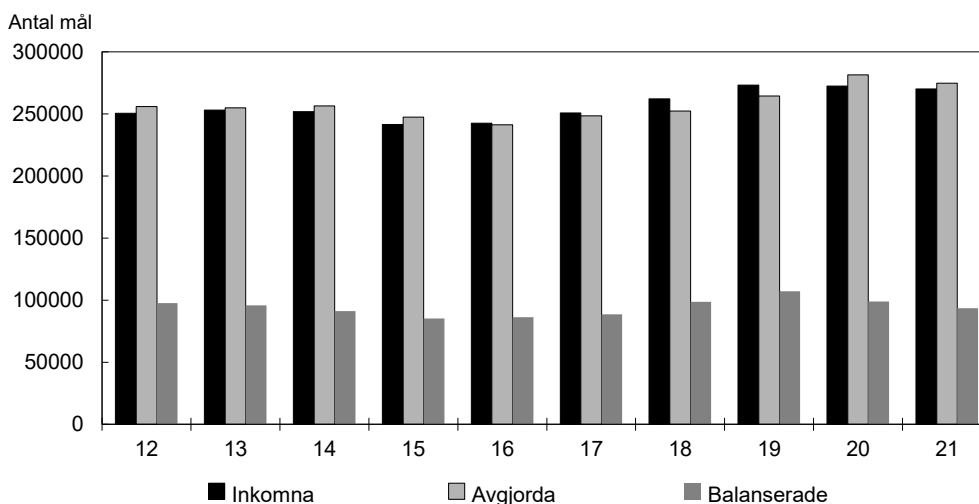
Arbetet inom rättsväsendet för att stärka det civila försvaret och genomförandet av förmågehöjande åtgärder fortsatte under 2021. Myndigheterna har genomfört åtgärder när det gäller bl.a. uppbyggnad av myndigheternas organisation för civilt försvar och planering. Utvecklingen av det civila försvaret inom utgiftsområde 4 har skett utifrån inriktningen i propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30).

3.5.3 Dömande verksamhet, exklusive migrationsmål och brottmål

Svagt nedåtgående trend för inkomna mål

Medan brottmålen ökade i antal under 2021 finns en svagt nedåtgående trend bland andra mål. I tingsrätterna minskade tvistemålen något från 2020 till 2021 och en bidragande faktor var att mål med gemensam ansökan om äktenskapsskillnad minskade kraftigt. I hovrätterna ökade tvistemålen med 7 procent, från 2 935 till 3 153. I Högsta domstolen ökade tvistemålen med 20 procent, från 215 till 257. Tvistemålen hade dock minskat kraftigt från 2019 till 2020, så jämfört med 2019 minskade tvistemålen i Högsta domstolen under 2021.

Hos förvaltningsrätterna minskade inkomna mål något under 2021 jämfört med 2020 men inflödet var fortfarande på höga nivåer. Däremot ökade de pandemirelaterade målen kraftigt, såsom mål om stöd vid korttidsarbete. Exkluderas denna måltyp minskade inkomna mål med 11 procent, från 119 957 till 107 585. Antalet avgjorda mål minskade också men var fortsatt på höga nivåer, från 125 563 till 121 275. Antalet balanserade mål minskade för andra året i rad, från 43 623 till 40 410. Inflödet till kammarrätterna och till Högsta förvaltningsdomstolen fortsatte att öka något under 2021. I kammarrätterna minskade avgjorda mål, vilket i huvudsak beror på att en viss sorts socialförsäkringsmål, de s.k. hyperhidrosmålen, minskade kraftigt.

Diagram 3.15 Inkomna, avgjorda och balanserade mål i domstol

Anm.: Inkomna, avgjorda och balanserade mål i domstol exklusive migrations- och brottmål.

Källa: Domstolsverket

3.5.4 Brottsförebyggande arbete

Det brottsförebyggande perspektivet får allt större genomslag

Brå tar sedan 2017 årligen fram en rapport om hur det brottsförebyggande arbetet har bedrivits och utvecklats på lokal, regional och nationell nivå. Brå bedömer att det brottsförebyggande arbetet i allt större utsträckning lyfts fram på alla tre nivåer. Brå konstaterar att det under 2021 tagits flera nationella initiativ i form av lagförslag, uppdrag och utredningar inom olika politikområden där det brottsförebyggande perspektivet lyfts fram. Bland annat föreslås i betänkandet Kommuner mot brott (SOU 2021:49) en ny lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Vidare fick Polismyndigheten, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse och Socialstyrelsen i uppdrag att förstärka och utveckla arbetet med stöd till avhoppare. För att skyndsamt komma i gång tillsattes samtidigt en utredare under ett år för att stödja och koordinera myndigheternas arbete med uppdraget. Därutöver har Boverket redovisat uppdraget att undersöka förutsättningarna för stärkt platssamverkan i Sverige (Fi2021/04080), vilket är ett sätt att arbeta med situationell prevention som bl.a. tar sikte på åtgärder som påverkar förutsättningarna för brott på en specifik plats.

Socialstyrelsen har inom ramen för uppdraget att administrera, fördela och följa upp statsbidrag till kommuner för sociala insatser i utsatta områden (A2020/02651) under året betalat ut totalt 243,5 miljoner kronor. Socialstyrelsen bedömer att statsbidraget har bidragit till att utveckla kommunernas brottsförebyggande arbete, särskilt avseende strukturerad samverkan och förutsättningar att upptäcka barn och unga i riskzon och behov av stöd (Redovisning av 2021 års uppdrag om sociala insatser i utsatta områden, Socialstyrelsen 2022). Se även utgiftsområde 13 Segregation, avsnitt 6.3.2 och utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, avsnitt 6.3.

På regional nivå har länsstyrelsernas brottsförebyggande samordnare, som inrättades 2017, fortsatt ge stöd till den lokala nivån genom bl.a. utbildningar och metodstöd. Även Polismyndigheten har sedan 2019 regionala brottsförebyggande samordnare och funktionen finns i alla polisregioner. Enligt Brå är såväl länsstyrelsernas som polisens regionala stöd etablerat och stödet bidrar till att stärka användningen av ett kunskapsbaserat arbetssätt i det brottsförebyggande arbetet på lokal nivå.

På lokal nivå bedömer Brå att kommunernas brottsförebyggande arbete generellt sett fortsätter att utvecklas i positiv riktning mot ett mer kunskapsbaserat arbetssätt. Flertalet kommuner har en samverkansöverenskommelse med polisen, vilket är ett viktigt verktyg för att skapa struktur och systematik i samverkan mellan polis och kommun. De flesta kommuner har också ett lokalt brottsförebyggande råd och en tredjedel av kommunerna har en brottsförebyggande samordnare på minst 50 procents arbetstid. Nästan alla kommunpoliser, som ska arbeta brottsförebyggande och trygghetsskapande tillsammans med kommuner och lokala aktörer, lägger mer än hälften av sin arbetstid på brottsförebyggande arbete. De flesta kommunpoliser, och nästan hälften av alla kommunala brottsförebyggande samordnare, har gått en utbildning i brottsförebyggande arbete.

Fortsatt utveckling av ett kunskapsbaserat arbetssätt genom Brås stöd

Ett kunskapsbaserat arbetssätt i det brottsförebyggande arbetet innebär att lokala åtgärder och insatser väljs, utformas och följs upp utifrån en lokalt framtagen lägesbild. Brås bedömning är att det förstärkta stödet hittills från myndigheten tillsammans med länsstyrelsernas arbete har utvecklat det kunskapsbaserade arbetssättet lokalt, framför allt avseende kartläggningar. Under 2021 har Brå fokuserat särskilt på att stärka det kunskapsbaserade arbetssättet avseende lägesbilder. Utvecklingsarbetet har dessutom avsett åtgärder mot gängrelaterad våldsbrottslighet, förebyggande arbete inriktat på unga som begår eller riskerar att begå brott samt förebyggande arbete mot ekonomisk brottslighet. Under 2021 har utvecklingsarbetet i hög grad påverkats av lagförslaget om kommunalt ansvar för brottsförebyggande arbete (SOU 2021:49). Brå fördelar ekonomiskt stöd för kunskapsutveckling av brottsförebyggande arbete, framför allt avseende utvärderingar och uppföljningar av lokalt brottsförebyggande arbete. Sammanlagt beviljades stöd om 3,6 miljoner kronor under 2021. Bidrag till utvärderingar av brottsförebyggande arbete gällande ekonomisk och narkotikarelaterad brottslighet samt insatser som beaktar ett glesbygdsperspektiv prioriterades.

Polismyndighetens brottsförebyggande arbete har utvecklats

Ett av Polismyndighetens strategiska mål till 2024 är att stärka den lokala närvaron. Lokal närvaro och god lokalkännedom är viktigt för att Polismyndigheten ska kunna utföra sitt uppdrag, såväl för att bekämpa brott som för att förebygga brott. Under 2021 har Polismyndigheten startat upp ett nytt arbete som syftar till att förbättra förutsättningarna för kompetensutveckling, med målet att fler poliser ska välja att vara kvar i yttre tjänst under en längre tidsperiod.

Enligt Polismyndighetens årsredovisning för 2021 ökade antalet anställda i kategorin brottsförebyggande/ingripandeverksamhet jämfört med 2020. Detta är en av indikatorerna som Polismyndigheten använder för att bedöma utvecklingen på det brottsförebyggande området. Områdespoliser och kommunpoliser är också viktiga funktioner för att säkerställa lokal närvaro, förebygga brott, skapa trygghet och för att underlätta samverkan med andra lokala aktörer. Antalet områdespoliser ökade också under 2021 jämfört med 2020 med drygt 30 procent, medan antalet kommunpoliser var på ungefär samma nivå som föregående år.

Under 2021 genomförde Polismyndigheten en egen tillsyn, på rikspolischefens uppdrag, av arbetet inom den planlagda brottsförebyggande verksamheten. Syftet med tillsynen var att ge underlag för att främja enhetlighet och en ändamålsenlig rättstillämpning i hela landet när det gäller polisens planerade brottsförebyggande arbete. Som en åtgärd med anledning av tillsynen har rikspolischefen fattat beslut om

att Polismyndighetens brottsförebyggande arbete ska stärkas ytterligare, bl.a. ska den strategiska inriktningen för områdespoliserna ses över.

Arbetet med att ta fram en brottsförebyggande strategi för Polismyndigheten har fortsatt under 2021. Strategin beslutades av rikspolischefen i juni 2022 och väntas leda till ett mer problemorienterat och kvalitetssäkrat arbetssätt som också väntas bli enklare att följa upp.

En konsekvens av pandemin som fortsatt under 2021 var bl.a. att en del fysiska samverkansmöten med andra aktörer uteblev. Detta har dock delvis kompenseras för genom digitala alternativ. I syfte att öka den digitala polisära närvaron förberedde Polismyndigheten under året för en pilotverksamhet om nätpatrullering som ska genomföras 2022. Det handlar om att öka den polisiära närvaron i digitala forum och på plattformar och berör samtliga polisregioner.

Förstärkt brottsförebyggande arbete vid Ekobrottsmyndigheten

Ekobrottsmyndigheten har förstärkt det brottsförebyggande arbetet. Under året har Ekobrottsmyndigheten bl.a. inlett ett varaktigt samarbete i brottsförebyggande syfte med Bolagsverket och inlett nya samarbeten med bl.a. Konkurrensverket, Svenskt Näringsliv, Upphandlingsmyndigheten och kommuner. Ekobrottsmyndigheten har under året också lanserat en ny extern webbplats med utvecklad information om brottsförebyggande arbete och brottsutredning som riktar sig till allmänheten och de yrkesgrupper som kommer i kontakt med ekonomisk brottslighet.

Utveckling av arbetet mot våldsbejakande extremism

Hotet från extremistmiljöerna har breddats, bl.a. genom samhällets digitala utveckling. Extremistmiljöerna nyttjar den digitala arenan till att sprida hat och hot och digitala plattformar utgör ofta en grund för radikaliserings- och rekryteringsarbete. Extremismen har fått en tydligare global arena där virtuella gemenskaper till del ersätter de traditionella fysiska organisationerna. Ökad extremism och polarisering i samhället ställer högre krav på ökad samverkan och att fler i samhället tar ett större ansvar för det förebyggande arbetet.

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen har ökat sitt samarbete och samverkan i arbetet med att begränsa tongivande aktörers handlingsfrihet. Samarbetet sker främst inom Redex som är namnet på den samverkansmodell som tillämpas i det förebyggande och reducerande arbetet inom våldsbejakande extremism. Även Center mot våldsbejakande extremism (CVE) vid Brå ingår som en samarbetspart i Redex, i för det förebyggande arbetet relevanta delar.

CVE har ansvaret för att utveckla det förebyggande arbetet på nationell, regional och lokal nivå. CVE har under pandemin i hög grad använt olika digitala lösningar för att sprida kunskap och ge stöd till kommuner, och riktat sig särskilt till de kommuner som tagit emot kvinnor och barn som utvisats från nordöstra Syrien. I maj 2019 startade CVE ett tillfälligt nätverk för en myndighetsgemensam strategi för mottagande av vuxna och barn från läger för IS-anhängare i nordöstra Syrien. Under hela 2021 har strategin varit i operativt bruk. Samarbetet mellan myndigheterna och berörda kommuner har visat sig vara framgångsrikt i att tydliggöra roller och ansvar, samt förutsättningar för lagföring och insatser enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Ett konsultföretag genomförde under 2021 en utvärdering av CVE:s stöd till kommuner. Av denna framgår att kommunerna i stort sett är nöjda med det stöd de får från CVE. Av utvärderingen framgår att CVE:s stöd har utvecklat kommunernas

förmåga att arbeta organisatoriskt, strategiskt och operativt mot våldsbejakande extremism, om än i varierad utsträckning. CVE har arbetat med att utveckla ett metodstöd för frågor om våldsbejakande extremism som kan användas av yrkesverksamma, bl.a. inom socialtjänsten. Under 2022 ska metodstödet prövas av ett antal kommuner i det operativa arbetet samt driftsättas.

CVE har ett mobilt stödteam och en stödfunktion i form av en telefon dit yrkesverksamma på lokal nivå kan ringa för att få stöd. Under 2021 tog stödtelefonen emot 97 samtal. Orostelefonen om radikaliserings vid Rädda Barnen som drivs med bidrag från CVE, riktar sig specifikt till anhöriga som behöver stöd och hjälp vid oro för eller misstanke om att någon i deras närhet är på väg in i, eller redan befinner sig i, en våldsbejakande miljö. Enligt rapporten Det svåra samtalet (Rädda Barnen 2021) har Orostelefonen under perioden 2017–2020 haft sammanlagt 411 kontakter med inringare. Majoriteten av samtalen (55 procent) rör oro om barn och unga.

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) har på uppdrag av CVE gjort en förstudie om sambandet mellan våldsbejakande extremism och hedersrelaterat våld och förtryck. FOI lyfter fram att det finns flera kunskapsluckor och lämnar förslag på ett antal forskningsområden som nu tas vidare av andra myndigheter, t.ex. hur förhållandet ser ut mellan våldsbejakande islamistisk extremism och hedersrelaterat våld och förtryck på den lokala nivån. På uppdrag av CVE har Försvarshögskolan (FHS) tagit fram rapporten Gränslös extremism – en studie om transnationella kopplingar till svenska radikala miljöer (FHS 2021). Studien lyfter fram att de transnationella kopplingarna är av både fysisk och digital karaktär, där de digitala kopplingarna till aktörer i utlandet fått allt större betydelse inom samtliga tre miljöer. De har både en instrumentell funktion, som vid förberedelser inför terroristattentat, och en socialiserande funktion, genom att de skapar gemenskap kring olika ideologiska frågor. En av studiens slutsatser är att den digitala dimensionen är en viktig aspekt att ta hänsyn till i utvecklandet av effektiva motåtgärder.

3.5.5 Stöd till brottsoffer

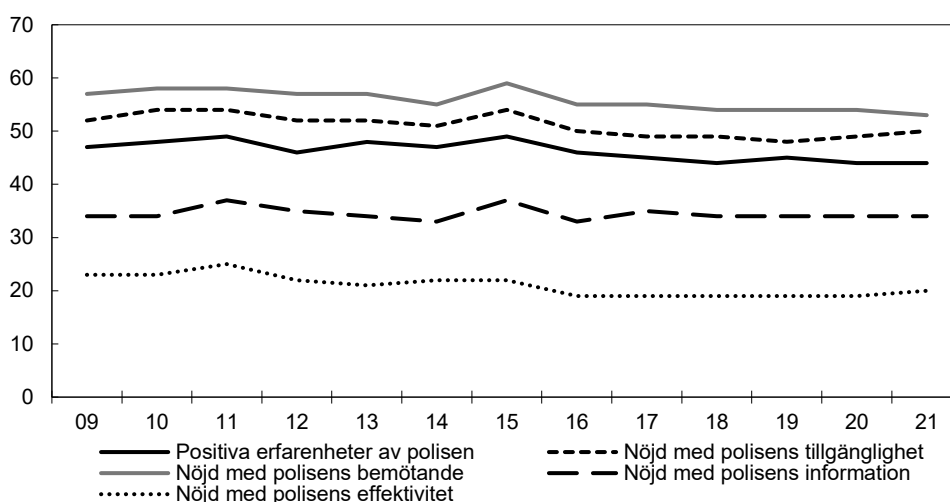
Brottsutsattas upplevelser av kontakterna med rättsväsendet är i princip oförändrade

Brottsutsattas upplevelser av kontakterna med polis, åklagare, domstolar och målsägandebiträden ger värdefull information om hur rättsväsendet lever upp till riksdagens mål vad gäller den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet.

Av NTU 2021 framgår att 30 procent av befolkningen har stort förtroende för att rättsväsendet som helhet behandlar brottsofsatta på ett bra sätt, vilket är en marginell ökning jämfört med 2020 då andelen var 29 procent. Kvinnor har högre förtroende än män (32 respektive 29 procent).

Diagram 3.16 Brottsofs utsattas erfarenhet av polisen

Andel mycket eller ganska nöjda (procent)

Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

Av de personer som har utsatts för brott och anmält brottet till polisen under de senaste tre åren har runt 44 procent en sammantagen positiv erfarenhet. En högre andel kvinnor än män har en positiv erfarenhet, 48 jämfört med 41 procent 2021. Andelen brottsofs utsatta som har en positiv upplevelse av polisens tillgänglighet, bemötande, information samt effektivitet och förmåga att utreda och klara upp brott har gradvis minskat något under en tioårsperiod men har legat på en i stort sett oförändrad nivå de tre senaste åren (se diagram 3.16). Kvinnor är i större utsträckning än män nöjda med polisens tillgänglighet, bemötande, effektivitet och information.

Resultat för hur brottsofs utsatta upplever bemötandet av åklagare, domstol och målsägandebiträde finns enbart för 2018–2021. Andelen brottsofs utsatta som under de tre senaste åren har varit i kontakt med en åklagare och som har positiva erfarenheter av kontakten har ökat något under perioden (43 procent 2021 jämfört med 41 procent 2018). Andelen var oförändrad mellan 2020 och 2021 men skillnaden mellan kvinnor och män ökade från 1 till 8 procentenheter; 2021 hade 39 procent av männen positiva erfarenheter av kontakten med åklagare jämfört med 47 procent av kvinnorna. Av de personer som har varit i kontakt med domstol och målsägandebiträden de senaste tre åren minskade andelen som har positiva erfarenheter mellan 2018 och 2019 för att sedan öka något 2020. Under 2021 var andelen som uppger sig vara nöjda med det bemötande som de fått i domstolen oförändrad jämfört med 2020 – 58 procent. Kvinnor är mer nöjda med bemötandet i domstol än män och skillnaderna mellan könen ökade 2021 jämfört med 2020. Andelen som har positiva erfarenheter av målsägandebiträde har ökat från 68 procent 2020 till 70 procent 2021. Kvinnor har i högre grad positiva erfarenheter av målsägandebiträden än män och i likhet med bemötande av åklagare och domstol ökade skillnaderna mellan könen även när det gäller erfarenheter av målsägandebiträden mellan 2020 och 2021.

Myndigheternas åtgärder för att öka brottsofs utsattas rättssäkerhet och trygghet

Brottsoffermyndigheten har tillsammans med Domstolsverket i uppdrag att verka för att det ska finnas tillgång till vittnesstöd i samtliga tingsrätter och hovrätter.

Domstolsverket har under året driftsatt en e-utbildning om vittnesstöd som riktar sig till alla medarbetare på tingsrätt och hovrätt. Målet är att den ska ge medarbetare information och skapa medvetenhet om hur domstolsanställda, tillsammans med de

ideella vittnesstödjarna på domstolen, bidrar till att skapa en trygg och säker miljö för målsäganden och vittnen i brottmålsförhandlingar.

Införandet av fasta säkerhetskontroller på flera domstolar har bidragit till säkrare domstolslokaler och arbetet fortgår med att förse ett ytterligare antal domstolar med säkra entréer. För att möta ett ökat behov av säkerhetshöjande åtgärder utrustades några domstolar med ett säkerhetsglas som skiljer åhörare från övriga deltagare i förhandlingssalen.

Brottsoffermyndigheten har lanserat en ersättningsguide som underlättar för brottsoffer att erhålla ersättning genom att informera om nödvändiga kontaktuppgifter och vad som behöver göras i den aktuella situationen. Vidare har myndigheten under året arbetat med att ta fram kunskap samt informationsinsatser på temat hot och hat mot deltagare i det demokratiska samtalet, som kommer att innebära ökade möjligheter för brottsoffer att få information samt bidra till ökad kunskap hos yrkesverksamma och ideella.

Vad gäller brottsoffer för terrorism har Brottsoffermyndigheten under året blivit utsedd till nationell kontaktpunkt och de har även tagit fram information till offer för terrorism.

Bedrägerier kopplade till pandemin förekom frekvent i övriga Europa. Polismyndigheten följde utvecklingen noga och lyckades genom god samverkan med berörda myndigheter gällande vilken information som skickades ut till allmänheten kraftigt begränsa antalet drabbade. Antalet anmälda telefonbedrägerier (vishing) och annonsbedrägerier ökade under 2021, vilket medförde att Polismyndigheten såg behov av att informera om hur man kan skydda sig mot de olika tillvägagångssätt som gärningspersonerna använder. Polismyndigheten mötte det ökade informationsbehovet med ökad synlighet i media och på köp- och säljsajter tillsammans med andra myndigheter och det privata näringslivet.

Åklagarmyndigheten har under året utsett en ämnesspecialist inom området människohandel och människoexploatering samt bildat ett nationellt åklagarnätverk om människoexploatering. Vidare har myndigheten vidtagit ytterligare kompetenshöjande insatser avseende hedersrelaterad brottslighet inklusive könsstypning och äktenskapstvång. Därtill har myndigheten bildat ett nationellt åklagarnätverk om hedersrelaterad brottslighet, vilket leds av en ämnesspecialist.

Åklagarmyndigheten och Polismyndigheten har påbörjat ett långsiktigt samarbete kring frågor som rör internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn i syfte att effektivisera utredningarna.

Brottsoffermyndighetens arbete med att främja brottsoffers rättigheter, behov och intressen

Brottsoffermyndighetens verksamhetsområde innefattar bl.a. utbetalning av brottskadeersättning under anslaget 1:10 *Ersättning för skador på grund av brott*. Myndigheten fördelar även medel ur Brottsofferfonden till bl.a. civilsamhällets organisationer och forskningsprojekt. Brottsofferfondens medel är dock inte uppförda på statens budget utan finansieras huvudsakligen av personer som lagförts för brott, som betalar en särskild avgift till fonden.

Transfereringskostnaderna varierar från år till år. Under 2021 uppgick de till ca 148 miljoner kronor, vilket är en ökning med ca 4 miljoner kronor jämfört med 2019.

Handläggningen av brottsskadeärenden

Den genomsnittliga handläggningstiden vid Brottsoffermyndigheten uppgick till 74 dagar, vilket är i nivå med 2021. Antalet inkomna brottsskadeärenden 2021 uppgick till drygt 10 000, vilket är något fler än föregående år. Under året avgjordes knappt 9 800 ärenden vilket var något färre än 2020. Ärendebalansen uppgår nu till drygt 1 900 ärenden vilket är en ökning med ca 18 procent jämfört med föregående år. Under 2020 fortsatte arbetet med en översyn av e-tjänsten för ansökan om brottsskadeersättning i syfte att förenkla ansökningsförfarandet. Under 2021 utbetalades drygt 105 miljoner kronor i brottsskadeersättning, vilket är en ökning med ca 10 procent jämfört med 2020. En orsak till det är att Nämnden för brottsskadeersättning beslutade om en praxishöjning gällande nivåerna för kränkning vid bl.a. grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning. Under 2021 inkom 239 ansökningar om brottsskadeersättning avseende barn som har bevittnat brott, en minskning med drygt 20 procent jämfört med 2020. Totalt betalades drygt 0,9 miljoner kronor ut till sökande i denna ärendekategori, vilket är en minskning med ca 50 procent jämfört med föregående år. Minskningen kan förklaras med att bestämmelsen i brottsskadelagen om en särskild brottsskadeersättning till barn som bevittnat brott mellan närstående har tagits bort samtidigt som det särskilda barnfridsbrottet infördes den 1 juli 2021.

Ökade intäkter från regressverksamheten men också en ökad ärendebalans

Intäkterna från regressverksamheten, dvs. den verksamhet där staten kräver gärningspersonen på den brottsskadeersättning som Brottsoffermyndigheten i deras ställe har betalt till brottsoffret, uppgick till närmare 40 miljoner kronor, vilket är drygt 6 procent högre än föregående år. Regressintäkterna motsvarade under 2021 drygt 40 procent av statens utgifter för brottsskadeersättningen. Regressärendebalansen har under året ökat något.

Fortsatt ökade intäkter i Brottsofferfonden men färre inkomna ansökningar

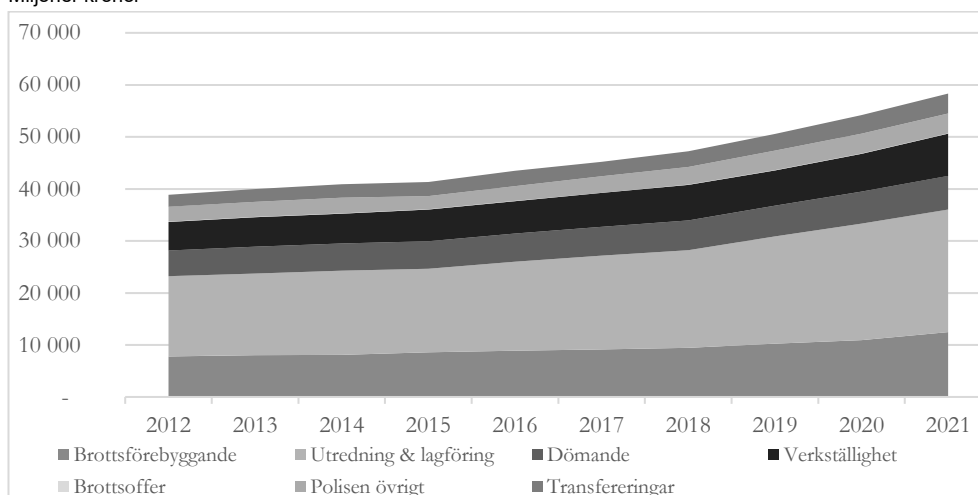
Under 2021 uppgick Brottsofferfondens intäkter till knappt 51 miljoner kronor, vilket är en ökning med drygt 1 procent jämfört med föregående år. Drygt 41 miljoner kronor fördelades under året ur fonden till olika brottsofferinriktade projekt och verksamheter. En mycket stor del av fondens medel går fortsatt till Brottsofferjouren Sverige och de lokala brottsofferjourerna. Vidare beviljades 23 procent av fondens medel till brottsofferinriktade forskningsprojekt. Antalet inkomna ansökningar till fonden minskade med 16 procent jämfört med 2020, vilket bl.a. kan bero på pandemins påverkan på möjligheterna att bedriva verksamhet.

3.5.6 Utveckling av rättsväsendets kostnader

I diagram 3.17 framgår kostnadsutvecklingen i rättsväsendet 2012–2021.

Diagram 3.17 Kostnadsutveckling i rättsväsendet

Miljoner kronor

Källa: Rättsväsendets myndigheters årsredovisningar 2012–2021.

År 2021 uppgick de totala kostnaderna för rättsväsendet till ca 58 miljarder kronor. Det är en ökning med ca 4 miljarder kronor (7,7 procent) jämfört med 2020.

Myndigheternas kostnader för det brottsförebyggande arbetet uppgick till drygt 12 miljarder kronor 2021. Det är en ökning med 1,6 miljarder kronor (14,3 procent) jämfört med föregående år. Polismyndigheten står för huvuddelen av kostnaderna (84 procent).

Myndigheternas kostnader för arbete med utredning och lagföring uppgick 2021 till 23,6 miljarder kronor, vilket är 1,2 miljarder kronor (5,2 procent) mer än föregående år. Av den totala summan utgjorde Polismyndighetens kostnader tre fjärdedelar.

Kostnaderna för den dömande verksamheten uppgick till ca 6,5 miljarder kronor, vilket är en ökning med 325 miljoner kronor (5,3 procent) sedan 2020. Merparten av kostnadsökningen beror på högre kostnader för personal.

Kostnaderna för arbetet med verkställighet har ökat med 823 miljoner kronor (11,3 procent) sedan 2020 och uppgår nu till 8,1 miljarder kronor. Kostnadsökningen förklaras av att en mängd häktes- och anstaltsplatser öppnades under året för att klara av det ökade antalet intagna.

Verkställighet omfattar verksamhet inom frivården, anstalter och Kriminalvårdens transportverksamhet för såväl nationella som internationella transporter. Internationella transporter inom migrationsområdet redovisas under utgiftsområde 8 Migration. Häktesverksamheten ingår som en del i arbetet med utredning och lagföring.

Merparten av kostnaderna som rör transfereringar avser rättsliga biträden. Kostnaderna ökade med 262 miljoner kronor (7,7 procent) mellan 2020 och 2021. Den största delen av ökningen består av ersättning till offentlig försvarare. Ökningen beror på dels att antalet debiterade timmar per förordnande ökade, dels att antalet förordnanden ökade.

3.6 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

3.6.1 Brottsutvecklingen och flödet i brottmålsprocessen

Regeringen bedömer att de övergripande målen för kriminalpolitiken och rättsväsendet bara delvis har uppnåtts. Samtidigt står det klart att brottsutvecklingen, särskilt när det gäller den grova organiserade brottsligheten, är mycket allvarlig och hotar människors frihet och trygghet. Brottsutvecklingen ställer rättsväsendet inför betydande utmaningar.

Brottslighetens omfattning är svår att beskriva på ett heltäckande sätt och den sammantagna brottsutvecklingen är inte helt entydig. Antalet anmälda brott 2021 minskade jämfört med åren dessförinnan. Antalet anmälda sexualbrott har dock ökat över tid, så även under 2021 jämfört med 2020.

Utsattheten för brott mot både person och hushåll minskade enligt NTU 2021. Utsattheten för samtliga brott mot person som mäts i NTU (hot, sexualbrott, misshandel, personrån, fickstöld, kort-/kreditbedrägeri, nätkränkning och trakasserier) minskade, förutom utsattheten för försäljningsbedrägeri som ökade något. För flertalet brottstyper handlar det dock om en minskning enbart under 2020 efter flera år med ökad utsatthet. Det tyder på att förändrade beteenden till följd av restriktioner kopplade till pandemin kan ha bidragit till minskningen 2020 och att minskningen därmed kan vara av tillfällig karaktär. Över tid har utsattheten för sexualbrott ökat kraftigt, särskilt bland yngre kvinnor. För män har utsattheten för personrån ökat och dessutom har antalet anmälda ungdomsrån ökat kraftigt.

Uppgifter från vården tyder på att grovt våld, med undantag för kniv- och skjutvapenvåld, har minskat det senaste decenniet. Det dödliga våldet har ökat tydligt sedan 2012 vilket i huvudsak förklaras av en ökning av dödligt skjutvapenvåld i kriminella miljöer. De senaste åtta åren har antalet dödsskjutningar nästintill dubblats. Hittills år 2022 har fler dödsskjutningar skett än något annat enskilt år sedan Polismyndigheten började föra särskild statistik över skjutningar.

Samtidigt växer antalet kriminella nätverk. De kriminella nätverken har en stark påverkan på samhället – i synnerhet i utsatta områden. Enligt Polismyndighetens lägesbild över utsatta områden 2021 (A028.504/2021) fanns 61 utsatta områden, varav 19 särskilt utsatta. Detta är en negativ utveckling sedan 2015, då situationen redan var mycket allvarlig med 53 utsatta och 15 särskilt utsatta områden. De kriminella nätverken påverkar rättsstaten och den offentliga förvaltningen genom bland annat hot och infiltration. Parallellt med den allvarliga utvecklingen kopplat till den grova organiserade brottsligheten är Sverige även hårt drabbat av gränsöverskridande tillgreppsbrottslighet i form av stöldligor.

Trots allvarliga problem med grov brottslighet är Sveriges polistäthet, definierat som antal poliser per capita, bland de lägsta i Europa. År 2021 hade Sverige 201 poliser per 100 000 invånare – den genomsnittliga siffran i Europa är ca 300. För tio år sedan, 2011, var polistätheten i Sverige 215 poliser per 100 000 invånare.

Regeringen följer utvecklingen noga. Insatser för att öka tryggheten, bekämpa den organiserade brottsligheten och de kriminella nätverken samt att förebygga brott är en av regeringens högst prioriterade frågor.

Enligt NTU 2021 är den upplevda otryggheten i befolkningen på höga nivåer. De senaste åren har den upplevda otryggheten ökat och stabiliserats på högre nivåer än tidigare. En knapp tredjedel av befolkningen känner sig otrygga vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet. Regeringen ser allvarligt på detta och på att otryggheten fortsätter vara särskilt utbredd bland kvinnor. Hela 36 procent av alla

kvinnor känner sig otrygga vid utevistelse sent på kvällen i sitt eget bostadsområde. Bland unga kvinnor i åldersgruppen 20–24 år är det 50 procent. En annan grupp som är betydligt otryggare än befolkningen i stort är äldre. I åldersgruppen 65–74 år är det 55 procent som känner stor oro över brottsligheten i samhället.

Förtroendet för rättsväsendet fortsatte att öka under 2021. Särskilt tydligt ökade förtroendet för Polismyndigheten, till den högsta uppmätta nivån hittills. År 2021 är det fjärde året i rad som förtroendet för Polismyndigheten ökade. Allmänhetens förtroende är avgörande för att rättsväsendets myndigheter på ett effektivt sätt ska kunna förebygga, bekämpa och lagföra brott.

Brottsligheten och tryggheten påverkas av många faktorer, även sådana som ligger utanför kriminalpolitikens och rättsväsendets räckvidd. Rättsväsendets förutsättningar att hantera brottsligheten påverkas vidare av vilka resurser som tillförs myndigheterna och hur effektivt dessa resurser används. Efter att ha ökat under ett antal år minskade antalet personupplästa brott och antalet ärenden överlämnade till åklagare 2021. Däremot fortsatte antalet avgjorda brottmål att öka. Regeringen anser det vara av stor vikt att antalet redovisade ärenden från polis till åklagare och antalet personupplästa brott ökar, såväl sammantaget som sett till olika brottstyper.

Kriminalvårdens åtgärder för att utöka sin platskapacitet på såväl kort som lång sikt har varit nödvändiga och bidragit till att myndigheten har kunnat ta emot fler häktade och dömda. Platsbristen är dock fortsatt påtaglig. Det är därför angeläget att Kriminalvården fortsatt löpande vidtar nödvändiga åtgärder för att stärka kapaciteten på kort sikt och att den långsiktiga utbyggnaden fortsätter med ökad kraft. Regeringen anser, mot bakgrund av den mycket ansträngda beläggningssituationen och de utmaningar för verksamheten som pandemin har inneburit, att det är ett positivt resultat att insatserna i klientverksamheten sammantaget har varit i nivå med tidigare år. Det är regeringens bedömning att insatserna behöver fortsätta utvecklas i syfte att minska risken för att dömda återfaller i brott. Regeringen förväntar sig att det arbete som bedrivs inom Kriminalvården med en bred och kraftfull satsning på det återfallsförebyggande arbetet kommer bidra till en positiv effekt på området.

Det myndighetsgemensamma arbetet mot organiserad brottslighet har stor betydelse. Regeringen bedömer att det gemensamma arbetet ger ett tydligt mervärde i kampen mot den organiserade brottsligheten.

Regeringens bedömning är att bl.a. satsningarna på Polismyndigheten, som har möjliggjort permanenta förstärkningar av den resurs som arbetar med utredning av brott i parrelation, våldtäkter mot vuxna samt vålds- och sexualbrott mot barn, och det fortsatta uppdraget till Brottsoffermyndigheten att informera om den nya sexualbrottslagstiftningen, har bidragit till det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Mäns våld mot kvinnor är dock alltför stort samhällsproblem och arbetet mot våldet måste fortsätta.

Brottsoffermyndigheten har fortsatt vidtagit åtgärder för att säkerställa en effektiv och skyndsamt handläggning av brottsskadeärenden. Antalet avgjorda ärenden har dock minskat samtidigt som ärendebalansen har ökat. Regeringen bedömer att myndigheten delvis har uppnått målen för brottsskadeverksamheten.

3.6.2 Dömande verksamhet, exklusive migrationsmål och brottmål

Regeringen bedömer att domstolarna har bidragit till målet om den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet. Trots att inkomna mål minskade något under 2021 var inflödet fortsatt på en hög nivå, vilket ställer krav på effektiva arbetssätt. Regeringen

bedömer att domstolarna har gjort stora ansträngningar för att minska målbalanserna och möta de utmaningar som pandemin fört med sig.

3.6.3 Brottsförebyggande verksamhet

Ett effektivt och kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete kan i hög grad bidra till att minska brottsligheten och öka tryggheten i samhället. Regeringen bedömer sammanfattningsvis att den brottsförebyggande verksamheten har fortsatt att utvecklas i positiv riktning. Det är positivt att det brottsförebyggande perspektivet har fått genomslag på både nationell, regional och lokal nivå. Den nationella stödstrukturen som Brå har i uppdrag att utveckla har, kombinerat med länsstyrelsernas uppdrag kring regional samordning, bidragit till att stärka det kunskapsbaserade brottsförebyggande arbetet på lokal nivå. Samtidigt är det bara ungefär hälften av kommunerna som arbetar systematiskt med alla stegen i den kunskapsbaserade arbetsprocessen. Den 16 juni 2022 beslutades en lagrådsremiss med förslag som innebär att kommunerna ska få ett lagstadgat ansvar för brottsförebyggande arbete. Förslaget är en viktig ambitionshöjning och arbetet med att ta fram en proposition pågår.

Polismyndighetens strävan att utveckla det brottsförebyggande arbetet, såväl nationellt som lokalt, blir viktigt inte minst i ljuset av att regeringen avser att ge kommunerna ett lagstadgat brottsförebyggande ansvar, vilket kan leda till ännu mer samarbete och samverkan mellan kommun och polis. Rikspolischefens beslut om en översyn av den strategiska inriktningen för bl.a. funktionen områdespolis är positivt. Att Polismyndigheten tagit fram en nationell brottsförebyggande myndighetsgemensam strategi kommer att skapa ännu bättre förutsättningar för att stärka, följa upp och utveckla polisens brottsförebyggande verksamhet.

Att motverka och förebygga våldsbejakande extremism och terrorism är ett ansvar för hela samhället. Samverkan mellan statliga myndigheter och mellan statliga myndigheter och kommuner utgör, tillsammans med forskning och analys, viktiga grundförutsättningar för att arbetet ska bli framgångsrikt. CVE utgör i dag ett kunskapsnav i det förebyggande arbetet och ger ett strategiskt, organisatoriskt och operativt stöd till kommuner och myndigheter.

3.6.4 Stöd till brottsoffer

Att staten kräver dömda gärningspersoner på den brottsskadeersättning som Brottsoffermyndigheten, i deras ställe, betalat ut till brottsoffer är en viktig signal från samhället. Regeringen bedömer att målen för regressverksamheten delvis har uppnåtts.

Intäkterna till Brottsofferfonden har fortsatt öka och har stor betydelse för finansieringen av det brottsofferarbete som utförs av civila samhällets organisationer samt viktimologisk forskning. Bidragen från Brottsofferfonden når många olika verksamheter som gagnar brottsoffer och regeringen bedömer att målen för Brottsofferfonden har uppnåtts.

Brottsoffermyndighetens insatser med information, utbildning och kunskapspridning har sammantaget bidragit till ökad kunskap och förbättrat samarbete när det gäller brottsofferfrågor. Regeringen bedömer att målen för myndighetens roll som kunskapscentrum delvis har uppnåtts.

3.7 Återrapportering av vissa tillkännagivanden som gäller rättsväsendet

Falska polisbilar

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att framförandet av falska polisbilar ska kriminaliseras (bet. 2016/17:JuU6 punkt 2, rskr. 2016/17:45), att Polismyndigheten ska ges möjlighet att hindra fortsatt färd (bet. 2016/17:JuU6 punkt 3, rskr. 2016/17:45), att lagstiftningen ska avse alla polisens fortskaffningsmedel (bet. 2016/17:JuU6 punkt 4, rskr. 2016/17:45) och att lagstiftningen ska avse alla myndigheter som har tillgång till tvångsmedel (bet. 2016/17:JuU6 punkt 5, rskr. 2016/17:45). I skrivelse 2021/22:75 redogörs för att lagstiftningen har utvärderats i Regeringskansliet och att avsikten är att återkomma till riksdagen i budgetpropositionen för 2023. Regeringen anser att den utvärdering som gjorts visar att användningen av falska polisbilar och liknande är en så begränsad företeelse i samhället att det inte finns tillräcklig anledning att vidta de lagstiftningsåtgärder som följer av tillkännagivandena. Regeringen anser därmed att tillkännagivandena är slutbehandlade.

Förmåga att bekämpa och utreda narkotikabrott

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att stärka polisens förmåga att bekämpa och utreda narkotikabrott (bet. 2017/18:JuU1 punkt 67, rskr. 2017/18:92). Av tillkännagivandet följer att regeringen ska överväga om specialistfunktionen narkotikapolis bör inrättas igen och om det bör inrättas särskilda enheter med uppgift att uppdaga och utreda narkotikabrottslighet (bet 2017/18:JuU1 s. 107–137).

Det är viktigt att polisen har den kompetens som är nödvändig för att utreda narkotikabrott. Marknaden för narkotika är föränderlig och gränsöverskridande och en rad indikatorer pekar på att narkotikabrottsligheten ökar, vilket kontinuerligt ställer nya krav på Polismyndigheten och övriga brottsbekämpande myndigheter.

Åtgärder har vidtagits för att både förstärka Polismyndighetens brottsbekämpande kapacitet generellt och initiera en utveckling av hanteringen av narkotikabrott. Polismyndigheten har de senaste åren tillförts mer resurser i syfte att ge myndigheten möjlighet att utöka antalet anställda. Den pågående satsningen på Polismyndigheten ska ge myndigheten förutsättningar att till och med 2024 öka antalet anställda med sammantaget 10 000 i förhållande till hur många anställda som fanns vid ingången av 2016. I budgetförslaget för 2023 tillför regeringen nu de ytterligare medel som Polismyndigheten uppgett att den behöver för att fortsätta expansionen mot målet om 10 000 fler polisanställda 2024. Det har även skapats förutsättningar för att utbilda fler poliser genom att antalet lärosäten som tillhandahåller polisutbildning ökat från tre till fem.

Polismyndigheten har vidare haft i uppdrag att förstärka och utveckla bekämpningen av illegal handel med och produktion av narkotika, inklusive narkotikaklassade läkemedel. I uppdraget har ingått att utveckla åtgärderna för att minska förekomsten av narkotikahandel på offentliga platser, utveckla arbetsmetoderna och samverka med andra berörda myndigheter för att öka upptäcktsrisken och lagföringen gällande illegal handel med narkotika samt analysera och vid behov föreslå åtgärder som kan vidtas för att ytterligare bekämpa den illegala handeln med narkotika. Uppdraget redovisades den 11 januari 2022. Av redovisningen framgår bl.a. att myndigheten har tagit fram en strategi för narkotikabekämpning, förstärkt narkotikautbildningen och förstärkt samverkan med andra myndigheter och inom EU-samarbetet. Det framgår

också att Polismyndigheten har ambitionen att inrätta fler s.k. lokala fokusgrupper med särskild kompetens att arbeta uthålligt och systematiskt mot narkotika- vapen- och våldsbrottslighet, vilket redan i dag finns i enskilda lokalpolisområden.

Under 2019 fick Brottsförebyggande rådet (Brå) ett uppdrag att genomföra en studie av narkotikamarknader i Sverige, inbegripet illegal handel med narkotikaklassade läkemedel. I uppdraget ingick att Brå även skulle redovisa hur rättsväsendets och samhällets motåtgärder skulle kunna stärkas för att minska tillgången till narkotika. Uppdraget redovisades den 1 september 2021. I maj 2020 tillsattes en utredning för att se över postlagens (2010:1045) bestämmelser om tystnadsplikt i syfte att underlätta de brottsbekämpande myndigheternas arbete med att förhindra illegal handel via post med bl.a. narkotika. Uppdraget redovisades den 21 april 2021. Den 16 juni 2022 beslutades en proposition med förslag att ändra postlagen för att förhindra illegal handel via post, i syfte att begränsa tillgången till narkotika i samhället samt bekämpa kriminalitet och den organiserade brottsligheten. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 2 januari 2023.

Mot bakgrund av det arbete som har gjorts med att förstärka Polismyndigheten och dess förmåga att bekämpa illegal narkotika, samt i övrigt verka för en förbättrad narkotikabekämpning, anser regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Säkerhet på sjukhus

Riksdagen har vid två tillfällen tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att öka säkerheten på sjukhus (bet. 2017/18:JuU13 punkt 18, rskr. 2017/18:254 och bet. 2019/20:JuU8 punkt 13, rskr. 2019/20:43). Av tillkännagivandena följer att utskottet anser att det behöver göras en översyn av vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas för att stärka tryggheten för patienter och personal på sjukhus och ge polisen förutsättningar att förhindra ordningsstörningar där (bet. 2017/18:JuU13 s. 51 och 52 och bet. 2019/20:JuU8 s. 23).

Den 14 maj 2020 beslutades kommittédirektiv Ett förstärkt straffrättsligt skydd för vissa samhällsnyttiga funktioner och några andra straffrättsliga frågor. Utredningen omfattade bl.a. uppdraget att överväga och ta ställning till vilka samhällsnyttiga funktioner som är i behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd och hur ett sådant skydd kan uppnås. I samband med att propositionen Ett förstärkt medarbetarskydd för polisanställda (prop. 2019/20:186) beslutades skrevs tillkännagivandena av. Tillkännagivandena redovisades som slutbehandlade i regeringens skrivelse 75 (skr. 2020/21:75). Riksdagen delade dock inte regeringens uppfattning att tillkännagivandena därmed var slutbehandlade och anförde att tillkännagivandena inte kunde anses slutbehandlade förrän utredningen Ett förstärkt straffrättsligt skydd för vissa samhällsnyttiga funktioner och några andra straffrättsliga frågor var klar (bet. 2020/21:KU21 s. 68, rskr. 2020/21:371). Utredningen redovisade sitt uppdrag den 2 februari 2022 genom betänkandet En skärpt syn på brott mot journalister och utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner (SOU 2022:2). Regeringen anser därmed att tillkännagivandena är tillgodosedda och slutbehandlade.

Tillsyn enligt säkerhetsskyddslagen

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om en översyn av tillsynsmyndigheternas ansvar, organisation och resursfördelning (bet. 2017/18:JuU21 punkt 4, rskr. 2017/18:289).

I november 2018 överlämnades betänkandet Kompletteringar till den nya säkerhetsskyddslagen (SOU 2018:82) till regeringen. Betänkandet innehöll bl.a. ett förslag på en ny tillsynsstruktur och nya befogenheter för tillsynsmyndigheterna. Den

20 maj 2021 beslutades propositionen Ett starkare skydd för Sveriges säkerhet (prop. 2020/21:194) som överlämnades till riksdagen. I propositionen gjordes bedömningen att tillsynsverksamheten behövde fördelas över flera myndigheter men att närmare bestämmelser om vilka myndigheter som ska vara tillsynsmyndigheter ska framgå av förordning (prop. 2020/21:194 s. 76). Den 28 oktober 2021 beslutades en ny säkerhetsskyddsförordning (2021:955). Genom förordningen införs en delvis ny tillsynsstruktur med tretton tillsynsmyndigheter. Säkerhetspolisen och Försvarsmakten utses till samordningsmyndigheter som bl.a. ska följa upp och utveckla arbetet med tillsyn samt tillhandahålla metodstöd och relevant hotinformation till tillsynsmyndigheterna. Säkerhetsskyddsförordningen trädde i kraft den 1 december 2021. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Säkerhetsskyddslagens tillämplighet för Regeringskansliet

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att utreda om säkerhetsskyddslagen (2018:585) i större omfattning bör gälla för Regeringskansliet (bet. 2017/18:JuU21 punkt 5, rskr. 2017/18:289).

Den 9 maj 2019 fick en utredare i uppdrag att biträda Justitiedepartementet med att analysera regleringen om säkerhetsskydd i bl.a. Regeringskansliet och ta ställning till om det finns behov av att ytterligare bestämmelser i säkerhetsskyddslagen och säkerhetsskyddsförordningen (2018:658) ska omfatta myndigheten (Ju 2019:B). Utredaren överlämnade sitt förslag den 13 maj 2020 genom promemorian Säkerhetsskyddsreglering för Regeringskansliet, utlandsmyndigheterna och kommittéväsendet (Ds 2020:11). Den 28 oktober 2021 beslutades en ny säkerhetsskyddsförordning (2021:955) som bl.a. innebär att Regeringskansliet omfattas av fler bestämmelser i säkerhetsskyddslagen och säkerhetsskyddsförordningen. Den nya säkerhetsskyddsförordningen trädde i kraft den 1 december 2021. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Myndighetsgemensamt arbete mot organiserad brottslighet

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att regeringen på ett tydligare sätt än i dag ska säkerställa att styrningen av det myndighetsgemensamma arbetet samordnas regelbundet och att regeringen regelbundet ska följa upp den myndighetsgemensamma verksamheten (bet. 2019/20:JuU12 punkt 2, rskr. 2019/20:146).

Myndigheter såväl inom som utanför rättsväsendet har sedan 2009 samarbetat inom det som kallas den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet (Ju2008/5776/PO). Totalt tolv myndigheter deltar formellt i satsningen: Arbetsförmedlingen, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, Migrationsverket, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten. Sedan 2018 finns också nio nätverksmyndigheter knutna till det myndighetsgemensamma arbetet: Arbetsmiljöverket, Bolagsverket, Centrala studiestödsnämnden, Finansinspektionen, Inspektionen för vård och omsorg, Länsstyrelsen i Stockholms län, Pensionsmyndigheten, Statens institutionsstyrelse samt Transportstyrelsen.

Sedan 2020 anges i Polismyndighetens, Ekobrottsmyndighetens, Kriminalvårdens, Kronofogdemyndighetens, Kustbevakningens, Skatteverkets, Säkerhetspolisens, Tullverkets, Åklagarmyndighetens, Försäkringskassans, Migrationsverkets och Arbetsförmedlingens instruktioner att de ska delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten.

Polismyndighetens instruktion föreskriver att myndigheten senast den 31 mars varje år, i en skrivelse till regeringen, ska redogöra för den verksamhet som har bedrivits i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten. Av det följer också att Justitiedepartementet är huvudansvarigt departement för redovisning och uppföljning av den myndighetsgemensamma satsningen. Samtidigt är som alltid respektive departement ansvarigt för styrning och uppföljning inom sitt område och för sina myndigheter. Detta bedöms vara en styrka och en fördel i arbetet med att bekämpa organiserad brottslighet, som berör många delar av samhällsapparaten. Av de årliga rapporterna till regeringen framgår hur mycket resurser som respektive myndighet bedömer har lagts på de insatser som beslutats av operativa rådet och vilka resultat som har uppnåtts.

Utöver den årliga rapporten till regeringen tar de tolv myndigheterna också återkommande fram en lägesbild som beskriver omfattning, utveckling av modus, problembilder och brottsfenomenen kopplat till organiserad brottslighet. Både genom den årliga redovisningen av arbetet och den gemensamma lägesbilden förmedlas värdefull information och kunskap till regeringen som används som underlag för åtgärder och beslut, samt till andra myndigheter och aktörer som på olika sätt berörs av frågorna. Arbetet inom satsningen leds av ett samverkansråd och genom ett operativt råd. Det operativa rådet ansvarar för helhetsbilden av den operativa verksamheten och fattar beslut om nationella myndighetsgemensamma insatser. Till stöd för arbetet i samverkansrådet och operativa rådet finns ett särskilt sekretariat placerat vid Polismyndigheten som stödjer det myndighetsgemensamma arbetet. Sekretariatet har genom åren förstärkts i och med att den myndighetsgemensamma satsningen utvecklats och blivit mer kraftfull. Sekretariatet ansvarar vidare för att den årliga rapporten till regeringen tas fram och att det löpande operativa arbetet inom satsningen kan bedrivas effektivt.

I juni 2020 gavs två särskilda uppdrag till de tolv myndigheterna inom ramen för satsningen. Det ena var riktat mot näringsverksamhet med koppling till organiserad brottslighet (Ju2020/02483) och det andra syftade till att komma åt felaktig folkbokföring kopplat till organiserad brottslighet (Fi2020/02991).

I februari 2022 beslutades att ytterligare stärka insatserna för att bekämpa arbetslivskriminalitet genom ett uppdrag till flera myndigheter om varaktig samverkan mot arbetslivskriminalitet (A2022/00333). I uppdraget ingår att Arbetsmiljöverket, Polismyndigheten och Skatteverket ska påbörja inrättandet av regionala center mot arbetslivskriminalitet. Arbetet i centren ska utgå ifrån gemensamma fysiska kontor som samlokaliseras med de regionala underrättelsecenter som redan finns inom ramen för myndighetssamverkan mot organiserad brottslighet. Syftet med samlokaliseringen är att befintliga resurser ska nyttjas effektivt och samverkan mellan myndigheterna underlättas.

Lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet möjliggör att myndigheterna på ett effektivt sätt kan utbyta sekretessbelagda uppgifter med varandra och med vissa andra utpekade myndigheter för att effektivt kunna arbeta inom ramen för samverkan mot organiserad brottslighet. På begäran från deltagande myndigheter inom ramen för satsningen har kretsen av vilka som omfattas av lagen vidgats genom åren. Kretsen myndigheter som omfattas av lagen utvidgades fr.o.m. den 1 maj 2022 med Arbetsmiljöverket, Bolagsverket, Centrala studiestödsnämnden och Inspektionen för vård och omsorg samt fr.o.m. den 20 juni 2022 med Fondtorgsnämnden.

Regeringen anser att det genom de vidtagna åtgärderna finns en ändamålsenlig styrning, samordning, finansiering och uppföljning av det myndighetsgemensamma arbetet och att förutsättningarna för att utvärdera insatserna är goda. Regeringen avser

därför inte att vidta några ytterligare åtgärder med anledning av tillkännagivandet och anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Straffrättsligt skydd mot system- och demokratihotande brott

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att utreda frågan om ett förstärkt straffrättsligt skydd för yrkesgrupper som är särskilt betydelsefulla för det demokratiska systemet (bet. 2019/20:JuU6 punkt 3, rskr. 2019/20:42).

Den 14 maj 2020 beslutades kommittédirektiven Ett förstärkt straffrättsligt skydd för vissa samhällsnyttiga funktioner och några andra straffrättsliga frågor. Utredningen omfattade bl.a. uppdraget att ta ställning till om det finns behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd mot brott som riktar sig mot någon som utövar sin yttrandefrihet. Genom direktiven ansågs tillkännagivandet slutbehandlat. Riksdagen delade dock inte regeringens bedömning att tillkännagivandet var slutbehandlat och anförde att tillkännagivandet inte kunde anses slutbehandlat förrän utredningen var klar (bet. 2020/21:KU21 s. 59, rskr. 2020/21:371). Utredningen redovisade sitt uppdrag den 2 februari 2022 genom betänkandet En skärpt syn på brott mot journalister och utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner (SOU 2022:2). Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Straffrättsligt skydd för samhällsnyttiga funktioner

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om ett utvidgat straffrättsligt skydd för samhällsviktiga yrkesfunktioner (bet. 2019/20:JuU8 punkt 6, rskr. 2019/20:43). Av tillkännagivandet följer att en utredning bör tillsättas i syfte att bredda det straffrättsliga skyddet för samhällsviktiga yrkesfunktioner (bet. 2019/20:JuU8 s. 17). Riksdagen har vidare tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om en särskild straffskärpningsgrund för angrepp mot viktiga samhällsfunktioner (bet. 2019/20:JuU8 punkt 7, rskr. 2019/20:43). Av tillkännagivandet följer att det är angeläget att frågan om vilka samhällsnyttiga funktioner som är i behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd och hur ett förstärkt straffrättsligt skydd för dessa samhällsnyttiga funktioner kan uppnås, skyndsamt blir föremål för fortsatta överväganden (bet. 2019/20:JuU8 s. 18).

Den 14 maj 2020 beslutades kommittédirektiven Ett förstärkt straffrättsligt skydd för vissa samhällsnyttiga funktioner och några andra straffrättsliga frågor. Utredningen omfattade bl.a. uppdraget att överväga och ta ställning till vilka samhällsnyttiga funktioner som är i behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd och hur ett sådant skydd kan uppnås. Genom direktiven ansågs tillkännagivandena slutbehandlade. Riksdagen delade dock inte regeringens bedömning att tillkännagivandena var slutbehandlade och anförde att tillkännagivandena inte kunde anses slutbehandlade förrän utredningen var klar (bet. 2020/21:KU21 s. 59, rskr. 2020/21:371). Utredningen redovisade sitt uppdrag den 2 februari 2022 genom betänkandet En skärpt syn på brott mot journalister och utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner (SOU 2022:2). Regeringen anser därmed att tillkännagivandena är tillgodosedda och slutbehandlade.

Nationella riktlinjer för att hantera s.k. återvändare

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att regeringen dels bör ta fram nationella riktlinjer för att hantera s.k. återvändare, dels bör säkerställa att återvändare kan kallas till förhör (bet. 2019/20:JuU32 punkt 10, rskr. 2019/20:178).

Som tidigare redovisats för riksdagen (skr. 2021/22:75 s. 88–89) ansvarar Center mot våldsbejakande extremism (CVE) på nationell nivå för en upparbetad struktur för samverkan med berörda kommunala aktörer avseende svenska medborgare som återvänder till Sverige från tidigare IS-kontrollerade områden, s.k. återvändare. CVE har också tagit initiativ till, och är sammankallande för, ett myndighetsnätverk för samverkan mellan berörda myndigheter gällande återvändare. Myndigheter som ingår i nätverket är Migrationsverket, Polismyndigheten, Skatteverket, Skolverket, Socialstyrelsen, Säkerhetspolisen, Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) och Åklagarmyndigheten. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), som inte är en myndighet utan en organisation, ingår också i nätverket.

Väglednings-, stöd-, och utbildningsmaterial på området har bl.a. tagits fram av CVE, Socialstyrelsen, Kriminalvården och Statens institutionsstyrelse. För att ytterligare utveckla insatser till individer som är involverade i våldsbejakande extremism eller som är dömda för olika brott har Polismyndigheten, Kriminalvården, Socialstyrelsen och Statens institutionsstyrelse fått i uppdrag av regeringen att förstärka och utveckla arbetet med stöd till avhoppare från kriminella, våldsbejakande extremistiska och hedersrelaterade miljöer (Ju2021/03331, Ju2022/01537 och Ju2022/01578).

Vid ankomst till Sverige bedöms varje återvändare individuellt av Säkerhetspolisen utifrån personens eventuella avsikt och förmåga att begå terroristbrott eller grova våldsbrott, såväl vid återvändandet som efteråt. Om det finns misstanke om brott inleds en förundersökning av antingen Säkerhetspolisen, Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten, beroende på brottsrubricering. Alla dessa myndigheter har en väl utvecklad utredningsförmåga i de nu aktuella ärendetyperna. Individer som misstänks för brott kan komma att anhållas direkt vid ankomst. Beslut om att en person ska anhållas eller häktas fattas av åklagare respektive domstol utifrån den lagstiftning som gäller i Sverige. En bedömning att det utifrån denna lagstiftning inte finns grund att anhålla eller häkta en person innebär inte med nödvändighet att det inte kvarstår några brottsmisstankar eller att någon utredning inte längre pågår. Svensk domstol har en vidsträckt behörighet att döma över såväl terrorismrelaterade brott som folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser, även om brotten har begåtts utomlands. Detta gäller oavsett var brotten har begåtts och vem som har begått dem. Eftersom flera av brotten inte heller preskriberas är det vidare möjligt att utreda och lagföra dem även om en lång tid förflutit.

Regeringen anser mot bakgrund av det arbete som genomförts vad gäller att stärka samverkan och ge stöd åt kommuner, myndigheter och andra yrkesverksamma aktörer i hanteringen av återvändare, att det inte finns anledning att vidta några ytterligare åtgärder med anledning av tillkännagivandet. Tillkännagivandet är därmed slutbehandlat.

Ökade befogenheter för Tullverket

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att Tullverket bör ges i uppdrag att ytterligare intensifiera sitt arbete mot organiserad brottslighet samt att Tullverket bör få ökade befogenheter att stoppa och kvarhålla gods och personer i väntan på överlämnande till polis (bet. 2019/20:JuU25 punkt 54, rskr. 2019/20:257).

Riksdagen beslutade propositionen Tullverket ges en utökad möjlighet att ingripa mot brott (prop. 2020/21:192) den 23 juni 2021. Genom förslagen i propositionen ansågs tillkännagivandet delvis vara tillgodosett. Lagändringarna trädde i kraft den 1 augusti 2021. I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 3) föreslogs att Tullverket skulle tilldelas extra medel för bl.a. brottsbekämpning. Riksdagen beslutade att ytterligare medel, utöver förslaget i budgetpropositionen, skulle tilldelas Tullverket för att förbättra Tullverkets möjligheter att upprätthålla gränsskyddet och förstärka

myndighetens brottsbekämpande arbete, framför allt genom att stärka arbetet med att stävja utförelse av stöldgods och skapa goda förutsättningar för myndighetens brottsbekämpande befogenheter (bet. 2021/22:SkU1, rskr. 2021/22:100). Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Stöd och vägledning enligt säkerhetsskyddslagen

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om bättre möjligheter till stöd och vägledning till verksamhetsutövare (bet. 2020/21:JuU10 punkt 4, rskr. 2020/21:79). Av tillkännagivandet framgår att det är viktigt att säkerställa att det finns goda möjligheter för berörda verksamhetsutövare att få stöd i form av dialog med samrådsmyndigheten och vägledning, t.ex. i form av generella riktlinjer (bet. 2020/21:JuU10 s. 14 och 15).

Den 20 maj 2021 beslutades propositionen Ett starkare skydd för Sveriges säkerhet (prop. 2020/21:194) som överlämnades till riksdagen. I propositionen gjordes bedömningen att tillsynsmyndigheterna även framöver ska ge verksamhetsutövare stöd i säkerhetsskyddsarbetet (prop. 2020/21:194 s. 78). Det föreslogs även nya regler om samråd vid avtal och andra samarbeten som innebär att en utomstående aktör kan få tillgång till särskilt känsliga delar av en säkerhetskänslig verksamhet, vilket innebär en möjlighet för verksamhetsutövare att föra en dialog med tillsynsmyndigheten om hur ett visst förfarande ska kunna genomföras.

Den 28 oktober 2021 beslutades en ny säkerhetsskyddsförordning (2021:955). Förordningen innehåller krav på att tillsynsmyndigheterna inom sina respektive tillsynsområden ska ge vägledning om säkerhetsskydd till både myndigheter och enskilda verksamhetsutövare. Förordningen innehåller dessutom bestämmelser om att Säkerhetspolisen och Försvarsmakten utses till samordningsmyndigheter som bl.a. ska bidra till ökad kompetens hos tillsynsmyndigheterna vilket i sin tur ökar myndigheternas förmåga att vägleda verksamhetsutövarna. Säkerhetsskyddsförordningen trädde i kraft den 1 december 2021. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Tillträdesförbud till simhallar och bibliotek

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den under 2021 ska återkomma till riksdagen med ett förslag om tillträdesförbud till simhallar och bibliotek (bet. 2020/21:JuU13 punkt 4, rskr. 2020/21:169). Den 3 februari 2022 beslutades propositionen Tillträdesförbud till badanläggningar och bibliotek (prop. 2021/22:108). I propositionen föreslås att det införs en möjlighet att besluta om tillträdesförbud till badanläggningar och bibliotek. Genom förslagen i propositionen ansågs att riksdagens tillkännagivande var slutbehandlat. Riksdagen delade dock inte bedömningen att tillkännagivandet är slutbehandlat och anförde att förslaget bygger på ordningen för tillträdesförbud till butiker och eftersom denna visat sig inte fungera i den utsträckning som var avsedd kan tillkännagivandet inte anses fullt ut tillgodosett (bet. 2021/22:KU21, rskr. 2021/22:391).

Tillkännagivandet är formulerat så att regeringen ska återkomma med ett lagförslag om tillträdesförbud till simhallar och bibliotek och motiverat av att det enligt riksdagen finns ett behov av att kunna besluta om tillträdesförbud till sådana platser. Någon ytterligare åtgärd efterfrågas inte i tillkännagivandet och det preciseras inte heller hur lagförslaget ska vara utformat. I prop. 2021/22:108 har föreslagits att det införs en möjlighet att besluta om tillträdesförbud till badanläggningar och bibliotek och riksdagen har också bifallit propositionen (se bet. 2021/22:JuU18 och rskr. 2021/22:272). De åtgärder som efterfrågas i tillkännagivandet har alltså vidtagits.

Regeringen vidhåller därför sin uppfattning att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Rätten till målsägandebitråde i överrätt

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om en utvärdering av rätten till målsägandebitråde (bet. 2020/21:JuU25 punkt 36, rskr. 2020/21:289). Av tillkännagivandet följer att regeringen bör göra en utvärdering av den lagändring som gjordes 2018 och som innebär att ett målsägandebitrådes förordnande inte per automatik ska kvarstå i överrätt, för att se hur lagändringen har fallit ut och vilka konsekvenser den har fått (bet. 2020/21:JuU25 s. 80).

Den 16 september 2021 uppdrogs åt Domstolsverket att göra en utvärdering av den aktuella lagändringen. Domstolsverket redovisade uppdraget den 11 maj 2022 i rapporten Regeringsuppdrag: En utvärdering av rätten till målsägandebitråde i överrätt (Ju2022/01692). Utvärderingen visar att de årliga kostnaderna för målsägandebiträden i hovrätterna under perioden 2016–2021 har minskat med ca 50 procent. Hovrätterna anser att reformen har inneburit en effektivare hantering av hovrättsprocessen och att målsägandenas intressen tas till vara eftersom det i de flesta mål saknas behov av ett målsägandebitråde. Åklagarmyndigheten, Sveriges advokatsamfund och Brottsoffermyndigheten anser att lagändringen har fått en negativ påverkan på många brottsoffers upplevelse av hovrättsprocessen och att lagstiftningen inte i tillräcklig utsträckning tillgodoser brottsoffers behov av stöttning och information.

Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att stärka rätten till målsägandebitråde i överrätt (bet. 2021/22:JuU24 punkt 36, rskr. 2021/22:216). Av tillkännagivandet följer att det är angeläget att utvärderingen av den lagändring som gjordes 2018 genomförs skyndsamt och att regeringen så snart som möjligt därefter vidtar åtgärder för att stärka rätten till målsägandebitråde i överrätt (bet. 2021/22:JuU24 s. 80).

Som redovisas ovan har Domstolsverket på regeringens uppdrag utvärderat den aktuella lagändringen. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

Myndighetssamverkan mot terrorism och organiserad brottslighet

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det utskottet anför om samverkan mellan myndigheter (bet. 2020/21:JuU29 punkt 1, rskr. 2020/21:363). Av tillkännagivandet följer att Polismyndigheten, Tullverket och Kronofogdemyndigheten ska få ett tydligt uppdrag att löpande samverka och genomföra gemensamma kontroller för att bekämpa terrorism och kriminalitet samt att det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet ska göras mer effektivt genom att den nationella samverkan stärks, såväl nationellt som lokalt, mellan socialtjänst, skola, polis och andra relevanta myndigheter (bet. 2020/21:JuU29 s. 10).

Det ligger hos regeringen att följa hur samverkan mellan berörda myndigheter kontinuerligt utvecklas inom ramen för befintliga samarbetsforum. Som exempel kan nämnas Samverkansrådet mot terrorism som är ett samarbete mellan svenska myndigheter som syftar till att stärka Sveriges förmåga att motverka och hantera terrorism. Ett annat exempel på myndighetsöverskridande samverkan är Nationellt centrum för terrorhotbedömning (NCT). Det är en permanent arbetsgrupp med personal från Säkerhetspolisen, Försvarets radioanstalt (FRA) och den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (Must). NCT:s uppgift är att göra strategiska bedömningar av terrorhotet mot Sverige och svenska intressen på kort och lång sikt. Polismyndigheten och Säkerhetspolisen har också ökat sitt samarbete och samverkan i

arbetet med att begränsa tongivande aktörers handlingsfrihet. Samarbetet sker främst inom Redex som är namnet på den samverkansmodell som tillämpas i det förebyggande och reducerande arbetet inom våldsbejakande extremism. Center mot våldsbejakande extremism (CVE) vid Brottsförebyggande rådet (Brå) har ansvaret för att utveckla det förebyggande arbetet på nationell, regional och lokal nivå och arbetar aktivt med kommuner och med att ge stöd till yrkesverksamma.

I den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet ingår såväl Kronofogdemyndigheten som Tullverket. Inom ramen för satsningen genomförs också myndighetsgemensamma kontroller löpande. Under 2021 genomfördes också ändringar i smuglingslagen (2000:1225) som ger Tullverket möjlighet att ingripa och bistå Polismyndigheten vid misstanke om brott som Tullverket inte har befogenhet att utreda, t.ex. utförelse av misstänkt stöldgods, människohandel och brott mot knivlagen. Arbetet inom ramen för den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet har, enligt den årliga rapporteringen till regeringen, under 2021 bidragit till 448 utdömda fängelseår, vilket är det högsta antalet sedan satsningen inleddes.

Den 22 juni 2022 beslutades direktiv till en utredning om förbättrad säkerhet inom skolväsendet (dir. 2022:86). Utredaren ska lämna förslag till åtgärder för att förbättra arbetet med säkerhet i skolväsendet. Våld i skolmiljö är ett brett problem och berör flera aktörer. Flera myndigheter och instanser har en roll och ett ansvar för att upptäcka, förebygga och förhindra att det begås brott inom skolväsendet. Utredaren ska därför bl.a. lämna förslag på en lämplig organisering av lokala eller regionala operativa samverkansorgan.

Den 11 augusti 2022 beslutades ett uppdrag till Polismyndigheten, Tullverket och Åklagarmyndigheten att stärka arbetet för att minska tillgången till illegala vapen och motverka vapensmugglingen till Sverige (Ju2022/02633). Polismyndigheten och Tullverket har nyligen startat ett gemensamt nationellt skjutvapencenter, med vilket också Åklagarmyndigheten samarbetar. Inom ramen för uppdraget ska myndigheterna bl.a. redogöra för hur det myndighetsgemensamma arbetet för att minska tillgången på illegala skjutvapen i Sverige kan utvecklas ytterligare.

Regeringen bedömer att befintligt myndighetsgemensamt arbete och de samverkansforum som redan finns utgör en bra utgångspunkt för fördjupade samarbeten och att några särskilda uppdrag i nuläget inte är nödvändiga. Regeringen avser därför inte att vidta några ytterligare åtgärder med anledning av tillkännagivandet och anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Sanktionsbestämmelser i säkerhetsskyddslagen

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett förslag om sanktionsavgifter kopplat till säkerhetsskyddslagen (2018:585) (bet. 2020/21:JuU29 punkt 13, rskr. 2020/21:363).

Den 20 maj 2021 beslutades propositionen Ett starkare skydd för Sveriges säkerhet (prop. 2020/21:194). I propositionen föreslogs bl.a. ett system med sanktionsavgifter för verksamhetsutövare som har åsidosatt någon av de centrala skyldigheterna enligt säkerhetsskyddslagen. Riksdagen antog lagförslagen den 27 oktober 2021 och de nya bestämmelserna trädde i kraft den 1 december 2021. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Kartläggning och analys av ungdomsrån

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om en kartläggning och analys av ungdomsrån (bet. 2020/21:JuU28 punkt 9, rskr. 2020/21:396). Av tillkännagivandet följer att en sådan kartläggning bör undersöka brottslighetens

karaktär, vilka som begår brotten, vilka som är brottsoffer och vad brotten får för konsekvenser för dem som drabbas. Av tillkännagivandet följer även att förekomsten av och orsaken till förnedrande behandling av brottsoffret i samband med rånen också bör granskas och analyseras inom ramen för kartläggningen (bet 2020/21:JuU28 s. 33).

Brottsförebyggande rådet har studerat ungdomsrån och publicerade den 15 december 2021 sin kartläggning (Brå 2021:19). I rapporten redovisas bl.a. utvecklingen av rån mot unga personer under 18 år och vilka platser ungdomsrånen begås på. Rapporten redogör även för vilka som misstänks för respektive utsätts för rån, karaktären på brotten, motiven bakom ungdomsrånen och hur vanligt det är med förnedringsinslag. Studien beskriver även ungdomars erfarenheter och konsekvenser av att ha blivit utsatt för personrån. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Sexualbrott

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som anförs i reservation 9 under punkt 9 om skärpta straff för sexualbrott m.m. (bet. 2021/22:JuU23 reservation 9 punkt 9, rskr. 2021/22:245) samt det som utskottet anför om skärpt straff för våldtäkt (bet. 2021/22:JuU23 punkt 10, rskr. 2021/22:245), grovt sexuellt ofredande (bet. 2021/22:JuU23 punkt 11, rskr. 2021/22:245) och köp av sexuell handling av barn (bet. 2021/22:JuU23 punkt 13, rskr. 2021/22:245).

Den 13 april 2022 beslutades propositionen Skärpt syn på våldtäkt och andra sexuella kränkningar (prop. 2021/22:231). I propositionen föreslås bl.a. att straffskalorna för flertalet sexualbrott ska skärpas. Vidare föreslås bl.a. att det ska införas nya straffbestämmelser om sexuellt ofredande mot barn, grovt sexuellt ofredande mot barn och grovt sexuellt ofredande. Riksdagen antog regeringens förslag den 21 juni 2022 och de föreslagna lagändringarna trädde i kraft den 1 augusti 2022. Regeringen anser därmed att tillkännagivandena är tillgodosedda och slutbehandlade.

Forensisk verksamhet

Riksdagen har tillkännagett för regeringen vad utskottet anför om forensisk verksamhet (bet. 2021/22:JuU22 punkt 11, rskr. 2021/22:270). Riksdagen anser att den forensiska verksamheten behöver komma närmare den operativa utredningsverksamheten. En sådan åtgärd skulle enligt riksdagen kunna vara att Nationellt forensiskt centrum (NFC) stärker sin närvaro på fler platser i landet. Andra exempel på åtgärder som enligt riksdagen bör övervägas är att respektive polisregion anlitar fler lokala brottsplatsundersökare och att fler mobila utredningsresurser, s.k. UL-bilar, inrättas på platser där det behövs (bet. 2021/22:JuU22 s. 33).

Den forensiska verksamheten har stor betydelse för rättsväsendets möjligheter att utreda och lagföra brott. I samband med polisens ombildning bedömde regering och riksdag att dåvarande Statens kriminaltekniska laboratorium skulle införlivas i den nya Polismyndigheten i syfte att stärka och utveckla en sammanhållen forensisk process, från brottsplats till laboratorium. Polismyndighetens forensiska process omfattar kriminaltekniskt fältarbete, arbete på forensiska stationer och it-brottscentrum samt laborativ forensik. NFC har processansvar för den forensiska processen och ägarskap för den laborativa verksamheten i myndigheten.

Polismyndigheten och NFC har bedrivit ett kontinuerligt arbete för att effektivisera ärendehantering och förstärka den forensiska förmågan i myndigheten. NFC har byggt ut sin verksamhet till fler platser i landet och finns nu på tolv orter. I polisregionerna har forensiska stationer etablerats på 33 platser, som bemannas med

kriminalteknisk kompetens. Genom de senaste årens resursförstärkningar av Polismyndigheten har NFC kunnat utöka sin bemanning, vilket har varit nödvändigt för att möta den ökade efterfrågan på forensiska analyser. I budgeten för 2022 har det också gjorts en långsiktig satsning på att utveckla Polismyndighetens tekniska förmåga. Resurstillskottet inkluderar medel till NFC för en snabbare hantering av digitala bevis och dna.

I Polismyndighetens regleringsbrev för 2022 begärs en redovisning av hur myndigheten arbetar för att säkerställa kapacitet och effektivitet i den forensiska processen. Därtill ska myndigheten redovisa hur tillskottet för att utveckla myndighetens tekniska förmåga har använts. Av redovisningen ska bl.a. framgå hur kapaciteten vid NFC har förstärkts.

Mer specifika frågor om den forensiska verksamhetens organisation och dimensionering, t.ex. hur NFC:s närvaro i landet lämpligen bör se ut, är upp till Polismyndigheten att bedöma. Ytterligare åtgärder med anledning av tillkännagivandet bedöms inte vara nödvändiga.

I och med detta anser regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Förhör av misstänkta för sexualbrott

Riksdagen har tillkännagett för regeringen vad utskottet anför om förhör av misstänkta för sexualbrott (bet. 2021/22:JuU22 punkt 22, rskr. 2021/22:270). Riksdagen anser att Polismyndigheten bör införa nationella riktlinjer för utredning av sexualbrott. Med anledning av de brister som har konstaterats när det gäller polisens arbete bör det enligt riksdagen i sådana riktlinjer anges att den som är skäligen misstänkt för sexualbrott alltid ska förhöras av polis och att förhör ska hållas så fort som möjligt.

Polismyndigheten har ett metodstöd med tillhörande checklistor som ska användas vid utredningar av sexualbrott, Ett utvecklat bästa arbetssätt. I metodstödet finns bl.a. avsnitt som behandlar förhör med misstänkt. Av metodstödet framgår att personer som är misstänkta för sexualbrott ska höras skyndsamt. Polismyndigheten arbetar för närvarande med att uppdatera metodstödet för att det i större utsträckning ska beröra förhör med misstänkta i sexualbrottsärenden. Användningen av metodstödet följs upp genom egenkontroller i samtliga polisområden. I Polismyndighetens regleringsbrev för 2022 begärs en redovisning av hur Polismyndigheten följer upp och säkerställer att aktuella metodstöd och riktlinjer för utredningsarbetet tillämpas. Ytterligare åtgärder med anledning av tillkännagivandet bedöms inte vara nödvändiga.

I och med detta anser regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Kunskaper om våld i nära relationer

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om kunskaper om våld i nära relationer (bet. 2020/21:JuU27 punkt 2, rskr. 2020/21:346). Av tillkännagivandet följer att regeringen bör säkerställa att de som ofta kommer i kontakt med offer för våld i nära relationer har relevanta kunskaper inom området (bet. 2020/21:JuU27 s. 27). För att säkerställa att de som ofta kommer i kontakt med offer för mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer har relevanta kunskaper har flera uppdrag beslutats (se utg. omr. 13 avsnitt 5.3.6). Det handlar exempelvis om ett myndighetsgemensamt uppdrag för att utveckla arbetet för ökad upptäckt av våld och Socialstyrelsens uppdrag att stödja genomförandet inom vård och omsorg av den nationella strategin för att förbygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. I det senare uppdraget ska Socialstyrelsen stödja implementering av befintliga kunskapsstöd riktade till socialtjänst, tandvård och hälso- och sjukvård. Vidare har Polismyndigheten

i uppdrag att stärka kompetensen hos polisanställda för att bemöta personer med psykisk ohälsa i ärenden om brott i nära relation. Ett permanent nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck har inrättats (2022:1345). Centrumets arbete bedöms långsiktigt leda till ökad kunskap hos relevanta yrkesgrupper om hedersrelaterat våld och förtryck. Länsstyrelsernas regionala uppdrag inom mäns våld mot kvinnor har permanentats från 2021. Länsstyrelserna ska enligt förordning (2021:995) om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor bl.a. stödja och bidra till utbildning och kompetensutveckling i länet. Regeringen avser att fortsatt arbeta för ytterligare ökning av relevant kunskap hos de som ofta kommer i kontakt med offer för våld i nära relationer. Regeringen anser att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

3.8 Politikens inriktning

Regeringen inleder nu den största offensiven i svensk historia mot brottsligheten. Att skärpa enskilda straff är nödvändigt, men inte tillräckligt. Regeringen avser genomföra en fullständig översyn av strafflagstiftningen. Att öka tryggheten för enskilda och samhällets motståndskraft mot den organiserade brottsligheten kommer att ställa högre krav på resultat från de brottsbekämpande myndigheterna. Polismyndigheten ska växa med målet att polistätheten åtminstone ska motsvara genomsnittet i EU. Hela det svenska rättsväsendet behöver stärkas och komma närmare medborgarna.

Den organiserade brottsligheten utgör ett allvarligt hot mot det öppna samhället, den enskilda människans frihet och grunderna för vår rättsstat. Ambitionsnivån i kampen mot brottslighet måste höjas avsevärt och regeringen föreslår därför omfattande åtgärder som syftar till att stärka hela rättsväsendets förmåga och effektivitet genom mer resurser, nya verktyg och skärpta straff. Samtidigt intensifieras det brottsförebyggande arbetet. Informationsutbyte mellan brottsbekämpande myndigheter och vissa andra myndigheter kommer att ses över i syfte att effektivisera arbetet med att förebygga och bekämpa brott.

Brottsligheten skadar förtroendet och tilliten som det svenska samhället vilar på. I syfte att bekämpa systemhotande organiserad brottslighet avser regeringen att skärpa straffen för gängrelaterad brottslighet, att fördubbla straffen för gängkriminella och att införa en möjlighet att utdöma vistelseförbud enligt dansk modell. Regeringen vill skärpa straffen för de som återfaller i brottslighet. Straffreduktionen för flerfaldig brottslighet revideras. Vid konstruktion av gemensam straffskala för brottslighet ska som huvudregel respektive brotts fulla straffvärde gälla för de tre allvarligaste brotten, och först därefter ska viss reduktion på straffet ges. För att stärka skyddet för offentliga tjänstemän och förbättra deras arbetsmiljö har regeringen också för avsikt att skärpa straffet för våld eller hot mot offentlig tjänsteman.

Det ska ske en bred översyn av vapenlagstiftningen. En utredning ska lämna förslag som gör tydligare skillnad mellan bestämmelser som rör jakt- och sportskyttars vapenhantering och de straffrättsliga bestämmelserna som syftar till att komma till rätta med illegal vapenhantering. Straffskalorna bör skilja på allvaret i den organiserade brottslighetens användning av vapen och allvaret i brister i licensfrågor för jägare och sportskyttar.

3.8.1 Fortsatta förstärkningar av rättsväsendet

Förstärkning av Polismyndigheten

Regeringen kommer att bedriva ett ambitiöst arbete med att stärka och vidareutveckla polisverksamheten. Centralt i detta är Polismyndighetens effektivitet och förbättrade resultat, liksom en stark lokal polisiär närvaro i hela landet. Polismyndighetens

förmåga att förebygga och bekämpa brott, inte minst organiserad brottslighet, behöver stärkas. Därför ska myndighetens verksamhet renodlas och effektiviseras. Dessutom ska antalet polisanställda öka.

Satsningen på att öka antalet anställda med sammantaget 10 000 personer från 2016 t.o.m. 2024 löper vidare som grund för den stärkta och utvecklade polisverksamheten. Genom förslagen i denna budgetproposition ser regeringen till att de ekonomiska ramarna för Polismyndighetens tillväxt finns på plats t.o.m. 2024. Åtgärder för såväl bättre arbetsvillkor och karriärvägar som bättre arbetsmiljö och säkerhet är viktiga delar i arbetet med att öka attraktiviteten i polisyrket.

Vidare tillför regeringen Polismyndigheten medel i en särskild satsning för stärkt verksamhetsskydd. Det finns ett behov av att stärka skyddet för Polismyndighetens verksamhet genom investeringar i lokaler, ökad teknisk bevakning och inköp av bevakningstjänster. Genom satsningen möjliggör regeringen en snabb och kraftfull förstärkning på detta område.

Polismyndigheten ansvarar för säkerheten för viktigare objekt liksom inför och vid särskilda händelser. Under Sveriges ordförandeskap i EU våren 2023 kommer ett stort antal möten hållas i Sverige. Många av dessa möten kommer att kräva särskilda insatser från Polismyndigheten. Regeringen tillför därför medel för att säkerställa ett ändamålsenligt säkerhetsarbete under ordförandeskapet.

Ytterligare resurser till åklagarväsendet, domstolarna och den rättsmedicinska verksamheten

Brottsligheten har förändrats och blivit mer komplex. För att bekämpa brotten måste alla delar av rättsväsendet fungera väl. Inflödet av komplexa ärenden behöver kunna tas omhand rättssäkert och effektivt. För att stärka Åklagarmyndighetens och Ekobrottsmyndighetens förutsättningar att utreda och lagföra personer som begår brott föreslår regeringen ökade resurser. Även Rättsmedicinalverket föreslås få ökade resurser för att möta ett ökat ärendeinflöde.

För att nå riksdagens mål om den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet krävs att allmänheten har förtroende för den dömande verksamheten och att mål och ärenden i domstol avgörs inom rimlig tid. Att den som är vittne eller målsägande känner sig trygg i rättsalen är avgörande både för att enskilda personer ska våga vittna och för samhällets förmåga att klara upp brott. Regeringen föreslår ökade resurser till Sveriges Domstolar för att möta det fortsatt höga målinflödet och säkerställa allmänhetens förtroende för domstolarna.

Fortsatt kapacitetsförstärkning av Kriminalvården

Ett fortsatt ökande tillflöde av klienter i kombination med längre häktes- och verkställighetstider har inneburit utmaningar för Kriminalvården. Arbetet med att skärpa straffen och satsa på rättsväsendets myndigheter förväntas bidra till att ökningen av antalet klienter inom såväl häkte och anstalt som frivård fortsätter. Kriminalvården kommer att behöva expandera och många nya anstalts- och häktesplatser kommer att behövas. Det är därför angeläget att den kapacitetsutökning som påbörjats av myndigheten kan fortsätta parallellt med att säkerheten och verksamheten upprätthålls. I syfte att ge myndigheten förutsättningar för detta föreslår regeringen ökade medel till Kriminalvården. I samband med detta måste också kostnadseffektiviseringar prioriteras. Det handlar bland annat om att utnyttja stordriftsfördelar och andra åtgärder för att sänka dygnskostnaden. Vidare bör möjligheten att hyra anstaltsplatser utomlands och åtgärder för att möjliggöra fler överföringar av straffverkställighet ses över.

Utvecklad operativ förmåga hos Säkerhetspolisen

Det breddade hotet från främmande makt och det drastiskt försämrade säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde ställer ytterligare högre krav på Säkerhetspolisens operativa förmåga. Hotet från våldsbejakande extremism är fortsatt högt. Arbetet mot alla former av våldsbejakande extremism behöver utvecklas och förmågan att möta det breddade hotet från främmande makt behöver stärkas. Regeringen tillför därför Säkerhetspolisen medel.

Kunskap och statistik för en effektivare kriminalpolitik

Tillgången till behovsanpassad och relevant kunskap och statistik är central för att rättsväsendet och brottsförebyggande aktörer ska kunna bedriva en effektiv verksamhet. När stora satsningar görs inom rättsväsendet och på det brottsförebyggande arbetet behöver Brå stärka sin förmåga att bidra med kunskapsunderlag, utvärderingar, statistik och stöd för en mer kunskapsbaserad och effektiv kriminalpolitik. Regeringen tillför därför Brå medel för detta syfte.

3.8.2 Åtgärder för att förebygga brott och stödja brottsutsatta

Stärkta möjligheter att arbeta brottsförebyggande samt brottsofferstödjande

Utvecklingen av ett strukturerat och långsiktigt brottsförebyggande arbete som involverar många aktörer i samhället måste fortsätta. Det brottsförebyggande arbetet ska bedrivas kunskapsbaserat utifrån en lokal problembild. Ett effektivt brottsförebyggande arbete är även en viktig del för att öka tryggheten och minska brottsligheten i utsatta områden. Den 16 juni 2022 beslutades en lagrådsremiss med förslag som innebär att kommunerna får ett lagstadgat ansvar för brottsförebyggande arbete. Arbetet med att ta fram en proposition pågår. Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2023. För en effektiv implementering av lagen och ett stärkt lokalt brottsförebyggande arbete tillför regeringen medel till Brå för att utveckla stödet till kommunerna. Därutöver avsätts i enlighet med budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1) medel fr.o.m. 2023 för att ersätta kommunerna genom en höjning av de generella statsbidragen och för riktade medel som kommunerna kan söka för vissa brottsförebyggande insatser, samt för att förstärka länsstyrelsernas stöd till kommunerna i det brottsförebyggande arbetet.

Det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism är fortsatt prioriterat. Säkerhetspolisens bedömning är att det har skett en utveckling där allt fler sympatiserar med våldsbejakande extremisters ideologi och allt fler attraheras av deras propaganda. CVE har utvecklat det kunskapsbaserade förebyggande arbetet men eftersom extremistmiljöerna ständigt förändras behöver arbetet ta höjd för denna utveckling samt vara långsiktigt. Regeringen tillför permanenta medel till Brå för CVE:s verksamhet fr.o.m. 2024.

Information om rättigheter och stöd till brottsutsatta är en högt prioriterad fråga för regeringen. För att åstadkomma ett likvärdigt och kvalitativt stöd till brottsutsatta i hela landet krävs ökad kunskap om hur utvecklingsbehoven ser ut. Brottsoffermyndighetens roll som bl.a. informations- och kunskapscentrum för brottsofferfrågor behöver förstärkas. Regeringen tillför därför Brottsoffermyndigheten medel fr.o.m. 2023.

En ny lag om ordningsvakter

Ordningsvakter har en viktig roll i det ordningshållande och brottsförebyggande arbetet genom att bl.a. ingripa i ett tidigt skede vid ordningsstörningar eller bidra till att upptäcktsrisken för brott ökar. Regeringen bereder förslagen som lämnats i betänkandet En ny lag om ordningsvakter m.m. och som syftar till att möjliggöra en mer flexibel och ökad användning av ordningsvakter. För att ge Polismyndigheten förutsättningar att bedriva verksamheten i enlighet med de planerade lagändringarna föreslår regeringen att myndigheten tillförs medel.

Ökade intäkter till brottsofferfonden

För att förbättra brottsofferfondens förmåga att ge stöd till brottsofferfrämjande organisationer och forskning föreslås i budgetpropositionen lagändringar som syftar till att öka intäkterna till fonden. Brottsofferfonden fyller en viktig funktion för att brottsoffrens intressen ska tillvaratas. Fonden lämnar bl.a. bidrag till brottsofferjourer och kvinnojourer.

3.8.3 Åtgärder mot mäns våld mot kvinnor och våld mot barn

Intensifierat arbete för att mäns våld mot kvinnor, våld mot barn och hedersrelaterad brottslighet ska upphöra

Att mäns våld mot kvinnor ska upphöra är en prioriterad fråga för regeringen och handlar om att bekämpa allvarlig brottslighet. Inga barn eller kvinnor ska tvingas anpassa sina liv till våldsamma eller kontrollerande män. Personer med funktionsnedsättning löper större risk än andra att utsättas för våld och övergrepp. Osynlighet, sårbarhet och beroende gör att kvinnor med funktionsnedsättning har särskilt hög risk att bli utsatta för mäns våld. Hbtqi-personer ska inte drabbas av våld, hot eller trakasserier på grund av sin sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

Sverige är och ska vara ett föregångsland i arbetet för att förebygga och bekämpa våld mot barn. Att barn växer upp med våld och övergrepp är oacceptabelt. Arbetet för att förebygga och bekämpa alla former av våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck måste fortsätta.

Regeringen intensifierar arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Som ett uttryck för hedersrelaterat våld och förtryck förekommer det att så kallade oskuldskontroller och oskuldsoperationer genomförs på flickor och kvinnor samt att oskuldsintyg upprättas. En utredning har tillsatts för att se över hur skyddet mot denna typ av otillbörliga kontroller av flickors och kvinnors sexualitet kan stärkas. I uppdraget ingår också att se över om underlåtenhet att anmäla eller på annat sätt avslöja äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott bör kriminaliseras (dir. 2021:98).

Regeringen står även upp för hbtqi-personers rättigheter, oavsett vem som hittar sätt att inskränka eller kränka dem. Det straffrättsliga skyddet för s.k. omvändelseförsök ses därför över (dir. 2022:113). Brottsoffrens skydd och rörelsefrihet ska öka och en utredare har fått i uppdrag att se över kontaktförbudslagstiftningen i syfte att säkerställa att den i så hög grad som möjligt tillgodoser intresset av att förebygga och ge skydd till främst kvinnor och barn som är utsatta för våld och andra kränkningar i nära relationer. Uppdraget ska redovisas senast den 7 augusti 2023 (dir. 2022:114). En översyn pågår också i syfte att säkerställa att den som dömts för bl.a. relationsvåld kan bli föremål för kontroll och återfallsförebyggande åtgärder under en tillräckligt lång tid.

3.8.4 Fortsatt utveckling av straffrätten

Skärpta straff för brott i kriminella nätverk

Den organiserade brottsligheten är systemhotande och skadar det förtroende och den tillit som det svenska samhället vilar på. En viktig del i arbetet med att bekämpa organiserad brottslighet är att se till att den straffrättsliga lagstiftningen på området är effektiv och att den tydligt markerar allvaret i brottsligheten. En lagrådsremiss beslutades den 11 augusti 2022 med en rad straffrättsliga förslag mot brott i kriminella nätverk. I den föreslås bl.a. lagändringar som innebär en skärpt straffrättslig reaktion mot brott kopplade till kriminella uppgörelser, mot narkotikaförsäljning och mot dem som involverar unga i kriminalitet. Arbetet med att ta fram en proposition pågår inom Regeringskansliet. Regeringen avser att återkomma med ytterligare åtgärder ägnade att skärpa straff för brott i kriminella nätverk.

En reformerad förverkandelagstiftning

Möjligheten att tjäna pengar är en central drivkraft för många som begår brott. I betänkandet Ny förverkandelagstiftning lämnas förslag till en reformerad förverkandelagstiftning som syftar till att skapa mer effektiva verktyg för att ta brottsvinster från kriminella. Betänkandet innehåller förslag om en ny förverkandeform som i korthet innebär att egendom, t.ex. bilar, kontanter, klockor eller en dyr fastighet, ska kunna tas ifrån en individ som saknar ekonomisk förmåga att på legal väg förvärva sådan egendom. Förverkandeformen fokuserar på möjligheten att förverka påträffad egendom som inte står i rimlig proportion till en persons legitima förvärvskällor. Arbetet med att ta fram en lagrådsremiss pågår inom Regeringskansliet. Regeringen aviserar kommande lagstiftningsförslag som kräver ökade resurser till berörda myndigheter. Regeringen avser att återkomma med ytterligare åtgärder ägnade att skapa mer effektiva verktyg för att ta brottsvinster från kriminella.

Straff för deltagande i en terroristorganisation

Sverige har en omfattande kriminalisering när det gäller terrorism. Baserat på ett förslag från 2020 års grundlagskommitté beslutades i oktober 2021 en proposition med förslag om att det i regeringsformen införs en bestämmelse som ger möjlighet att i lag inskränka föreningsfriheten när det gäller sammanslutningar som ägnar sig åt eller understöder terrorism. Med utgångspunkt i grundlagskommitténs förslag gavs en utredare i uppdrag att lämna förslag som innebär att det införs ett särskilt straffansvar för deltagande i en terroristorganisation. Uppdraget redovisades i april 2022 och förslagen bereds nu i Regeringskansliet. För att möjliggöra ett effektivt arbete i enlighet med den kommande lagstiftningen tillförs Säkerhetspolisen ytterligare medel.

3.8.5 Effektivare verktyg för de brottsbekämpande myndigheterna

Fler och bättre utredningsverktyg för brottsbekämpningen

Möjligheten att använda hemliga tvångsmedel är central i bekämpandet av de kriminella miljöerna. Samhälls- och teknikutvecklingen leder till att de brottsbekämpande myndigheternas verktyg behöver bli bättre i syfte att se till att myndigheterna fortsatt kan behålla och stärka sin förmåga. Flera utredningar har tillsatts på området.

Utredningen om utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel har i ett delbetänkande som överlämnades i april 2022 lämnat flera förslag som innebär utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel för att bekämpa allvarlig brottslighet. Förslagen har remitterats och bereds nu i Regeringskansliet. Utredningen slutredovisades i oktober 2022 och regeringen avser att lämna en proposition under 2023.

Utredningen om preventiva tvångsmedel har i ett delbetänkande som överlämnades i oktober 2022 lämnat förslag som innebär utökade möjligheter att använda preventiva tvångsmedel för att förhindra allvarlig brottslighet som förekommer inom ramen för kriminella nätverk. Förslagen har remitterats och regeringen avser att lämna en proposition under 2023.

Regeringen föreslår med anledning av kommande lagstiftningsförslag om utökade möjligheter att använda hemliga och preventiva tvångsmedel ökade resurser till Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Ekobrottsmyndigheten, Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten, Skatteverket och Sveriges Domstolar för att myndigheterna på ett effektivt sätt ska kunna använda de nya verktygen och bekämpa och förhindra fler brott.

De brottsbekämpande myndigheterna behöver även bättre verktyg vid gränsen, både för att bekämpa gränsöverskridande brottslighet och för att kontrollera rätt till vistelse i landet. En utredning har bl.a. föreslagit att Polismyndigheten ska få förbättrade möjligheter att bedriva kamerabevakning i gränsnära områden och behandla uppgifter som hämtats in genom kamerabevakning i sådana områden. På det sättet underlättas kamerabevakning med automatisk igenkänning av fordonstyper och registrerings- skyltar vid gränsen. Förslagen bereds nu i Regeringskansliet.

En ny lag om granskning av utländska direktinvesteringar

Utländska direktinvesteringar kan utgöra risker både för sådan verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet och för annan verksamhet som är viktig för att säkerställa särskilt viktiga samhällsfunktioner. Enligt Säkerhetspolisen är strategiska uppköp och investeringar i svenska företag ett av de sätt som främmande makt använder sig av för att uppnå strategiska fördelar. Direktinvesteringsutredningen har i ett betänkande som överlämnades i november 2021 föreslagit ett helt nytt system för granskning av utländska direktinvesteringar. Betänkandet har remitterats och bereds nu i Regeringskansliet. För att ett granskningssystem ska kunna komma på plats tillförs den föreslagna granskningsmyndigheten Inspektionen för strategiska produkter och de övriga myndigheter som ska få en särskild roll i granskningssystemet ytterligare medel.

3.9 En stärkt brottsofferfond

3.9.1 Ärendet och dess beredning

Justitiedepartementet beslutade i mars 2022 att remittera promemorian En stärkt brottsofferfond (Ju2022/00971). I promemorian lämnas förslag på lagändringar som syftar till att öka intäkterna till brottsofferfonden. En sammanfattning av promemorian och lagförslagen i promemorian finns i *bilaga 1* och *bilaga 2*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissvaren finns tillgängliga på regeringen.se och i Justitiedepartementet (Ju2022/00971).

I detta lagstiftningsärende behandlar regeringen lagförslagen i promemorian.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 9 juni 2022 att inhämta Lagrådets yttrande över lagförslag som överensstämmer med lagförslagen i denna proposition. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 4*. Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

3.9.2 Allmänt om brottsofferfonden

Bakgrund

Brottsofferfonden inrättades den 1 juli 1994 i syfte att lyfta fram brottsoffren och markera att statsmakterna står på brottsoffrens sida (prop. 1993/94:143 s. 20 och 21). Genom fonden skapades utrymme för ekonomiskt stöd till olika former av brottsofferinriktade verksamheter. Det ansågs angeläget att inrätta fonden inte minst för att förbättra förutsättningarna för ekonomiska bidrag till ideella verksamheter som t.ex. brottsofferjourer och kvinnojourer.

Brottsofferfondens medel ska, enligt de föreskrifter som regeringen bestämmer, användas för verksamhet som gagnar brottsoffer (3 § lagen [1994:419] om brottsofferfond). Fonden får lämna bidrag till forskning, utbildning, information och utvecklingsverksamhet (1 § förordningen [1994:426] om brottsofferfond). Fonden får även lämna bidrag till ideella organisationer i form av verksamhetsstöd. Fondens medel ska användas för att stödja verksamheter och projekt som gagnar brottsoffer i allmänhet. Medlen är inte avsedda att användas för att ge ekonomisk ersättning till enskilda brottsoffer.

Finansieringen av fonden

Vid brottsofferfondens inrättande övervägdes olika former för finansieringen av fonden. Den finansieringsmodell som valdes innebär att fonden huvudsakligen finansieras genom en särskild avgift som tas ut från personer som döms för brott. Det har ansetts finnas en pedagogisk poäng i att just personer som döms för brott får betala för fondens brottsofferfrämjande åtgärder (prop. 1993/94:143 s. 22 och 23). Vid det senaste tillfället då avgiften höjdes uttalade regeringen att det var motiverat att de som begår allvarligare brott får ta ett stort ansvar för stödet till brottsutsatta (prop. 2014/15:1 utg.omr. 4 s. 31).

Den som döms för ett eller flera brott ska, om fängelse ingår i straffskalan för något av brotten, betala en avgift på 800 kronor till brottsofferfonden. Detsamma gäller om någon lagförs för ett sådant brott genom ett strafföreläggande. Avgift ska inte tas ut om påföljdseftergift meddelas (1 § lagen om brottsofferfond). En utdömd fondavgift preskriberas fem år efter att domen fått laga kraft och bortfaller som huvudregel om den dömd avlider (2 § lagen om brottsofferfond och 35 kap. 7 § brottsbalken).

Avgift till brottsofferfonden ska, om det är motiverat med hänsyn till den dömdes möjligheter att få inkomst under verkställigheten utanför anstalt, också betalas av den som avtjänar ett fängelsestraff genom intensivövervakning med elektronisk kontroll (s.k. fotboja). Avgiften uppgår till 80 kronor per dag som verkställigheten ska pågå och som högst till 9 600 kronor för hela verkställighetsperioden (5 § lagen [1994:451] om intensivövervakning med elektronisk kontroll). Avgiften har fastställts utifrån en jämförelse mellan den dömdes inkomstmöjligheter i och utanför anstalt (prop. 1993/94:184 s. 19 och 20).

Fondens intäktsutveckling och tidigare avgiftshöjningar

Ursprungligen bestämdes avgiften enligt lagen om brottsofferfond till 300 kronor. Avgiften har därefter höjts vid två tillfällen: 1999 till 500 kronor och 2015 till 800

kronor. Som framgår av promemorian motiverades den första avgiftshöjningen framför allt av att det fanns ett behov av att öka utrymmet för bidrag till ideella organisationer, bl.a. eftersom kommunernas bidrag till sådana verksamheter hade minskat (prop. 1998/99:100 s. 90 och SOU 1998:40 s. 204). Den senaste avgiftshöjningen genomfördes som en följd av att fondens intäkter, på grund av en utveckling med färre lagföringsbeslut, under några år hade minskat. Samtidigt som fondens storlek minskade kvarstod ett stort behov av finansiering av olika brottsofferfrämjande åtgärder. Under 2014 uppgick fondens intäkter till drygt 30 miljoner kronor. När avgiften höjdes till 800 kronor uppskattades att fondens årliga intäkter därefter skulle uppgå till drygt 49 miljoner kronor (prop. 2014/15:1 utg.omr. 4 s. 32). Intäkterna till fonden har efter avgiftshöjningen ökat varje år och uppgick under åren 2019–2021 till mellan knappt 49 miljoner kronor och knappt 51 miljoner kronor. Under samma tidsperiod har också antalet lagföringsbeslut för brott med fängelse i straffskalan ökat.

Även avgiften enligt lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll har höjts tidigare. Dagsbeloppet var ursprungligen 50 kronor och höjdes 2015 till 80 kronor. När maxbeloppet för hela verkställigheten infördes sattes det till 3 000 kronor. Efter att möjligheten att avtjäna fängelsestraff med fotboja utvidgats från fängelsestraff på maximalt tre månader till fängelsestraff på upp till sex månader höjdes maxbeloppet till 6 000 kronor (prop. 2004/05:34 s. 46). Som en konsekvens av att dagsbeloppet höjdes till 80 kronor höjdes maxbeloppet 2015 till 9 600 kronor. Bakgrunden till avgiftshöjningarna och en mer utförlig beskrivning av fondens intäktsutveckling finns i avsnitt 2 i promemorian.

3.9.3 En stärkt brottsofferfond

Regeringens förslag: Avgiften enligt lagen om brottsofferfond höjs från 800 kronor till 1 000 kronor. Dessutom utvidgas avgiftsskyldigheten till brott för vilka det i straffskalan är föreskrivet svårare straff än penningböter. Avgiften enligt lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll höjs från 80 kronor till 100 kronor per dag som verkställigheten ska pågå och maxbeloppet för hela verkställigheten från 9 600 kronor till 12 000 kronor.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna, t.ex. *Brottsoffermyndigheten*, *Brottsofferjouren Sverige*, *Hovrätten för Västra Sverige*, *Justitiekanslern*, *Kronofogdemyndigheten*, *Linköpings tingsrätt*, *Malmö tingsrätt*, *Nationellt centrum för kvinnofrid (Uppsala universitet)*, *Polismyndigheten*, *Sveriges advokatsamfund*, *Tullverket*, *Unizon*, *Åklagarmyndigheten* och *Ångermanlands tingsrätt*, tillstyrker eller har inga invändningar mot de förslag som lämnas i promemorian. *Svea hovrätt*, *Sveriges Domareförbund* och *Umeå tingsrätt* avstyrker förslaget om att utvidga avgiftsskyldigheten enligt lagen om brottsofferfond, eftersom de anser att den föreslagna utvidgningen innebär en påtaglig risk för att fondavgiften blir en alltför framträdande konsekvens av brottet.

Även *Stockholms universitet (Juridiska fakultetsnämnden)* avstyrker förslaget att utvidga avgiftsskyldigheten enligt lagen om brottsofferfond. Enligt fakultetsnämnden kan frågan om utvidgning av avgiftsskyldigheten inte behandlas på ett vettigt sätt eftersom det varken i promemorian eller tidigare förarbeten finns någon redogörelse för vilka bakomliggande utgångspunkter och premisser som själva idén om avgiftsskyldighet vilar på. Fakultetsnämnden framför även att den föreslagna utvidgningen kan komma att ge upphov till situationer som inte framstår som förutsebara och att det finns en risk för att frågan om avgiftsskyldighet inte blir helt enkel för rättstillämpningen att hantera.

Brottsförebyggande rådet (Brå) framför beträffande förslagen i sak inte några invändningar, men påpekar att avgiftsskyldighetens effekter på skuldsättningen bör utredas. En liknande synpunkt framförs av *Hovrätten för Västra Sverige*. Enligt Brå bör det vidare övervägas om det är rationellt ur ett brottsförebyggande- och samhällsekonomiskt perspektiv att behovet av ökade intäkter till fonden uteslutande ska betalas av dömda lagöverträdare.

Skälen för regeringens förslag

Brottsofferfonden behöver stärkas

Brottsofferfondens resurser ska användas för att främja brottsoffers rättigheter, behov och intressen. En stor del av fondens medel används för att finansiera civilsamhällets betydelsefulla stödinsatser till brottsoffer. Om dessa verksamheter ska kunna utvecklas och hjälpa fler brottsoffer behöver de, som framhålls i promemorian samt av *Brottsofferjouren Sverige* och *Brottsoffermyndigheten*, tillföras ytterligare resurser. Ett sätt att möjliggöra större satsningar på sådana verksamheter och på viktinologisk forskning är att öka brottsofferfondens storlek. Som framgår av promemorian bedrivs ett omfattande arbete mot kriminalitet och för att förbättra situationen för brottsoffer. Det har genomförts straffskärpningar och andra reformer samt ekonomiska satsningar på åtgärder för att skydda och hjälpa brottsoffer. Det finns anledning att även på andra sätt försöka stärka brottsoffers ställning.

I likhet med vad som anförs i promemorian anser regeringen att åtgärder bör vidtas för att stärka brottsofferfonden och förbättra dess förmåga att finansiera brottsofferfrämjande verksamheter och forskning. Det bör därför vidtas åtgärder som ökar intäkterna till fonden. Intäktsökningen behöver vara sådan att den ger utrymme för ökade satsningar på såväl forskning som civilsamhällets brottsofferfrämjande verksamheter. Det måste även säkerställas att den stärkta finansieringsförmågan står sig över tid.

Av förarbetena då brottsofferfonden inrättades framgår att flera olika modeller för finansiering övervägdes (prop. 1993/94:143 s. 20–24). Det diskuterades t.ex. som ett möjligt alternativ att fonden skulle finansieras genom bötesmedel. Regeringen konstaterade dock att om fonden finansierades genom statsbudgeten skulle den pedagogiska poäng som det innebär att en gärningsman får betala en särskild avgift som direkt avsätts för brottsofferfrämjande åtgärder gå förlorad. Den finansieringsmodell som valdes var i stället att personer som döms för brott åläggs att betala en särskild avgift till fonden. Enligt regeringens mening har den valda finansieringsmodellen alltjämt goda skäl för sig. Det finns enligt regeringen därför inte anledning att, som *Brå* efterfrågar, överväga en ny modell för finansieringen av fonden. Fonden bör således även fortsättningsvis huvudsakligen finansieras genom avgifter från personer som döms för brott och personer som avtjänar fängelsestraff med fotboja.

De möjliga alternativen för att öka fondens intäkter är under sådana förhållanden att höja avgifterna eller genomföra förändringar som medför att avgift tas ut i fler fall.

Avgifterna till brottsofferfonden höjs

Som framgår i avsnitt 3.9.2 har avgiften enligt lagen om brottsofferfond höjts vid två tidigare tillfällen. De tidigare avgiftshöjningar har motiverats av att de varit nödvändiga för att säkerställa fortlevnaden av befintliga brottsofferfrämjande verksamheter (prop. 1998/99:100 s. 89–91 och prop. 2014/2015:1 utg.omr. 4 s. 30–31). Situationen är i dag en annan. Syftet med att nu höja avgifterna är att öka intäkterna till brottsofferfonden för att ge fonden möjlighet att finansiera fler och mer omfattande brottsofferfrämjande insatser och forskningsprojekt. Enligt regeringens

mening är det rimligt att de som döms för brott får vara med och betala för samhällets stärkta stödinsatser för brottsoffer.

I förarbetena till lagen om brottsofferfond anges att avgiften till fonden bör sättas lågt för att underlätta frivillig betalning och för att inte inkräkta på betalningen av eventuella skadestånd och böter. Avgiften behöver dock vara så stor att fonden får tillräckligt med medel för att uppfylla sitt syfte: att stärka brottsoffrens ställning (prop. 1993/94:143 s. 22–24). Regeringen instämmer i promemorians bedömning att dessa principer måste beaktas för att avgöra vilket utrymme som finns för att höja avgifterna.

Då fonden inrättades fastställdes avgiften enligt lagen om brottsofferfond till 300 kronor och den är i dag 800 kronor. De tidigare avgiftshöjningarna innebär att utrymmet för att höja avgifterna får anses vara i någon mån begränsat. Avgiften är likväl fortfarande så pass låg att en mindre höjning inte mer än marginellt kan förväntas öka avgiftens påverkan på betalningen av eventuella skadestånd och böter.

Värdet av 800 kronor är till följd av inflationen lägre i dag än vad det var 2015. Redan utifrån detta förhållande finns det skäl att höja avgiften. Det kan inte uteslutas att en avgiftshöjning kan komma att öka skuldsättningen för vissa grupper med begränsad betalningsförmåga, t.ex. ungdomar, och även påverka den generella benägenheten till betalning. Riskerna med en mindre höjning får dock anses vara acceptabla för att tillgodose behovet av att öka intäkterna till brottsofferfonden. Det sagda innebär sammanfattningsvis att höjningen inte bör vara alltför stor men samtidigt måste innebära en betydelsefull intäktsökning. I promemorian föreslås utifrån dessa premisser att avgiften höjs till 1 000 kronor, vilket ingen remissinstans invänder mot. Regeringen instämmer i bedömningen att detta är en avgiftsnivå som framstår som rimlig. Avgiften är även efter höjningen förenlig med de i förarbetena redovisade utgångspunkterna för fastställandet av fondavgiftens storlek och innebär inte att avgiften blir så stor att det behöver införas en jämkningsregel (jfr prop. 1993/94:143 s. 24–25 och prop. 2014/15:1 utg.omr. 4 s. 31).

Även avgiften enligt lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll har höjts tidigare. Utrymmet för att höja denna avgift får dock, som framhålls i promemorian, anses vara större, eftersom den dömdes ekonomiska förhållanden ska beaktas när det beslutas om avgift ska tas ut (5 § lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll). Regeringen ansluter sig till bedömningen i promemorian att en höjning av avgiften till 100 kronor framstår som rimlig. Som en följd av detta bör maxbeloppet för hela verkställigheten höjas till 12 000 kronor.

Inte heller beträffande detta förslag framför remissinstanserna några invändningar. *Kriminalvården*, som tillstyrker förslaget, framför dock att avgiftshöjningen kan medföra en risk för att antalet ansökningar om verkställighet av fängelsestraff utanför anstalt minskar, vilket är problematiskt utifrån Kriminalvårdens redan mycket ansträngda beläggningssituation. Med hänsyn till att avgiftsskyldigheten ska fastställas med beaktande av den enskildes ekonomiska förhållanden bedömer dock Kriminalvården risken som liten. Regeringen instämmer i Kriminalvårdens bedömning och anser inte att denna risk utgör skäl för att inte genomföra avgiftshöjningen.

Avgiftsskyldigheten enligt lagen om brottsofferfond utvidgas

Intäktsökningen till brottsofferfonden behöver vara så stor att fonden får en långsiktig och bestående förmåga att finansiera fler och mer omfattande brottsofferfrämjande insatser. Med hänsyn till att utrymmet för att höja avgifterna är begränsat finns det anledning att utöver avgiftshöjningarna även överväga en utvidgning av avgiftsskyldigheten enligt lagen om brottsofferfond.

När brottsofferfonden inrättades övervägdes olika avgränsningar för i vilka fall avgift ska tas ut (prop. 1993/94:143 s. 23–25). Det framhölls att det var viktigt att den avgränsning som valdes var acceptabel ur rättvisesynpunkt, förutsebar för den enskilde och enkel att tillämpa. Utifrån dessa kriterier ansågs det inte vara lämpligt att knyta avgiften till vilken påföljd som valdes i det enskilda fallet. Det ansågs inte heller vara lämpligt att knyta fondavgiften till brott där det finns, eller typiskt sett finns, en målsägande. I stället valdes en avgränsning som innebär att den som döms för brott med fängelse i straffskalan ska åläggas att betala avgift. Avgift tas ut för varje dom eller strafföreläggande som omfattar minst ett sådant brott.

De vägledande kriterierna som legat till grund för systemets utformning – dvs. att avgränsningen ska vara acceptabel ur rättvisesynpunkt, förutsebar för den enskilde och enkel att tillämpa – gör sig alltjämt gällande och bör även fortsättningsvis vara ledande. Kriterierna måste därför beaktas vid bedömningen av hur avgiftsskyldigheten ska utvidgas. När fonden inrättades uttalade regeringen i förarbetena att det skulle vara alltför långtgående att ta ut avgift för alla brott oberoende av svårhetsgrad (prop. 1993/94:143 s. 24). En förändring som innebär att avgift tas ut oberoende av brottets allvar skulle påtagligt öka intäkterna till fonden. Det hade dock fått till följd att fondavgiften vid mindre allvarliga brott som föranleder låga penningböter blivit en alltför framträdande konsekvens av brottet. I likhet med vad som anges i promemorian bedömer regeringen att en sådan ordning ur rättvisesynpunkt därför framstår som mindre lämplig.

I lagstiftningsförfarandet som föranledde inrättandet av brottsofferfonden föreslog en av remissinstanserna att brott med minst böter i straffskalan skulle föranleda fondavgift (prop. 1993/94:143 s. 24). Förslaget lämnades med motiveringen att det ansågs säkerställa att fonden fick tillräcklig storlek. Vid tidpunkten ansåg regeringen att den lämpligaste avgränsningen för avgiftsskyldigheten var till brott med fängelse i straffskalan. Regeringen uteslöt dock inte att det i framtiden kunde visa sig vara lämpligt att ta ut avgift även för brott med enbart böter i straffskalan, t.ex. av det skäl som remissinstansen hade anfört. Det är detta som promemorian tar fasta på vid bedömningen av vad som är en lämplig utvidgning av avgiftsskyldigheten. I promemorian föreslås därför att avgift ska betalas om svårare straff än penningböter ingår i straffskalan för något av brotten. En sådan utvidgning uppskattas enligt promemorian öka intäkterna till fonden med drygt 4 miljoner kronor årligen.

Stockholms universitet (Juridiska fakultetsnämnden) anser att det föreslagna uttrycket ”svårare straff än penningböter” inte är okomplicerat eftersom en penningbot kan sättas till ett högre belopp än lägsta möjliga dagsbot och att det är det beloppsmässiga värdet som avgör vad som i relation till annat är svårare. Av bl.a. detta skäl menar fakultetsnämnden att det föreslagna uttrycket skulle riskera att ge upphov till situationer som inte framstår som förutsebara och som kan bli besvärliga för rättstillämpningen att hantera. Regeringen delar inte denna bedömning. Även om penningböter kan bestämmas till ett belopp som överstiger det lägsta dagsbotsbeloppet är dagsböter på straffskalenivå alltid att anse som ett svårare straff än penningböter (prop. 1990/91:68 s. 99 och 104–115, prop. 2005/06:122 s. 10, jfr även NJA 2010 s. 555). Förslaget innebär att avgiften ska tas ut om någon döms för brott för vilket straffskalan innehåller svårare straff än penningböter, dvs. dagsböter eller fängelse. Det är enligt regeringen därmed tydligt i vilka fall avgift ska tas ut. Regeringen instämmer, i likhet med *Umeå tingsrätt*, i den bedömning som görs i promemorian att denna avgränsning uppfyller de grundläggande kraven på att vara enkel att tillämpa och förutsebar för den enskilde.

Det som i någon mån kan anses tala mot den föreslagna utvidgningen är risken för att fondavgiften i vissa fall blir en alltför framträdande konsekvens av brottet. Med

hänsyn till att avgiften är knuten till brottets straffskala finns dock en sådan risk också enligt den nuvarande regleringen. Straffmätningen i det enskilda fallet har ingen betydelse för avgiftsskyldigheten, utan avgift tas även i dag ut för brott för vilka normalpåföljden är dagsböter och i vissa fall penningböter (jfr Åklagarmyndighetens rättsliga vägledning Normalstraff för vissa bötesbrott RåV 2021:21). Enligt *Svea hovrätt*, *Sveriges Domareförbund* och *Umeå tingsrätt* innebär den föreslagna utvidgningen i kombination med avgiftshöjningen att det uppstår en påtagligt ökad risk för situationer där avgiften blir en alltför framträdande konsekvens av brottet, vilket inte bedöms vara acceptabelt ur rättvisesynpunkt. I likhet med vad som anförs i promemorian anser regeringen att det som är mest angeläget ur rättvisesynpunkt är att fondavgift inte tas ut för brott som föranleder bötesbelopp som understiger avgiften. Om avgiftsskyldigheten utvidgas till brott som har svårare straff än penningböter i straffskalan kan det i och för sig inte uteslutas att fondavgift kommer att tas ut i något sådant fall, men det kan dock förväntas förekomma endast i undantagsfall. Mot bakgrund av det angelägna behovet av att stärka brottsofferfonden finner regeringen sammantaget att den i promemorian föreslagna utvidgningen är godtagbar ur rättvisesynpunkt.

Behovet av en utvärdering

Brottsofferjouren Sverige framför i sitt remissvar att lokala brottsofferstödande verksamheter ofta ger uttryck för att det i dag inte finns tillräckligt med finansiering för att säkerställa deras behov och att genomföra långsiktiga satsningar samt att det finns utvecklingspotential inom brottsofferstödande verksamhet som inte kan genomföras på grund av brottsofferfondens begränsade resurser. Syftet med de åtgärder som regeringen nu föreslår är att påtagligt förbättra fondens finansieringsförmåga. Det finns även anledning att undersöka om det kan finnas sätt att effektivisera och förbättra användningen av fondens medel. Någon sådan översyn av fonden har aldrig genomförts, även om det tidigare efterfrågats (SOU 2004:61). Enligt regeringen finns det därför skäl att framöver genomföra en översyn av reglerna, innan ytterligare avgiftshöjningar görs, för hur fondens medel används i syfte att förbättra och effektivisera användningen av fondens medel.

En fråga som skulle kunna behandlas inom ramen för en sådan översyn är om brottsofferfonden i framtiden eventuellt bör ges möjlighet att besluta om mer långsiktiga bidrag, t.ex. utbetalningar över flera år när det är praktiskt möjligt. Fonden får i nuläget endast dela ut medel som är tillgängliga och det är alltså inte möjligt för fonden att besluta om utdelning av medel som förväntas inkomma i framtiden. Denna begränsning kan utgöra ett hinder mot långsiktiga satsningar.

Vid översynen finns det även skäl att utvärdera om det kan finnas anledning att ändra ändamålen för vilka fondens medel får användas. Det finns vidare skäl att analysera effektiviteten i hur fondens medel fördelas och används, särskilt mot bakgrund av att samhällets stöd till brottsutsatta i dag är uppdelat på flera olika aktörer. Så som påpekats av Trygghetsberedningen medför det uppdelade ansvaret att området blir svårnavigerat både för dem som utsatts för brott och för dem som arbetar med dessa frågor (SOU 2021:85 s. 215).

3.9.4 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2023. Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla för brott som har begåtts före ikraftträdandet.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna uttalar sig särskilt om förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Det föreslås därför att de ska träda i kraft den 1 januari 2023.

För att skapa förutsebarhet och undvika tillämpningsproblem samt med beaktande av legalitetsprincipen ska äldre bestämmelser tillämpas då någon döms endast för brott som begåtts före ikraftträdandet. När någon blir lagförd för flera brott som kan föranleda avgift och som begåtts såväl före som efter ikraftträdandet ska de nya bestämmelserna tillämpas.

3.9.5 Konsekvenser av förslagen

Regeringens bedömning: Förslagen förväntas leda till en betydande intäktsökning för brottsofferfonden. De kostnader som kan uppkomma med anledning av förslagen kan hanteras inom myndigheternas befintliga ramar. Förslagen förväntas inte ge upphov till annat än en mindre påverkan på betalningsförmåga och skuldsättning bland dem som får betala avgift. Förslagen bedöms ha positiv effekt på jämställdheten mellan kvinnor och män samt även förbättra möjligheterna att ta tillvara barns rättigheter.

Promemorians bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens. Promemorian bedömer att förslagen inte medför några kostnader för staten.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna uttalar sig inte särskilt om konsekvensbedömningarna.

Kronofogdemyndigheten framför att förslagen kommer att medföra ökade kostnader för myndigheten på mellan ca 2,3 och 2,5 miljoner kronor.

Brottsförebyggande rådet (Brå) och *Hovrätten för Västra Sverige* efterfrågar en mer utförlig analys av vilka konsekvenser, t.ex. vad gäller skuldsättning, som förslagen i promemorian kan ge upphov till i förening med andra åtgärder som förväntas leda till fler lagföringar.

Skälen för regeringens bedömning: I promemorian görs bedömningen att de föreslagna förändringarna inte kan förväntas medföra några ökade kostnader för staten. *Kronofogdemyndigheten* framför att förslagen, med hänsyn till utvidgningen av avgiftsskyldigheten samt en minskad betalningsförmåga, betalningsvilja och betalningsfrekvens, kan förväntas leda till ett ökat inflöde av ärenden till myndigheten och ökade kostnader på mellan ca 2,3 och 2,5 miljoner kronor. Som framgår av promemorian kan en viss påverkan på betalningsförmågan eller betalningsviljan bland dem som åläggs att betala avgift inte uteslutas. En minskad betalningsfrekvens bedömdes inte kunna uteslutas heller vid den senaste avgiftshöjningen. Som framgår av promemorian har det dock visat sig att avgiftshöjningen inte inneburit någon nämnvärd minskning av betalningsfrekvensen.

Som *Kronofogdemyndigheten* påpekar kan utvidgningen av avgiftsskyldigheten ge upphov till en viss ökning av inflödet av ärenden till myndigheten. Utifrån den lagföringsstatistik som redovisas i promemorian står det dock klart att lagföringar med dagsbrottsbrott som allvarligaste brott, s.k. huvudbrott, utgör en mindre andel av samtliga lagföringar. Enligt regeringens bedömning kan ärendetillskottet därför inte förväntas bli så stort att *Kronofogdemyndigheten* av detta skäl behöver tillföras ytterligare medel. Sammantaget bedömer regeringen att förslagen inte kan förväntas ge upphov till en större ärendeökning till *Kronofogdemyndigheten* än vad som är möjligt att hantera inom myndighetens befintliga budgetram.

Brå och *Hovrätten för Västra Sverige* efterfrågar en mer utförlig analys av vilka konsekvenser förslagen i promemorian kan komma att få i kombination med andra

åtgärder som ökar antalet lagföringar. Avgiften enligt lagen om brottsofferfond tas ut vid varje enskild lagföring och antalet lagföringar har därför stor betydelse för hur många avgifter som tas ut.

Med hänsyn till att höjningen är begränsad till 200 kronor bör risken för en minskad betalningsfrekvens bland dem som i dag har förmåga att betala avgiften inte överdrivas. Den som tidigare har kunnat betala 800 kronor får i de flesta fallen även antas ha förmåga att betala 1 000 kronor. För dem som under alla förhållanden saknar förmåga att betala avgiften innebär en höjd avgift en ökad skuldsättning. Eftersom avgiftshöjningen är relativt liten får dess påverkan på skuldsättningen dock förväntas vara ringa.

Även ett ökat antal lagföringar skulle för sådana personer innebära en ökad skuldsättning. Det är därför rimligt att anta att om antalet lagföringsbeslut ökar kan det komma att påverka skuldsättningen i allmänhet. Det har under de senaste åren genomförts stora ekonomiska satsningar på rättsväsendet, i synnerhet på Polismyndigheten. Det har även genomförts förändringar i lagstiftning och arbetssätt, t.ex. försöksverksamheten med snabbare lagföring, som kan antas generera ett ökat antal lagföringar. Av uppgifter i promemorian framgår att myndigheterna inom rättsväsendet prognostiserar att antalet inkomna och avgjorda brottmål hos domstolarna kommer att öka under de närmaste åren. Det anges dock att prognoserna är förknippade med stor osäkerhet. Dessutom är det inte möjligt att med säkerhet förutse vilka som blir föremål för det eventuellt ökade antalet lagföringar. Mot denna bakgrund anser regeringen att det inte är möjligt, eller nödvändigt, att i detta sammanhang genomföra en djupare analys av hur ett eventuellt ökat antal lagföringar i kombination med de nu föreslagna lagändringarna kan komma att påverka skuldsättningen.

Syftet med förslagen är att öka intäkterna till brottsofferfonden. Fondens intäkter är utöver avgiftsnivån och avgränsningen av vilka brott som ska föranleda avgift även beroende av flera andra faktorer, exempelvis antalet lagföringar och betalningsfrekvens. I promemorian görs beräkningar och uppskattningar av hur stor intäktsökning förslagen kan förväntas generera utifrån antaganden bl.a. om ett oförändrat antal lagföringar och en oförändrad betalningsfrekvens. Höjningen av avgiften enligt lagen om brottsofferfond uppskattas öka fondens intäkter med ca 12,0 miljoner kronor per år. Vidare bedöms intäkterna till fonden öka med ytterligare ungefär 4,3 miljoner kronor per år genom att avgift tas ut för brott med svårare straff än penningböter i straffskalan. Slutligen uppskattas höjningen av avgiften för den som avtjänar fängelsestraff med fotboja öka intäkterna till fonden med knappt 700 000 kronor per år. Regeringen finner inte skäl att omvärdera de uppskattningar som har gjorts i promemorian. Sammantaget kan de föreslagna förändringarna därför antas ge upphov till en intäktsökning på ca 17 miljoner kronor årligen. Regeringen vill dock understryka att denna uppskattning är osäker och att intäktsökningen i realiteten kan visa sig bli högre eller lägre än förväntat.

Även om reformen är könsneutral bedöms förslagen främja jämställdheten mellan kvinnor och män med hänsyn till att fondens medel bl.a. tilldelas kvinnojourer och andra organisationer som arbetar med att hjälpa brottsutsatta kvinnor. Dessutom innebär förhållandet att män lagförs för fler brott än kvinnor att män i större utsträckning än kvinnor kommer att betala de ökade intäkterna till brottsofferfonden.

Förslagen bedöms vidare förbättra möjligheterna att tillvarata barns rättigheter eftersom fonden lämnar bidrag till organisationer som arbetar med att hjälpa brottsutsatta barn. Förslagen bedöms inte ha några konsekvenser för den kommunala självstyrelsen eller för sysselsättningen eller offentlig service i olika delar av landet. De bedöms inte heller ha betydelse för små företags arbetsförutsättningar,

konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företag. Slutligen bedöms förslagen inte ha någon särskild betydelse för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

3.9.6 Författningskommentar

Förslag till lag om ändring i lagen (1994:419) om brottsofferfond

1 § Den som döms för ett eller flera brott ska, om *svårare straff än penningböter* ingår i straffskalan för något av brotten, i domen åläggas att betala en avgift på 1 000 kronor. Detsamma gäller när fråga om ansvar för brott tas upp av åklagare genom strafföreläggande.

Avgift ska inte tas ut om påföljdseftergift meddelas.

I paragrafen regleras avgiftens storlek och i vilka fall avgift ska tas ut. Övervägandena finns i avsnitt 3.9.3.

Första stycket ändras på det sättet att avgiften höjs från 800 till 1 000 kronor. Dessutom utvidgas avgiftsskyldigheten till att omfatta brott med svårare straff än penningböter i straffskalan. Ändringen innebär alltså att avgift ska tas ut då någon döms för brott som kan föranleda dagsböter eller fängelse (prop. 1990/91:68 s. 99 och 104–115, prop. 2005/06:122 s. 10, jfr även NJA 2010 s. 555).

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för brott som har begåtts före ikraftträdandet.

Enligt *punkt 1* träder lagen i kraft den 1 januari 2023.

Av övergångsbestämmelsen i *punkt 2* framgår att äldre bestämmelser ska tillämpas i fråga om brott som har begåtts före ikraftträdandet. När någon blir lagförd för flera brott som kan föranleda avgift och som har begåtts såväl före som efter ikraftträdandet ska den nya lydelsen av bestämmelsen tillämpas. Övervägandena finns i avsnitt 3.9.4.

Förslag till lag om ändring i lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll

5 § Den dömd ska betala en avgift, om det är motiverat med hänsyn till hans eller hennes möjligheter att få inkomst under verkställigheten utanför anstalt.

Avgiften uppgår till 100 kronor per dag som verkställigheten ska pågå, dock högst 12 000 kronor för hela verkställighetsperioden. Avgiften ska betalas i förskott och tillföras brottsofferfonden.

I paragrafen regleras avgiftsskyldigheten för den som avtjänar ett fängelsestraff med fotboja. Övervägandena finns i avsnitt 3.9.3.

Andra stycket ändras på det sättet att avgiften höjs från 80 till 100 kronor per dag som verkställigheten ska pågå och att det högsta beloppet för hela verkställighetsperioden höjs från 9 600 till 12 000 kronor.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för brott som har begåtts före ikraftträdandet.

Enligt *punkt 1* träder lagen i kraft den 1 januari 2023.

Av övergångsbestämmelsen i *punkt 2* framgår att äldre bestämmelser ska tillämpas i fråga om brott som har begåtts före ikraftträdandet. Om domen avser brott som har

begåtts såväl före som efter ikraftträdandet ska den nya lydelsen av bestämmelsen tillämpas. Övervägandena finns i avsnitt 3.9.4.

3.10 Budgetförslag

3.10.1 1:1 Polismyndigheten

Tabell 3.6 Anslagsutveckling 1:1 Polismyndigheten

Tusental kronor

2021	Utfall	30 978 314	Anslagssparande	57 609
2022	Anslag	33 837 967 ¹	Utgiftsprognos	33 369 065
2023	Förslag	37 043 384		
2024	Beräknat	40 419 890 ²		
2025	Beräknat	41 150 324 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 39 528 483 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 39 490 385 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter avseende Polismyndighetens verksamhet. Anslaget får också användas för bidrag till organisationer som hjälper personer att lämna ett liv i kriminalitet (avhopparverksamhet).

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.7 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:1 Polismyndigheten

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	33 835 967	33 835 967	33 835 967
Pris- och löneomräkning ²	374 460	1 145 938	1 812 461
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	2 832 957	5 437 985	5 501 897
<i>varav BP23³</i>	<i>937 700</i>	<i>1 405 800</i>	<i>1 366 100</i>
– Ny struktur civilt försvar - sektorsansvariga myndigheter	7 500	7 500	7 500
– Förbättrad it-försörjning	-1 300	-1 200	-900
– 10 000 fler polisanställda	330 000	976 000	976 000
– Verksamhetsskydd	150 000	150 000	150 000
– EU-ordförandeskapet	400 000		
– Ny lag om ordningsvakter	45 000	110 000	70 000
– Ny förverkandelagstiftning	28 000	55 000	55 000
– Utökade hemliga och preventiva tvångsmedel		130 000	130 000
– Organiserad brottslighet	-1 500	-1 500	-1 500
– Förstärkning FRA	-20 000	-20 000	-20 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	37 043 384	40 419 890	41 150 324

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen har beslutat om en ny struktur för samhällets krisberedskap och civilt försvar. Den nya strukturen medför ytterligare uppgifter för Polismyndigheten. Anslaget ökas därför med 7 500 000 kronor fr.o.m. 2023. Finansiering sker genom att anslaget 2:4 *Krisberedskap* inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap minskas med motsvarande belopp.

För att bidra till finansieringen av en förbättrad it-försörjning vid Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden minskas anslaget med 1 300 000 kronor för 2023. För 2024 beräknas anslaget minska med 1 200 000 kronor och fr.o.m. 2025 beräknas anslaget minska med 900 000 kronor. Anslaget 1:15 *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* ökas med motsvarande belopp.

För tillkommande kostnader i Polismyndighetens tillväxt ökas anslaget med 330 000 000 kronor för 2023. Fr.o.m. 2024 beräknas anslaget öka med 976 000 000 kronor.

För kostnader med anledning av säkerhetsåtgärder vid de möten som anordnas i Sverige kopplat till det svenska ordförandeskapet i Europeiska unionen ökas anslaget med 400 000 000 kronor för 2023.

För att stärka verksamhetsskyddet vid myndigheten ökas anslaget med 150 000 000 kronor för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget öka med motsvarande belopp.

För kostnader med anledning av kommande förslag om nytt regelverk för ordningsvakter ökas anslaget med 45 000 000 kronor för 2023. För 2024 beräknas anslaget öka med 110 000 000 kronor och fr.o.m. 2025 beräknas anslaget öka med 70 000 000 kronor.

För kostnader med anledning av kommande förslag om att förbättra möjligheterna att komma åt brottsvinster, utifrån 2020 års förverkandeutredning, ökas anslaget med 28 000 000 kronor för 2023. Fr.o.m. 2024 beräknas anslaget öka med 55 000 000 kronor.

För kostnader med anledning av kommande förslag om utökade möjligheter att använda hemliga och preventiva tvångsmedel ökas anslaget med 130 000 000 kronor fr.o.m. 2024.

Anslaget minskas med 1 500 000 kronor fr.o.m. 2023 för att bidra till finansieringen av utveckling, implementering och förvaltning av ett nationellt tillståndsregister för explosiva varor vid Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Anslaget 2:6 *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap ökas med motsvarande belopp.

Anslaget minskas med 20 000 000 kronor fr.o.m. 2023 för att ytterligare stärka Försvarets radioanstalts stöd till Polismyndigheten i arbetet med att bekämpa grov gränsöverskridande brottslighet. Anslaget 1:8 *Försvarets radioanstalt* inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap ökas med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att 37 043 384 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Polismyndigheten* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 40 419 890 000 kronor respektive 41 150 324 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 3.8 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Polismyndigheten**

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2021	Resultat 2022	Verksamhetens intäkter 2023	Kostnader som ska täckas 2023	Resultat 2023	Ack. resultat utgående 2023
Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna inte disponeras av myndigheten						
<i>Offentligrättslig verksamhet</i>						
Bevakning av Riksbankens penningtransporter	-	-	500	-	-	-
Tillståndsgivning	-	-	98 000	-	-	-
Summa offentligrättslig verksamhet	-	-	98 500	-	-	-
Avgiftsbelagda verksamheter där intäkterna disponeras av myndigheten och bidrar till att finansiera verksamheten						
<i>Offentligrättslig verksamhet</i>						
Nationella ID-kort	-	-	200 000	-	-	-
Stämningmannadelgivning	-	-	36 000	-	-	-
Summa offentligrättslig verksamhet	-	-	236 000	-	-	-
Avgiftsbelagda verksamheter där intäkterna disponeras av myndigheten och finansierar en bestämd del av verksamheten						
<i>Offentligrättslig verksamhet</i>						
Passhantering	-524 576	50 000	1 029 000	1 029 000	0	-474 576
Summa offentligrättslig verksamhet	-524 576	50 000	1 029 000	1 029 000	0	-474 576
<i>Uppdragsverksamhet</i>						
Forensisk undersökning	-767	1 100	4 800	4 000	800	1 133
Tjänsteexport	0	0	12 400	12 400	0	0
Utbildning av ordningsvakter	-155 678	-4 500	25 800	28 000	-2 200	-162 378
Kontroll av väktarhundar	-1 081	0	400	400	0	-1 081
Summa uppdragsverksamhet	-157 526	-3 400	43 400	44 800	-1 400	-162 326

Källa: Polismyndigheten.

Den 1 januari 2020 ändrades det ekonomiska målet för stämningmannadelgivning från full kostnadstäckning till att avgiften ska bidra till att täcka verksamhetens kostnader. Underskottet i denna verksamhet kommer över tid att täckas med anslagsmedel. Under 2021 har ca 63 600 000 kronor av underskottet täcks av medel från anslaget 1:1 *Polismyndigheten*. Kvarstående underskott uppgår till ca 509 000 000 kronor.

Pandemin ledde till en stor minskning i efterfrågan på pass, men under 2022 har efterfrågan ökat kraftigt. För året prognostiseras därför ett positivt ekonomiskt resultat. För att bidra till att minska trycket i passverksamheten ändrades det ekonomiska målet för nationellt identitetskort fr.o.m. den 10 maj 2022, från full kostnadstäckning till att avgiften ska bidra till att täcka verksamhetens kostnader. En förutsättning för sänkt ansökningsavgift avseende nationellt identitetskort är att sökanden inte ansöker om pass vid samma ansökningstillfälle.

På samma sätt som närmast föregående år är det beräknade underskottet i utbildning av ordningsvakter under innevarande år huvudsakligen en effekt av pandemin. Polismyndigheten beräknar även kostnader kopplat till lämplighetsprövning av

ordningsvakter mot denna verksamhet, vilket beräknas medföra underskott även för 2023.

3.10.2 1:2 Säkerhetspolisen

Tabell 3.9 Anslagsutveckling 1:2 Säkerhetspolisen

Tusental kronor

2021	Utfall	1 731 019	Anslagssparande	59 269
2022	Anslag	1 898 382 ¹	Utgiftsprognos	1 901 526
2023	Förslag	2 060 983		
2024	Beräknat	2 252 201 ²		
2025	Beräknat	2 360 061 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 2 202 545 tkr i 2023 års prishnivå.

³ Motsvarar 2 264 925 tkr i 2023 års prishnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Säkerhetspolisens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.10 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:2 Säkerhetspolisen

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	1 878 382	1 878 382	1 878 382
Pris- och löneomräkning ²	17 569	60 313	97 207
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	165 032	313 506	384 472
<i>varav BP23³</i>	<i>165 500</i>	<i>306 000</i>	<i>366 000</i>
– Ny lag om utländska direktinvesteringar	5 000	10 000	10 000
– Stärkt operativ förmåga	135 000	260 000	310 000
– Säkerhetshöjande åtgärder	15 000	15 000	15 000
– Straff för deltagande i en terroristorganisation	10 000	20 000	30 000
– Ny förverkandelagstiftning	500	1 000	1 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 060 983	2 252 201	2 360 061

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att hantera ökade kostnader kopplade till kommande lagstiftning om utländska direktinvesteringar ökas anslaget med 5 000 000 kronor för 2023. Från och med 2024 beräknas anslaget öka med 10 000 000 kronor.

För att stärka den operativa förmågan och möta en ökande hotbild mot Sverige ökas anslaget med 135 000 000 kronor för 2023. För 2024 beräknas anslaget öka med 260 000 000 kronor och fr.o.m. 2025 beräknas anslaget öka med 310 000 000 kronor.

För att vidta säkerhetshöjande åtgärder kring objekt kopplade till den centrala statsledningen ökas anslaget med 15 000 000 kronor fr.o.m. 2023.

För att hantera ökade kostnader kopplade till kommande lagstiftning om straff för deltagande i en terroristorganisation ökas anslaget med 10 000 000 kronor för 2023. För 2024 beräknas anslaget öka med 20 000 000 kronor och fr.o.m. 2025 beräknas anslaget öka med 30 000 000 kronor.

För kostnader med anledning av kommande förslag om att förbättra möjligheterna att komma åt brottsvinster, utifrån 2020 års förverkandeutredning, ökas anslaget med 500 000 kronor för 2023. Från och med 2024 beräknas anslaget öka med 1 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 2 060 983 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Säkerhetspolisen* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 2 252 201 000 kronor respektive 2 360 061 000 kronor.

3.10.3 1:3 Åklagarmyndigheten

Tabell 3.11 Anslagsutveckling 1:3 Åklagarmyndigheten

Tusental kronor

2021	Utfall	1 830 995	Anslagssparande	16 594
2022	Anslag	2 073 249 ¹	Utgiftsprognos	2 089 542
2023	Förslag	2 302 661		
2024	Beräknat	2 561 638 ²		
2025	Beräknat	2 677 770 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 2 514 834 tkr i 2023 års prishivå.

³ Motsvarar 2 585 611 tkr i 2023 års prishivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Åklagarmyndighetens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.12 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:3 Åklagarmyndigheten

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	2 022 249	2 022 249	2 022 249
Pris- och löneomräkning ²	21 045	59 073	93 874
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	259 367	480 316	561 647
<i>varav BP23³</i>	<i>168 200</i>	<i>281 300</i>	<i>354 600</i>
– Ny struktur civilt försvar - nya beredskapsmyndigheter	3 500	3 500	3 500
– Förbättrad it-försörjning	-1 300	-1 200	-900
– Förstärkt rättsväsende	160 000	242 000	315 000
– Ny förverkandelagstiftning	6 000	7 000	7 000
– Utökade hemliga och preventiva tvångsmedel		30 000	30 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 302 661	2 561 638	2 677 770

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen har beslutat om en ny struktur för samhällets krisberedskap och civilt försvar. Den nya strukturen medför ytterligare uppgifter för Åklagarmyndigheten. Anslaget ökas därför med 3 500 000 kronor fr.o.m. 2023. Finansiering sker genom att anslaget 2:4 *Krisberedskap* inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap minskas med motsvarande belopp.

För att bidra till finansieringen av en förbättrad it-försörjning vid Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden minskas anslaget med 1 300 000 kronor för 2023. För 2024 beräknas anslaget minska med 1 200 000 kronor och fr.o.m. 2025 beräknas anslaget minska med 900 000 kronor. Anslaget 1:15 *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* ökas med motsvarande belopp.

För att Åklagarmyndigheten ska kunna möta omfattningen av grova och svårutredda brott som är särskilt resurskrävande samt omhändertar straffskärpningar ökas anslaget med 160 000 000 kronor 2023. För 2024 beräknas anslaget öka med 242 000 000 kronor och fr.o.m. 2025 med 315 000 000 kronor.

För kostnader med anledning av kommande förslag om att förbättra möjligheterna att komma åt brottsvinster, utifrån 2020 års förverkandeutredning, ökas anslaget med 6 000 000 kronor 2023. Från och med 2024 beräknas anslaget öka med 7 000 000 kronor.

För kostnader med anledning av kommande lagstiftningsförslag om utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel beräknas anslaget öka med 30 000 000 kronor fr.o.m. 2024.

Regeringen föreslår att 2 302 661 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Åklagarmyndigheten* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 2 561 638 000 kronor respektive 2 677 770 000 kronor.

3.10.4 1:4 Ekobrottsmyndigheten

Tabell 3.13 Anslagsutveckling 1:4 Ekobrottsmyndigheten

Tusental kronor

2021	Utfall	779 122	Anslagssparande	6 978
2022	Anslag	855 674 ¹	Utgiftsprognos	835 436
2023	Förslag	952 757		
2024	Beräknat	1 069 263 ²		
2025	Beräknat	1 098 460 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 032 414 tkr i 2023 års prishnivå.

³ Motsvarar 1 032 413 tkr i 2023 års prishnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Ekobrottsmyndighetens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.14 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:4 Ekobrottsmyndigheten

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	855 674	855 674	855 674
Pris- och löneomräkning ²	11 083	42 019	66 532
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer <i>varav BP23³</i>	86 000	171 570	176 254
– Förstärkt rättsväsende	44 000	81 500	81 500
– Ny förverkandelagstiftning	5 000	5 000	5 000
– Utökade hemliga och preventiva tvångsmedel		20 000	20 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	952 757	1 069 263	1 098 460

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att Ekobrottsmyndigheten ska få förstärkt möjlighet att bekämpa de grova och svårutredda brotten som är särskilt resurskrävande att utreda samt för att myndigheten ska kunna stärka sitt brottsförebyggande arbete ökas anslaget med 44 000 000 kronor 2023. Från och med 2024 beräknas anslaget öka med 81 500 000 kronor.

För kostnader med anledning av kommande förslag om att förbättra möjligheterna att komma åt brottsvinster, utifrån 2020 års förverkandeutredning, ökas anslaget med 5 000 000 kronor fr.o.m. 2023.

För kommande förslag med anledning av utredningen om utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel beräknas anslaget öka med 20 000 000 kronor fr.o.m. 2024.

Regeringen föreslår att 952 757 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Ekobrottsmyndigheten* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 1 069 263 000 kronor respektive 1 098 460 000 kronor.

3.10.5 1:5 Sveriges Domstolar

Tabell 3.15 Anslagsutveckling 1:5 Sveriges Domstolar

Tusental kronor

2021	Utfall	6 462 996	Anslagssparande	196 033
2022	Anslag	6 683 674 ¹	Utgiftsprognos	6 698 918
2023	Förslag	7 051 168		
2024	Beräknat	7 442 254 ²		
2025	Beräknat	7 671 127 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 7 280 831 tkr i 2023 års prishnivå.

³ Motsvarar 7 365 856 tkr i 2023 års prishnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter avseende de allmänna domstolarnas, de allmänna förvaltningsdomstolarnas, hyres- och arrendenämndernas, Rättshjälpsmyndighetens, Rättshjälpsnämndens, Notarienämndens samt Domstolsverkets verksamhet. Vidare får anslaget användas för utgifter avseende den regionala avdelningen vid den enhetliga patentdomstolen.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.16 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:5 Sveriges Domstolar

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	6 682 674	6 682 674	6 682 674
Pris- och löneomräkning ²	73 913	223 713	353 933
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	294 581	535 867	634 520
varav BP23 ³	35 900	79 900	170 200
– Skyddat boende för våldsutsatta barn och vuxna	13 500	29 500	29 500
– Ny struktur civilt försvar - nya beredskapsmyndigheter	3 500	3 500	3 500
– Förstärkning	-1 500	-1 500	-1 500
– Förbättrad it-försörjning	-600	-600	-300
– Förstärkt rättsväsende			90 000
– Ny förverkandelagstiftning	19 000	37 000	37 000
– Utökade hemliga och preventiva tvångsmedel		10 000	10 000
– Överklagandeinstans för beslut inom Professionsprogrammet	2 000	2 000	2 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	7 051 168	7 442 254	7 671 127

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

I enlighet med vad regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2022 bereds lagförslag om skyddat boende och stärkta rättigheter för barn som följer med en våldsutsatt vårdnadshavare i sådant boende (utg.omr. 9 avsnitt 6.6.7). För att genomföra reformen ökas anslaget med 13 500 000 kronor för 2023. Från och med

2024 beräknas anslaget öka med 29 500 000 kronor. 2024. Anslaget 4:7 *Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.* inom utgiftsområde 9 minskas med motsvarande belopp.

Regeringen har beslutat om en ny struktur för samhällets krisberedskap och civilt försvar. Den nya strukturen medför ytterligare uppgifter för Domstolsverket. Anslaget ökas därför med 3 500 000 kronor fr.o.m. 2023. Finansiering sker genom att anslaget 2:4 *Krisberedskap* inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap minskas med motsvarande belopp.

För att finansiera en förstärkning av Domarnämnden minskas anslaget med 1 500 000 kronor fr.o.m. 2023. Anslaget 1:16 *Domarnämnden* ökas med motsvarande belopp.

För att bidra till finansieringen av en förbättrad it-försörjning vid Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden minskas anslaget med 600 000 kronor för 2023. För 2024 beräknas anslaget minska med 600 000 kronor och fr.o.m. 2025 beräknas anslaget minska med 300 000 kronor. Anslaget 1:15 *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* ökas med motsvarande belopp.

För att möta ett ökat målinflöde med bibehållen rättssäkerhet och upprätthålla allmänhetens förtroende för domstolarna beräknas anslaget öka med 90 000 000 kronor fr.o.m. 2025.

För kostnader med anledning av kommande förslag om att förbättra möjligheterna att komma åt brottsvinster, utifrån 2020 års förverkandeutredning, ökas anslaget med 19 000 000 kronor för 2023. Fr.o.m. 2024 beräknas anslaget öka med 37 000 000 kronor.

För kostnader med anledning av kommande lagstiftningsförslag om utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel beräknas anslaget öka med 10 000 000 kronor fr.o.m. 2024.

Med anledning av förslag om ny överklagandeinstans för beslut inom Professionsprogrammet föreslås anslaget ökas med 2 000 000 kronor fr.o.m. 2023. Anslaget 1:1 *Statens skolverk* inom utgiftsområde 16 föreslås minskas med motsvarande belopp (se utg.omr. 16 avsnitt 3.7.1).

Regeringen föreslår att 7 051 168 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Sveriges Domstolar* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 7 442 254 000 kronor respektive 7 671 127 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.17 Offentligrättslig verksamhet vid Sveriges Domstolar

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2021	Resultat 2022	Verksamhetens intäkter 2023	Kostnader som ska täckas 2023	Resultat 2023	Ack. resultat utgående 2023
Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna inte disponeras av myndigheten						
<i>Offentligrättslig verksamhet</i>						
Ansökningsavgifter m.m.			162 000	-	-	-
Summa offentligrättslig verksamhet			162 000	-	-	-
Avgiftsbelagda verksamheter där intäkterna disponeras av myndigheten och bidrar till att finansiera verksamheten						
<i>Offentligrättslig verksamhet</i>						
Uthyrning av lokaler m.m.			24 000	-	-	-
Summa offentligrättslig verksamhet			24 000	-	-	-

Källa: Domstolsverket.

Under 2022 beräknas avgifterna för Sveriges Domstolar medföra intäkter mot inkomstitel på statsbudgeten motsvarande 162 000 000 kronor, varav 129 000 000 kronor utgör ansökningsavgifter. Därutöver inkommer intäkter till inkomstitel från kungörandeavgifter, efterbevaknings- och tillsynsavgifter samt återbetalning av medel för rättshjälpskostnader m.m. Intäkter som disponeras härrör i huvudsak från uthyrning av lokaler och kopior av domar.

3.10.6 1:6 Kriminalvården

Tabell 3.18 Anslagsutveckling 1:6 Kriminalvården

Tusental kronor

2021	Utfall	10 612 162	Anslagssparande	-111 623
2022	Anslag	12 363 399 ¹	Utgiftsprognos	11 765 692
2023	Förslag	13 383 310		
2024	Beräknat	14 549 410 ²		
2025	Beräknat	17 696 785 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 14 156 441 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 16 846 123 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Kriminalvårdens förvaltningsutgifter. Vidare får anslaget användas för utgifter för:

- övervakningsnämnderna,
- övervakare, biträdande övervakare, förtroendemän och
- statsbidrag till organisationer inom kriminalvårdens område.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.19 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:6 Kriminalvården

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	12 362 399	12 362 399	12 362 399
Pris- och löneomräkning ²	150 644	497 994	782 503
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	870 267	1 689 017	4 551 883
<i>varav BP23³</i>	<i>3 500</i>	<i>3 500</i>	<i>2 361 000</i>
– <i>Ny struktur civilt försvar - nya beredskapsmyndigheter</i>	<i>3 500</i>	<i>3 500</i>	<i>3 500</i>
– <i>Skärpta regler om villkorlig frigivning och vistelseförbud</i>			<i>1 200 000</i>
– <i>Fortsatt kapacitetsförstärkning</i>			<i>1 100 000</i>
– <i>Skärpta straff för brott i kriminella nätverk</i>			<i>57 500</i>
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	13 383 310	14 549 410	17 696 785

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen har beslutat om en ny struktur för samhällets krisberedskap och civilt försvar. Den nya strukturen medför ytterligare uppgifter för Kriminalvården. Anslaget ökas därför med 3 500 000 kronor fr.o.m. 2023. Finansiering sker genom att anslaget 2:4 *Krisberedskap* inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap minskas med motsvarande belopp.

Regeringen avser att lämna en proposition om skärpta regler för villkorlig frigivning och om vistelseförbud. Förslagen kommer innebära ökade kostnader för Kriminalvården varför anslaget ökas med 1 200 000 000 kronor fr.o.m. 2025.

För att ge Kriminalvården förutsättningar för att fortsätta den påbörjade och nödvändiga kapacitetsförstärkningen med bibehållen kvalitet, effektivitet och säkerhet ökas anslaget med 1 100 000 000 kronor fr.o.m. 2025.

Regeringen avser att lämna en proposition om skärpta straff för brott i kriminella nätverk. Förslagen kommer innebära ökade kostnader för Kriminalvården, utöver det som har beräknats tidigare, varför anslaget ökas med 57 500 000 kronor fr.o.m. 2025.

Regeringen föreslår att 13 383 310 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Kriminalvården* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 14 549 410 000 kronor respektive 17 696 785 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 3.20 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Kriminalvården**

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2021	Resultat 2022	Verksamhetens intäkter 2023	Kostnader som ska täckas 2023	Resultat 2023	Ack. resultat utgående 2023
Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna inte disponeras av myndigheten						
<i>Offentligrättslig verksamhet</i>						
Intensivövervakning	0	0	3 100	3 100	0	0
Summa offentligrättslig verksamhet	0	0	3 100	3 100	0	0
Avgiftsbelagda verksamhet där intäkterna disponeras av myndigheten och bidrar till att finansiera verksamheten						
<i>Uppdragsverksamhet</i>						
Arbetsdrift	-	-	130 000	130 000	0	-
Måltider	-	-	12 000	12 000	0	-
Praktisk arbetsträning	-	-	13 000	13 000	0	-
Summa uppdragsverksamhet	-	-	155 000	155 000	0	-

Källa: Kriminalvården.

Under 2023 beräknas avgifterna för intensivövervakningen för Kriminalvården medföra intäkter motsvarande 3 100 000 kronor. Klienterna betalar avgiften till Kriminalvården som vidarebefordrar den till Brottsoffermyndigheten.

Därutöver väntas uppdragsverksamheten uppgå till totalt 155 000 000 kronor för 2023.

3.10.7 1:7 Brottsförebyggande rådet**Tabell 3.21 Anslagsutveckling 1:7 Brottsförebyggande rådet**

Tusental kronor

2021	Utfall	172 856	Anslagssparande	4 054
2022	Anslag	177 371 ¹	Utgiftsprognos	176 345
2023	Förslag	231 644		
2024	Beräknat	241 896 ²		
2025	Beräknat	277 130 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 235 633 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 264 237 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Brottsförebyggande rådets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för verksamheten vid ett nationellt centrum för det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism och för bidrag till projekt eller verksamhet som bedrivs utanför myndigheten som syftar till att stärka och utveckla det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.22 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:7 Brottsförebyggande rådet

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	177 371	177 371	177 371
Pris- och löneomräkning ²	1 712	6 472	10 450
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	52 561	58 053	89 309
<i>varav BP23³</i>	<i>56 600</i>	<i>81 600</i>	<i>111 600</i>
– Förstärkt rättsväsende	10 000	15 000	45 000
– Center mot våldsbejakande extremism		20 000	20 000
– Effektiv implementering av lagen kommuner mot brott	29 000	29 000	29 000
– Renodling av Brottsförebyggande rådets anslag	17 600	17 600	17 600
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	231 644	241 896	277 130

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att kunna svara upp mot de behov som satsningarna på rättsväsendet och den alltmer komplexa brottsligheten medför behöver anslaget förstärkas med 10 000 000 kronor 2023, 15 000 000 kronor 2024 och 45 000 000 kronor fr.o.m. 2025.

För att säkerställa det fortsatta arbetet med att stärka och utveckla det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism hos Center mot våldsbejakande extremism vid Brottsförebyggande rådet ökas anslaget med 20 000 000 kronor fr.o.m. 2024.

För ett utvecklat lokalt brottsförebyggande arbete och för att få en effektiv implementering av lagen om kommuners brottsförebyggande ansvar behöver Brottsförebyggande rådet förstärkas. Anslaget ökas därför med 29 000 000 kronor fr.o.m. 2023.

För att renodla verksamhetskostnaderna vid Brottsförebyggande rådet ökas anslaget med 17 600 000 kronor fr.o.m. 2023. Anslaget 1:14 *Bidrag till lokalt förebyggande arbete* minskas med 22 000 000 kronor fr.o.m. 2023.

Regeringen föreslår att 231 644 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Brottsförebyggande rådet* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 241 896 000 kronor respektive 277 130 000 kronor.

3.10.8 1:8 Rättsmedicinalverket

Tabell 3.23 Anslagsutveckling 1:8 Rättsmedicinalverket

Tusental kronor

2021	Utfall	498 982	Anslagssparande	15 116
2022	Anslag	552 653 ¹	Utgiftsprognos	553 621
2023	Förslag	587 265		
2024	Beräknat	602 005 ²		
2025	Beräknat	614 368 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 587 265 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 587 265 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Rättsmedicinalverkets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för bidrag till forskning av relevans för Rättsmedicinalverkets uppgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.24 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:8 Rättsmedicinalverket

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	552 653	552 653	552 653
Pris- och löneomräkning ²	13 612	27 825	39 746
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	21 000	21 527	21 969
<i>varav BP23³</i>	<i>7 000</i>	<i>7 000</i>	<i>7 000</i>
<i>– Förstärkt rättsväsende</i>	<i>7 000</i>	<i>7 000</i>	<i>7 000</i>
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	587 265	602 005	614 368

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusivt beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

³ Exklusivt pris- och löneomräkning.

För att stärka Rättsmedicinalverkets förutsättningar att möta ett ökat ärendeflöde ökas anslaget med 7 000 000 kronor fr.o.m. 2023.

Regeringen föreslår att 587 265 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 *Rättsmedicinalverket* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 602 005 000 kronor respektive 614 368 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 3.25 Uppdragsverksamhet vid Rättsmedicinalverket**

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2021	Resultat 2022	Verksamhetens intäkter 2023	Kostnader som ska täckas 2023	Resultat 2023	Ack. resultat utgående 2023
Avgiftsbelagda verksamheter där intäkterna disponeras av myndigheten och bidrar till att finansiera verksamheten						
<i>Uppdragsverksamhet</i>						
Summa uppdragsverksamhet	12 199	-12 000	115 000	117 450	-2 450	-2 251

Källa: Rättsmedicinalverket.

Rättsmedicinalverket bedriver avgiftsbelagd verksamhet inom rättsgenetik, delar av rättskemin samt inom rättsmedicin vad gäller utfärdande av rättsintyg. Rättsmedicinalverket tar även ut avgifter för rättsmedicinska åldersbedömningar. Under 2021 resulterade de avgiftsbelagda verksamheterna i ett ackumulerat överskott, framför allt på grund av ett överskott i den rättskemiska verksamheten. För 2022 prognosticeras underskott, främst i den rättsgenetiska verksamheten som fortsatt bedöms få ett lägre ärendeflöde än tidigare år. Från och med 2022 övergår vissa ärenden inom rättsgenetiken som tidigare varit avgiftsfinansierade till att vara anslagsfinansierade. Det innebär att de delar av det ackumulerade underskottet som kan härledas till anslagsfinansierade ärenden kommer att belasta Rättsmedicinalverkets anslag 2022 och därmed reducera det ackumulerade negativa resultatet inom avgiftsområdet. Även för 2023 prognosticeras ett samlat underskott och då främst på grund av minskat ärendeflöde till den rättskemiska verksamheten som medför minskade intäkter, samt vissa förväntade kostnadsökningar i verksamheten till följd av den stigande inflationen som leder till högre priser avseende förbrukningsmaterial.

3.10.9 1:9 Brottsoffermyndigheten**Tabell 3.26 Anslagsutveckling 1:9 Brottsoffermyndigheten**

Tusental kronor

2021	Utfall	43 196	Anslagssparande	1 809
2022	Anslag	43 962 ¹	Utgiftsprognos	44 833
2023	Förslag	53 390		
2024	Beräknat	54 721 ²		
2025	Beräknat	55 838 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.² Motsvarar 53 390 tkr i 2023 års prisnivå.³ Motsvarar 53 391 tkr i 2023 års prisnivå.**Ändamål**

Anslaget får användas för Brottsoffermyndighetens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.27 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:9 Brottsoffermyndigheten

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	43 962	43 962	43 962
Pris- och löneomräkning ²	428	1 535	2 463
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	9 000	9 224	9 413
<i>varav BP23³</i>	<i>9 000</i>	<i>9 000</i>	<i>9 000</i>
– Förstärkt rättsväsende	9 000	9 000	9 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	53 390	54 721	55 838

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att åstadkomma ett likvärdigt och kvalitativt stöd till brottsutsatta krävs ökad kunskap om hur behoven ser ut när det gäller brottsofferstöd till olika målgrupper. Brottsoffermyndighetens roll som informations- och kunskapscentrum för brottsofferfrågor behöver förstärkas för att säkerställa att brottsoffer får den information och det stöd de har rätt till. Anslaget ökas därför med 9 000 000 kronor fr.o.m. 2023.

Regeringen föreslår att 53 390 000 kronor anvisas under anslaget 1:9 *Brottsoffermyndigheten* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 54 721 000 kronor respektive 55 838 000 kronor.

3.10.10 1:10 Ersättning för skador på grund av brott

Tabell 3.28 Anslagsutveckling 1:10 Ersättning för skador på grund av brott

Tusental kronor

2021	Utfall	105 278	Anslagssparande	16 675
2022	Anslag	200 953 ¹	Utgiftsprognos	173 316
2023	Förslag	221 953		
2024	Beräknat	221 953 ²		
2025	Beräknat	221 953 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 221 953 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 221 953 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för ersättningar för skador på grund av brott i enlighet med bestämmelserna i brottsskadelagen (2014:322).

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.29 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:10 Ersättning för skador på grund av brott

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	200 953	200 953	200 953
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	21 000	21 000	21 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	221 953	221 953	221 953

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 221 953 000 kronor anvisas under anslaget 1:10 *Ersättning för skador på grund av brott* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 221 953 000 kronor respektive 221 953 000 kronor.

3.10.11 1:11 Rättsliga biträden m.m.

Tabell 3.30 Anslagsutveckling 1:11 Rättsliga biträden m.m.

Tusental kronor

2021	Utfall	3 669 257	Anslagssparande	-27 020
2022	Anslag	3 915 857 ¹	Utgiftsprognos	3 779 000
2023	Förslag	3 961 357		
2024	Beräknat	2 457 357		
2025	Beräknat	2 457 357		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för rättsliga biträden som enligt 21 kap. 10 § rättegångsbalken, lagen (1988:609) om målsägandebiträde och rättshjälpslagen (1996:1619) ska betalas av allmänna medel. Anslaget får vidare användas för utgifter som enligt lagen (1996:1620) om offentligt biträde ska betalas av allmänna medel, exklusive utgifter som avser offentligt biträde i ärenden enligt utlänningslagen (2005:716) och lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll. Anslaget får även användas för utgifter för medlare enligt 6 kap. 18 a § och 21 kap. 13 § andra stycket föräldrabalken samt rättegångsbiträde enligt 20 kap. 2 b § föräldrabalken. Anslaget får användas för utgifter för särskilda företrädare för barn enligt 12 § lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn samt för utgifter för bevisning, parter, tolk, översättning och god man, förvaltararvoden m.m. i konkurser samt ersättning till likvidatorer och bouppteckningsförrättare. Dessutom får anslaget användas för utgifter som hänför sig till internationellt straff- och civilrättsligt samarbete och som inte ska betalas av annan myndighet.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.31 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:11 Rättsliga biträden m.m.

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	3 915 857	3 915 857	3 915 857
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	45 500	-1 458 500	-1 458 500
varav BP23	1 575 500	71 500	71 500
– Skyddat boende för våldsutsatta barn och vuxna	30 500	61 500	61 500
– Förstärkning Rättsliga biträden m.m.	1 540 000		
– Ny förverkandelagstiftning	5 000	10 000	10 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	3 961 357	2 457 357	2 457 357

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

I enlighet med vad regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2022 bereds lagförslag om skyddat boende och stärkta rättigheter för barn som följer med en våldsutsatt vårdnadshavare i sådant boende (utg.omr. 9 avsnitt 6.6.7). För att genomföra reformen ökas anslaget med 30 500 000 kronor för 2023. Från och med 2024 beräknas anslaget öka med 61 500 000 kronor. Anslaget 4:7 *Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.* inom utgiftsområde 9 minskas med motsvarande belopp.

Statens utgifter för rättsliga biträden påverkas av flera faktorer, bl.a. utvecklingen av antalet förordnanden, debiterad tid per förordnande och uppräkningsen av timkostnadsnormen. Utgifterna för rättsliga biträden har ökat under flertalet år, delvis på grund av det ökade målinflödet till domstolarna. Anslagets utgifter för 2023 beräknas uppgå till 3 961 357 000 kronor. Anslaget ökas därför med 1 540 000 000 kronor för 2023.

För kostnader med anledning av kommande förslag om att förbättra möjligheterna att komma åt brottsvinster, utifrån 2020 års förverkandeutredning, ökas anslaget med 5 000 000 kronor för 2023. Från och med 2024 beräknas anslaget öka med 10 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 3 961 357 000 kronor anvisas under anslaget 1:11 *Rättsliga biträden m.m.* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 2 457 357 000 kronor respektive 2 457 357 000 kronor.

3.10.12 1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.

Tabell 3.32 Anslagsutveckling 1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.

Tusental kronor

2021	Utfall	73 028	Anslagssparande	21 959
2022	Anslag	94 987 ¹	Utgiftsprognos	92 987
2023	Förslag	94 987		
2024	Beräknat	94 987 ²		
2025	Beräknat	94 987 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.² Motsvarar 94 987 tkr i 2023 års prisnivå.³ Motsvarar 94 987 tkr i 2023 års prisnivå.**Ändamål**

Anslaget får användas för utgifter som uppkommer för staten i samband med vissa skaderegleringar samt för utgifter för ersättning till vissa ombuds- och rättegångskostnader. Anslaget får även användas för utgifter i samband med statens skadeståndsansvar om den enhetliga patentdomstolen överträder EU-rätten.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 3.33 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.**

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	39 987	39 987	39 987
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	55 000	55 000	55 000
varav BP23	55 000	55 000	55 000
– Förstärkning för att täcka kostnader för vissa skaderegleringar	55 000	55 000	55 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	94 987	94 987	94 987

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Antalet skaderegleringsärenden har ökat, främst avseende ersättningar vid frihetsberövande, varför utgifterna för skadereglering förväntas bli högre än tidigare beräknat. Anslaget ökas därför med 55 000 000 kronor fr.o.m. 2023.

Regeringen föreslår att 94 987 000 kronor anvisas under anslaget 1:12 *Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 94 987 000 kronor respektive 94 987 000 kronor.

3.10.13 1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar

Tabell 3.34 Anslagsutveckling 1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar

Tusental kronor

2021	Utfall	14 905	Anslagssparande	4 269
2022	Anslag	19 174 ¹	Utgiftsprognos	18 990
2023	Förslag	19 174		
2024	Beräknat	19 174		
2025	Beräknat	19 174		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas till årsavgifter och bidrag till vissa internationella sammanslutningar, internationellt samarbete och forskning med anknytning till rättsväsendets område.

Kompletterande information

Vidare får bidrag till vissa andra internationella sammanslutningar samt internationellt samarbete och forskning med anknytning till Justitiedepartementets område betalas från anslaget.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.35 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	19 174	19 174	19 174
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	19 174	19 174	19 174

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 19 174 000 kronor anvisas under anslaget 1:13 *Avgifter till vissa internationella sammanslutningar* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 19 174 000 kronor respektive 19 174 000 kronor.

3.10.14 1:14 Bidrag till lokalt brottsförebyggandet arbete

Tabell 3.36 Anslagsutveckling 1:14 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete

Tusental kronor

2021	Utfall	62 379	Anslagssparande	5 778
2022	Anslag	70 157 ¹	Utgiftsprognos	69 482
2023	Förslag	100 157		
2024	Beräknat	121 157		
2025	Beräknat	121 157		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.**Ändamål**

Anslaget får användas för utgifter i syfte att stimulera lokalt brottsförebyggande arbete. Brottsförebyggande rådet belastar anslaget med vissa egna kostnader direkt kopplade till denna verksamhet. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag för åtgärder mot våldsbejakande extremism.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 3.37 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:14 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete**

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	70 157	70 157	70 157
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	30 000	51 000	51 000
varav BP23	-9 000	-9 000	-9 000
– Effektiv implementering av lagen kommuner mot brott	13 000	13 000	13 000
– Renodling av Brottsförebyggande rådets anslag	-22 000	-22 000	-22 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	100 157	121 157	121 157

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För ett utvecklat lokalt brottsförebyggande arbete och för att få en effektiv implementering av lagen om kommuners brottsförebyggande ansvar behöver anslaget stärkas. Anslaget ökas därför med 13 000 000 kronor fr.o.m. 2023.

För att renodla verksamhetskostnaderna vid Brottsförebyggande rådet minskas anslaget med 22 000 000 kronor fr.o.m. 2023 och tillförs anslaget 1:7 *Brottsförebyggande rådet*.

Regeringen föreslår att 100 157 000 kronor anvisas under anslaget 1:14 *Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 121 157 000 kronor respektive 121 157 000 kronor.

3.10.15 1:15 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden

Tabell 3.38 Anslagsutveckling 1:15 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden

Tusental kronor

2021	Utfall	21 675	Anslagssparande	434
2022	Anslag	24 804 ¹	Utgiftsprognos	24 565
2023	Förslag	28 231		
2024	Beräknat	32 875 ²		
2025	Beräknat	32 602 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.² Motsvarar 32 142 tkr i 2023 års prisnivå.³ Motsvarar 31 278 tkr i 2023 års prisnivå.**Ändamål**

Anslaget får användas för Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 3.39 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:15 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden**

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	24 804	24 804	24 804
Pris- och löneomräkning ²	227	798	1 286
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer <i>varav BP23³</i>	3 200	7 273	6 512
– Förbättrad it-försörjning	3 200	7 200	6 300
– Utökade hemliga och preventiva tvångsmedel		4 200	4 200
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	28 231	32 875	32 602

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att förbättra Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens it-försörjning ökas anslaget med 3 200 000 kronor för 2023. Anslaget beräknas öka med 3 000 000 kronor för 2024 och 2 100 000 kronor fr.o.m. 2025. Anslaget 1:1 *Polismyndigheten* minskas med 1 300 000 kronor för 2023. För 2024 beräknas anslaget minska med 1 200 000 kronor och fr.o.m. 2025 beräknas anslaget minska med 900 000 kronor. Anslaget 1:3 *Åklagarmyndigheten* minskas med 1 300 000 kronor för 2023. För 2024 beräknas anslaget minska med 1 200 000 kronor och fr.o.m. 2025 beräknas anslaget minska med 900 000 kronor. Anslaget 1:5 *Sveriges Domstolar* minskas med 600 000 kronor för 2023. För 2024 beräknas anslaget minska med 600 000 kronor och fr.o.m. 2025 beräknas anslaget minska med 300 000 kronor.

För kostnader med anledning av kommande lagstiftningsförslag om utökade möjligheter att använda hemliga och preventiva tvångsmedel beräknas anslaget öka med 4 200 000 kronor fr.o.m. 2024.

Regeringen föreslår att 28 231 000 kronor anvisas under anslaget 1:15 *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 32 875 000 kronor respektive 32 602 000 kronor.

3.10.16 1:16 Domarnämnden

Tabell 3.40 Anslagsutveckling 1:16 Domarnämnden

Tusental kronor

2021	Utfall	9 023	Anslagssparande	883
2022	Anslag	9 823 ¹	Utgiftsprognos	10 015
2023	Förslag	11 433		
2024	Beräknat	11 764 ²		
2025	Beräknat	12 035 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 11 433 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 11 433 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Domarnämndens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.41 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:16 Domarnämnden

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	9 823	9 823	9 823
Pris- och löneomräkning ²	110	398	633
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	1 500	1 543	1 579
<i>varav BP23³</i>	<i>1 500</i>	<i>1 500</i>	<i>1 500</i>
– Förstärkning	1 500	1 500	1 500
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	11 433	11 764	12 035

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att förstärka Domarnämndens verksamhet och möjliggöra en effektiv handläggning av ärenden med anledning av regeringens utbyggnad av rättsväsendet ökas anslaget med 1 500 000 kronor fr.o.m. 2023. Anslaget 1:5 *Sveriges Domstolar* minskas med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att 11 433 000 kronor anvisas under anslaget 1:16 *Domarnämnden* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 11 764 000 kronor respektive 12 035 000 kronor.

3.10.17 1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering

Tabell 3.42 Anslagsutveckling 1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering

Tusental kronor

2021	Utfall	102 401	Anslagssparande	141 600
2022	Anslag	226 900 ¹	Utgiftsprognos	235 710
2023	Förslag	202 000		
2024	Beräknat	266 000		
2025	Beräknat	304 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter avseende verksamhet som bedrivs inom ramen för fonden för inre säkerhet och fonden för integrerad gränsförvaltning, instrumentet för gränsförvaltning och visering, samt för administration av bägge.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.43 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	226 900	226 900	226 900
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-24 900	39 100	77 100
varav BP23	21 000	1 000	39 000
– EU-fonder justerad ram	21 000	1 000	39 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	202 000	266 000	304 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Under 2021 inleddes en ny budgetperiod som sträcker sig t.o.m. 2027.

Polismyndigheten har i uppdrag att vara nationell förvaltande myndighet för fonden för inre säkerhet samt för instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik inom fonden för integrerad gränsförvaltning. Den första utlysningen inom den nya perioden öppnades i februari 2022. Det nationella programmet för EU:s budgetperiod 2014–2020 är inne i en slutfas och beräknas i det närmsta vara avslutat 2023.

För att anpassa anslagsramen efter beräknade projektutbetalningar ökas anslaget med 21 000 000 kronor för 2023. För 2024 beräknas anslaget öka med 1 000 000 kronor. och fr.o.m. 2025 beräknas anslaget öka med 39 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 202 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:17 *Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 266 000 000 kronor respektive 304 000 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2023 för anslaget 1:17 *Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 353 000 000 kronor 2024–2027.

Skälen för regeringens förslag: Verksamheten inom fonden för inre säkerhet respektive instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik inom fonden för integrerad gränsförvaltning omfattar bl.a. fleråriga projekt som medför utgifter för kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2023 för anslaget 1:17 *Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 353 000 000 kronor 2024–2027.

Tabell 3.44 Beställningsbemyndigande för anslag 1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering

Tusental kronor

	Utfall 2021	Prognos 2022	Förslag 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025	Beräknat 2026–2027
Ingående åtaganden	166 147	96 706	347 000			
Nya åtaganden	26 731	345 000	178 000			
Infriade åtaganden	-96 173	-94 706	-172 000	-188 000	-131 000	-34 000
Utestående åtaganden	96 706	347 000	353 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	140 000	347 000	353 000			

Anm.: Beloppen för nya och infriade åtagande 2021 är avrundade, vilket medför en differens mot summeringen av utestående åtaganden.

Bilaga 1

Sammanfattning av promemorian En stärkt brottsofferfond

Regeringen har under senare år, bland annat i arbetet mot gängkriminalitet och mäns våld mot kvinnor, genomfört ett flertal reformer och andra åtgärder för att stärka brottsoffrens ställning. Som ett ytterligare led i detta arbete bör brottsofferfonden stärkas. Brottsofferfonden fyller en viktig funktion för att brottsoffrens intressen ska tillvaratas, bland annat genom finansieringen av viktimologisk forskning och ideella organisationers brottsofferfrämjande arbete. För att fonden i framtiden ska kunna finansiera fler och mer omfattande insatser och projekt föreslås i promemorian lagändringar som syftar till att öka intäkterna till fonden. Det föreslås att avgiften enligt lagen (1994:419) om brottsofferfond höjs från 800 kr till 1 000 kr och att avgiftsskyldigheten utvidgas till att omfatta brott som har svårare straff än penningböter i straffskalan. Det föreslås vidare att avgiften enligt lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll höjs från 80 kr till 100 kr per dag som verkställigheten ska pågå och att maxbeloppet för hela verkställigheten höjs från 9 600 kr till 12 000 kr.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2023.

Bilaga 2

Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (1994:419) om brottsofferfond

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1994:419) om brottsofferfond ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Den som döms för ett eller flera brott ska, om *fängelse* ingår i straffskalan för något av brotten, i domen åläggas att betala en avgift på 800 kronor. Detsamma gäller när fråga om ansvar för brott tas upp av åklagare genom strafföreläggande.

Den som döms för ett eller flera brott ska, om *svårare straff än penningböter* ingår i straffskalan för något av brotten, i domen åläggas att betala en avgift på 1 000 kronor. Detsamma gäller när fråga om ansvar för brott tas upp av åklagare genom strafföreläggande.

Avgift ska inte tas ut om påföljdseftergift meddelas.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om brott som har begåtts före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2014:1571.

Förslag till lag om ändring i lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Den dömda ska betala en avgift, om det är motiverat med hänsyn till hans eller hennes möjligheter att få inkomst under verkställigheten utanför anstalt.

Avgiften uppgår till 80 kronor per dag som verkställigheten ska pågå, dock högst 9 600 kronor för hela verkställighetsperioden. Avgiften ska betalas i förskott och tillföras brottsofferfonden.

Avgiften uppgår till 100 kronor per dag som verkställigheten ska pågå, dock högst 12 000 kronor för hela verkställighetsperioden. Avgiften ska betalas i förskott och tillföras brottsofferfonden.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om brott som har begåtts före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2014:1572.

Bilaga 3

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttrande över promemorian lämnats av Barnombudsmannen, Brottsförebyggande rådet, Brottsofferjouren Sverige, Brottsoffermyndigheten, Domstolsverket, Hovrätten för Västra Sverige, Justitiekanslern, Jämställdhetsmyndigheten, Kammarkollegiet, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Linköpings tingsrätt, Malmö tingsrätt, Uppsala universitet (Nationellt Centrum för Kvinnofrid), Polismyndigheten, Stockholms universitet (Juridiska fakultetsnämnden), Svea hovrätt, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Domareförbund, Tullverket, Umeå tingsrätt, Unizon, Åklagarmyndigheten och Ångermanlands tingsrätt.

Riksdagens ombudsmän har avstått från att yttra sig över promemorian.

Svar har inte inkommit från Riksförbundet Kriminellas Revansch i Samhället, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige och Rädda barnen.

Bilaga 4

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2022-06-14

Närvarande: F.d. justitierådet Karin Almgren samt justitieråden Mahmut Baran och Malin Bonthron

En stärkt brottsofferfond

Enligt en lagrådsremiss den 9 juni 2022 har regeringen (Justitiedepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1994:419) om brottsofferfond,
2. lag om ändring i lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunnige Simon Rosdahl.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.